

UCHWAŁA Nr XXXI/197/2016
RADY MIEJSKIEJ W SZPROTAWIE
z dnia 30 sierpnia 2016 roku

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Szprotawa
na lata 2016 - 2023

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz.446) oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2015 r., poz. 1777, z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023 stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Szprotawy.

§ 3 Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej

Andrzej Skawiński

Załącznik do uchwały Nr XXXI/197/2016 Rady Miejskiej w Szprotawie z dnia 30.08.2016 r.
w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016 -2023

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023

Szprotawa, sierpień 2016

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI.....	2
WPROWADZENIE	3
1. UWARUNKOWANIA PRAWNE I POWIĄZANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI GMINY.....	6
2. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH ORAZ LOKALNYCH POTENCJAŁÓW WYSTĘPUJĄCYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI	11
3. DIAGNOZA Z WYZNACZANIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY SZPROTAWA.....	47
4. WIZJA STANU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI	62
5. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ SŁUŻĄCE REWITALIZACJI.....	63
6. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.....	64
7. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ.....	64
8. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI MIĘDZY PRZEDSIĘWZIĘCIAMI REWITALIZACYJNYMI.....	65
9. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI WRAZ Z SZACUNKOWYM WSKAZANIEM ŚRODKÓW FINANSOWYCH ZE ŹRÓDEŁ PUBLICZNYCH I PRYWATNYCH	67
10. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA	67
11. OPIS STRUKTURY ZARZĄDZANIA GMINNYM PROGRAMEM REWITALIZACJI.....	73
12. MONITORING, EWALUACJA I OCENA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	76
13. ANALIZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	77
14. OPINIOWANIE PROJEKTU GPR.....	77

WPROWADZENIE

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.¹

Rewitalizacja jest procesem wieloletnim, skoncentrowanym terytorialnie, inicjowanym i sterowanym przez Jednostkę Samorządu Terytorialnego, prowadzonym w ścisłej współpracy z lokalną społecznością i na jej rzecz.

Ze względu na różnorodność aspektów i interesów wszystkich uczestników procesu rewitalizacji konieczne jest stworzenie instrumentu, który pozwoli na prowadzenie procesu rewitalizacji w sposób skoordynowany i zintegrowany. Takim instrumentem jest Gminny Program Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023.

Dokumentem źródłowym dla Programu jest ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, która stanowi podstawę prawną i merytoryczną jego przygotowania. Dodatkowo w ramach merytorycznego wsparcia w pracach nad dokumentem wykorzystano *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* z dnia 3 lipca 2015 r., zatwierdzone przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Szprotawa to wieloletni program działań, który ma zapewnić integrację działań władzy samorządowej, społeczności lokalnej i innych uczestników, mających na celu wyprowadzenie obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej w trzech głównych obszarach:

- społecznym – poprzez działania zmierzające do zmniejszenia wykluczenia społecznego (marginalizacji, bezrobocia, ubóstwa) oraz przyczyniające się do wzrostu poziomu integracji mieszkańców,
- gospodarczym – poprzez tworzenie warunków do nowych miejsc pracy, powstawania nowych podmiotów, rozpowszechniania oraz ułatwiania aktywności gospodarczej,
- technicznym – poprzez poprawę stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej i budynków mieszkaniowych.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023 obejmuje jeden obszar znajdujący się w centrum miasta. Został on wyodrębniony w oparciu o diagnozę występowania zjawisk kryzysowych i wyznaczony uchwałą Nr XXVII/167/2016 Rady Miejskiej w Szprotawie z dnia 25 maja 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Szprotawa.

Wdrożenie programu rewitalizacji wpłynie na rozwój społeczno-kulturalny gminy, a tym samym przyczyni się do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Jednocześnie zwiększy się atrakcyjność gospodarcza gminy, a co za tym idzie stworzona zostanie szansa do powstania podmiotów gospodarczych i tworzenia nowych miejsc pracy. Będzie on również podstawą do ubiegania się o dofinansowanie.

¹ Ustawa o rewitalizacji z dnia 9.10.2015 r. (Dz.U. z 2015 r., poz. 1777, z późn.zm.)

Metodologia opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Szprotawa ma charakter złożony i wieloetapowy. Jego część diagnostyczna została zrealizowana przy zachowaniu komplementarności uzyskanej dzięki pracy zespołowej. Część realizacyjna GPR została przygotowana w ramach współpracy zespołu zadaniowego wraz z przedstawicielami interesariuszy rewitalizacji oraz ekspertami. W trakcie prac przeprowadzono spotkania z mieszkańcami, pracownikami urzędu oraz przedstawicielami jednostek podległych gminie, tj. Ośrodka Pomocy Społecznej i instytucji kultury. Prace nad przygotowaniem gminnego programu rewitalizacji były kierowane przez koordynatora projektu – zastępcę burmistrza Pawła Chylaka. Zebrane informacje i opinie pozwoliły ustalić zasadność przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji oraz zebrać wstępne pomysły kierunków postępowania mającego na celu wyjście ze stanu kryzysowego. W trakcie regularnych spotkań miała miejsce wymiana dokonanych ustaleń, weryfikacja pierwotnych założeń oraz uszczegóławianie zaplanowanych działań rewitalizacyjnych.

Proces opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023 składał się z dwóch głównych etapów. W pierwszym z nich wyznaczono zakres podstawowych zadań i harmonogram działań niezbędnych do przygotowania GPR oraz opracowano kompleksową diagnozę zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, gospodarczej i technicznej. Drugi etap polegał na przygotowaniu części realizacyjnej Programu.

Etap I

Celem pierwszego etapu prac było określenie deficytów, potencjałów i kierunków działań związanych z przygotowaniem GPR. Wśród podjętych działań poprzedzających opracowanie programu były:

- przystąpienie do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla miasta Szprotawy (Uchwała Nr XXXVIII/283/2013 Rady Miejskiej w Szprotawie z dnia 22.03.2013 r. w sprawie przystąpienia do opracowania „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Szprotawa na lata 2014-2020”),
- powołanie zespołu zadaniowego i doradczego Zarządzeniem Nr 0050/102/2013 Burmistrza Szprotawy z dnia 28.08.2013 r.,
- wprowadzenie zmian w dokumentach strategicznych gminy w celu ujednolicenia zapisów dotyczących rewitalizacji,
- analiza zasobów i deficytów gminy na trzech płaszczyznach: społecznej, gospodarczej i technicznej, której celem było wskazanie obszaru o największej kumulacji zjawisk kryzysowych,
- przeprowadzenie konsultacji społecznych w procesie analizy czynników i zjawisk kryzysowych oraz lokalnych potencjałów w postaci sondażu, spaceru badawczego, obserwacji, spotkań informacyjnych.

Etap II

Celem części realizacyjnej było przygotowanie założeń Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023. Na tym etapie prac podjęto działania związane z:

- wytyczeniem granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z mapą wskazującą te granice (Uchwała Nr XVII/167/2016 Rady Miejskiej w Szprotawie z dnia 25.05.2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Szprotawa),
- określeniem zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji pełniącego funkcję opiniodawczo-doradczą (Uchwała Nr XVII/169/2016 Rady Miejskiej w Szprotawie z dnia 25.05.2016 r. w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023),
- przeprowadzenie 30 – dniowych konsultacji społecznych ww. uchwał w postaci zbierania uwag i/lub propozycji w wersji papierowej lub elektronicznej za pomocą specjalnych formularzy zamieszczonych na stronie internetowej oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, spotkania informacyjnego i debaty,
- przystąpieniem do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023 (Uchwała Nr XVII/168/2016 Rady Miejskiej w Szprotawie z dnia 25.05.2016 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023),
- wyznaczeniem listy planowanych podstawowych i uzupełniających przedsięwzięć wraz z ich opisem (tj. nazwą, wskazaniem podmiotów je realizujących, zakresem realizowanych zadań, lokalizacją, szacowaną wartością i prognozowanymi rezultatami),
- określeniem wizji obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji,
- określeniem sposobu zarządzania programem i jego finansowania wraz z harmonogramem,
- określeniem sposobu monitorowania, ewaluacji i oceny gminnego programu rewitalizacji,
- przeprowadzenie 30-dniowych konsultacji społecznych dotyczących projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023,
- przeprowadzenie naboru członków do Komitetu Rewitalizacji i powołanie Komitetu Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023 (Zarządzenie Nr 0050/103/2016 Burmistrza Szprotawy z dnia 29 lipca 2016 r.),
- uzyskanie zgody właściwych organów w sprawie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu GPR,
- uzyskanie dla projektu GPR pozytywnych opinii przez właściwe instytucje publiczne.

Katalog działań II etapu programu został zrealizowany w oparciu o zapisy ustawy o rewitalizacji.

1. UWARUNKOWANIA PRAWNE I POWIĄZANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI GMINY

1.1. Spójność w krajowych i regionalnych dokumentach strategicznych

Gminny Program Rewitalizacji jest zgodny z dokumentami na poziomie wspólnotowym, krajowym i regionalnym w zakresie odnoszącym się do problematyki rewitalizacji, tj.:

Strategia Europa 2020

Cel główny: „Osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który będzie: inteligentny – dzięki bardziej efektywnym inwestycjom w edukację, badania naukowe i innowacje; zrównoważony – dzięki zdecydowanemu przesunięciu w kierunku gospodarki niskoemisyjnej; oraz sprzyjający włączeniu społecznemu, ze szczególnym naciskiem na tworzenie nowych miejsc pracy i ograniczanie ubóstwa”.

Cel 1 Zatrudnienie

Cel 5 Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 – Umowa Partnerstwa

Cel tematyczny 8. Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników

Cel szczegółowy: Bardziej efektywne wykorzystanie zasobów na rynku pracy

Cel tematyczny 9. Promowanie, włączenie społeczne, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją:

Cel szczegółowy:

Wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym,

Włączenie społeczności zamieszkującej obszary peryferyjne i zdegradowane

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka

Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego

II. 4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej

II. 4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego

Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna.

Cel III.1. Integracja społeczna.

III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym

III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych

Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych

III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocniania potencjału obszarów wiejskich

III.3.4. Zwiększenie spójności terytorialnej

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie

Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności

Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych

Cel 3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Cel szczegółowy 3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Cel 2 Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów

Narodowy Plan Rewitalizacji

Cel główny: Poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020

Cel główny: Wykorzystanie potencjałów województwa lubuskiego do wzrostu jakości życia, dynamizowania konkurencyjnej gospodarki, zwiększenia spójności regionu oraz efektywnego zarządzania jego rozwojem

Cel strategiczny 3. Społeczna i terytorialna spójność regionu

Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020

Cele główne:

2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin oraz ich integracja ze społeczeństwem
3. Doskonalenie systemu wsparcia społecznego
4. Wspieranie społeczeństwa obywatelskiego

Strategia Rozwoju Powiatu Żagańskiego na lata 2015-2023

Cel strategiczny 1 Zwiększenie konkurencyjności Powiatu Żagańskiego

Cel operacyjny - Wspieranie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców Powiatu

Kierunki działania:

Wspieranie zatrudnienia osób pozostających bez pracy.

Wspieranie rozwoju mikro, małej i średniej przedsiębiorczości.

Rozwój działań wpisujących się w program walki z wykluczeniem społecznym.

Kształtowanie dobrego klimatu do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Wspieranie mobilności zawodowej społeczności Lokalnej

Wspieranie w zakresie tworzenia i rozwoju podmiotów ekonomii społecznej.

Wspieranie aktywności społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych na otwartym oraz chronionym rynku pracy.

Współpraca w zakresie pozyskania nowych inwestorów oraz tworzenia nowych miejsc pracy.

Cel operacyjny - Rozwój turystyki i rekreacji na terenie powiatu

Kierunek działania:

Rozbudowa, adaptacja i modernizacja obiektów o znaczeniu dla kultury, edukacji i rekreacji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Żagańskiego na lata 2011 – 2018

Cel główny: Wytyczenie kierunków działań zmierzających do eliminowania i łagodzenia skutków dominujących w powiecie, szeroko rozumianych problemów społecznych (w oparciu o rzetelną diagnozę), określenie zadań programowych oraz zasad ich realizacji.

Cel nadrzędny: Poprawa warunków i jakości życia mieszkańców Powiatu Żagańskiego dotkniętych problemami społecznymi, w tym osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem.

Cel strategiczny 1

Niwelowanie szeroko rozumianych problemów społecznych, powszechnie odczuwanych przez mieszkańców niedogodności i barier wpływających negatywnie na jakość życia w powiecie żagańskim;

Cele operacyjne:

Poprawa technicznych warunków życia mieszkańców powiatu

Podwyższenie dostępu do kultury i aktywnego udziału w kulturze

Wspomaganie procesów rewitalizacji miast i obszarów wiejskich, poprawa estetyki przestrzeni powiatu

Cel strategiczny 2

Usprawnienie systemu rozwiązywania problemów społecznych pozostających w gestii publicznych instytucji pomocowych, ograniczanie zakresu i skutków wykluczenia społecznego osób i rodzin oraz ich integracja ze społeczeństwem.

Cele operacyjne:

Podniesienie poziomu partycypacji społecznej w zakresie rozwiązywania lokalnych problemów społecznych

Podniesienie poziomu aktywności zawodowej mieszkańców powiatu oraz zdolności do zatrudniania osób bezrobotnych i biernych zawodowo

Doskonalenie systemu zapobiegania ubóstwu rodzin

Stworzenie skutecznego systemu inkluzji (aktywizacji społeczno-zawodowej i rehabilitacji) osób niepełnosprawnych

1.2. Opis powiązań GPR z dokumentami planistycznymi i strategicznymi gminy

Gminny Program Rewitalizacji jest zgodny z dokumentami na poziomie lokalnym w zakresie odnoszącym się do problematyki rewitalizacji, tj.:

Strategia Rozwoju Gminy Szprotawa na lata 2015-2023

Misja: Podniesienie standardów życia poprzez wspieranie inwestycji, inicjatyw lokalnych, gospodarczych, społecznych, które służą zrównoważonemu rozwojowi obszaru

Cel strategiczny 2 - Rewitalizacja obszarów zdegradowanych poprzez wielowymiarowe działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki

Cel operacyjny - 2.1 Zintegrowane działania rewitalizacyjne w wymiarze przestrzenno-funkcjonalnym, przyrodniczym, społecznym

Kierunki działania:

2.1.1. Stworzenie Gminnego Programu Rewitalizacji

2.1.2. Prowadzenie działań w zakresie optymalnego wykorzystania specyficznych uwarunkowań oraz wzmacnianie lokalnych potencjałów miasta i gminy Szprotawa.

2.1.3. Realizacja zasady partnerstwa i otwartego dialogu pomiędzy interesariuszami procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych

2.1.4. Zapewnienie komplementarności działań rewitalizacyjnych z projektami zrealizowanymi i/lub planowanymi do realizacji.

2.1.5. Zapewnienie komplementarności źródeł finansowania.

2.1.6. Promowanie horyzontalnych typów działań

Cel operacyjny 2.2. - Rozwój funkcji społecznie użytecznych na rewitalizowanym obszarze, włączenie społeczne, walka z ubóstwem.

Kierunki działania:

2.2.1. Maksymalizacja aktywności i partycypacji obywatelskiej.

2.2.2. Wsparcie dla tworzenia i działalności podmiotów integracji społecznej.

2.2.3. Rozwój infrastruktury opieki nad osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym.

2.2.4. Rozwój usług pomocy środowiskowej.

2.2.5. Likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej.

2.2.6. Rozwój inicjatyw lokalnych, w tym poprzez włączenie się w porządkowanie przestrzeni miejskich – podwórek.

Cel operacyjny 2.3. - Racjonalne gospodarowanie zasobami oraz infrastrukturą proinwestycyjną.

Kierunek działania:

2.3.3. Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej.

Cel operacyjny 2.4. - Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego i naturalnego.

Kierunki działania

2.4.1. Ochrona i zachowanie obiektów zabytkowych i zasobów kultury.

2.4.3. Nadawanie nowych funkcji remontowanym i modernizowanym obiektom zabytkowym i użyteczności publicznej.

2.4.4. Dostosowanie i adaptacja na cele kulturalne i turystyczne obiektów dziedzictwa historycznego lub kulturowego

2.4.5. Poprawa stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej

Cel operacyjny 2.5. – Wspieranie i promocja efektywności energetycznej i strategii niskoemisyjnych
Kierunek działania:

2.5.3. Renowacja dla celów efektywności energetycznej, poprawa infrastruktury instytucji kultury oraz ich wyposażenie, w tym Szprotawskiego Domu Kultury wraz z przyległym parkiem oraz Miejskiej Biblioteki Publicznej

2.5.4. Termomodernizacja zdegradowanej wielorodzinnej zabudowy mieszkaniowej

Cel strategiczny 3 – Rozwój nowoczesnego kapitału ludzkiego i społecznego oraz silnego społeczeństwa informacyjnego

Cel operacyjny 3.6. - Wspieranie działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, przeciwdziałanie erozji więzi społecznych

Kierunki działań:

3.6.1. Usprawnianie współpracy między służbami zatrudnienia, a instytucjami pomocy społecznej w zakresie wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

3.6.2. Upowszechnianie aktywnych i twórczych metod spędzania wolnego czasu

3.6.3. Zachęcanie społeczeństwa do współuczestniczenia w życiu publicznym, wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej

3.6.4. Wspieranie przedsięwzięć kulturalnych o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Szprotawa na lata 2014-2020

Cel główny - Integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka na lata 2014-2020

Cel strategiczny 1: Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu oraz problemom związanym z migracją ludności

Cel strategiczny 2: Profilaktyka i ochrona zdrowia, problemy osób starszych, pomoc osobom niepełnosprawnym

Cel strategiczny 4: Pomoc na rzecz osób dotkniętych problemem uzależnień oraz zagrożonych uzależnieniem

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Szprotawa (Uchwała Nr LII/422/10 Rady Miejskiej w Szprotawie z dnia 29 stycznia 2010r.)

Główne cele rozwoju:

Podniesienie atrakcyjności miasta i gminy

Likwidacja zaniedbań infrastruktury komunalnej

Tworzenie miejsc pracy w powiązaniu z obecną i przyszłą infrastrukturą gospodarczą

Rozwój infrastruktury turystycznej

Poprawa warunków życia mieszkańców

Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Szprotawa (Uchwała Nr XIII/67/99 Rady Gminy i Miasta Szprotawa z dnia 31.08.1999r.)

Obszar zdefiniowany w gminnym programie rewitalizacji jest w całości objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Jest to obszar zabudowy śródmiejskiej zawierający funkcję mieszkaniowo-usługową, zieleni urządzonej i parkowej oraz zabudowy mieszkaniowej z przewagą zabudowy wielorodzinnej. Dominująca funkcja centrum miejskiego. Teren objęty jest ochroną konserwatorską.

2. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH ORAZ LOKALNYCH POTENCJAŁÓW WYSTĘPUJĄCYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI

Na potrzeby przygotowania programu dokonano wnikliwej diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych obszaru kwalifikującego się do objęcia Gminnym Programem Rewitalizacji. W ramach przeprowadzonych badań wzięto pod uwagę skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych mieszkańców Szprotawy. Analiza zjawisk kryzysowych została przeprowadzona z uwzględnieniem trzech sfer: społecznej, gospodarczej i technicznej, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują jego spadek w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

Przeprowadzona diagnoza spełnia następujące kryteria:

- 1) Jest zgodna z aktualnymi wymogami formalnymi oraz rekomendacjami badaczy i praktyków;
- 2) Ma charakter pogłębiony – dotyczy różnorodnych aspektów życia społecznego;
- 3) Jest złożona – powstała w wyniku zastosowania kilku metod i technik badawczych.

Diagnoza miała charakter złożony i wieloetapowy. Została przeprowadzona przy wykorzystaniu kilku różnorodnych, wzajemnie uzupełniających się metod i technik. Wykorzystano w niej następujące metody i techniki: analiza danych zastanych, sondaż (próba reprezentatywna), spacery badawcze (studyjne) z udziałem lokalnych ekspertów, obserwacje i spotkania informacyjne.

Kluczowym elementem diagnozy była kompleksowa charakterystyka obszaru zdegradowanego określająca: skalę zidentyfikowanych problemów, opis zjawisk kryzysowych, opis oczekiwań rewitalizacyjnych, wskazanie potencjałów obszaru i diagnozowanej społeczności.

2.1. Opis problemów i zjawisk kryzysowych

2.1.1. SFERA SPOŁECZNA

Problemy demograficzne

W mieście zaznacza się **przewaga liczby kobiet przypadających na 100 mężczyzn** (współczynnik feminizacji wynosi 109).

Struktura ludności miasta Szprotawa ze względu na wiek i płeć wskazuje na **nadreprezentację mężczyzn w młodszych kategoriach wiekowych** (w wieku do 39 lat) i **nadreprezentację kobiet w starszych kategoriach wiekowych** (w wieku 55+). Zaznaczają się także wyże i niżej demograficzne (Tabela nr 2).

Tabela 1 Ludność Szprotawy

Płeć	Lata						Zmiana od roku 2009
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Mężczyźni	5946	6076	6011	5944	5898	5852	-94
Kobiety	6486	6575	6520	6501	6431	6400	-86
Ogółem	12432	12651	12531	12445	12329	12252	-180

Źródło: opracowanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego /Bank Danych Lokalnych

Tabela 2 Ludność Szprotawy ze względu na wiek (stan na 31.12.2014 r.)

Ludność według grup wieku:	Liczba osób
0-4 lat	516
5-9 lat	653
10-14 lat	519
15-19 lat	610
20-24 lat	779
25-29 lat	889
30-34 lat	1026
35-39 lat	940
40-44 lat	810
45-49 lat	677
50-54 lat	808
55-59 lat	994
60-64 lat	953
65-69 lat	813
70 lat i więcej	1265

Źródło: Główny Urząd Statystyczny/Bank Danych Lokalnych

W Szprotawie spadła w ostatnich latach liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (tabela 3). Na przestrzeni 5 lat zmniejszyła się ona o 195 osób. Spadek ten wynika w pewnej części z ruchów migracyjnych, które nastąpiły w ostatnich latach, drugim powodem jest spadek dzietności spowodowany preferowaniem modelu rodziny 2+1.

Tabela 3 Liczba ludności Szprotawy w latach 2009 i 2014 ze względu na wiek i płeć

Lata	2009	2014	Zmiana (w osobach)
Ogółem			
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	2238	2043	-195
Liczba osób w wieku produkcyjnym	8162	7596	-566
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	2032	2613	581
Kobiety			
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	1112	978	-134
Liczba osób w wieku produkcyjnym	3858	3579	-279
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1516	1843	327
Mężczyźni			
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	1126	1065	-61
Liczba osób w wieku produkcyjnym	4304	4017	-287
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	516	770	254

Źródło: Główny Urząd Statystyczny/Bank Danych Lokalnych

Dane dotyczące struktury ludności ze względu na wiek i płeć pokazują, że stopniowo ubywa osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym natomiast przybywa osób w wieku poprodukcyjnym.

Wskazuje to na dwa problemy istotne dla obszaru miasta i gminy:

a) mały jest poziom zainteresowania osób młodych pozostaniem na terenie miasta i gminy, zmniejsza to więc szanse na wykorzystanie tej kategorii osób jako motoru napędowego gospodarki lokalnej,

b) wzrastająca liczba osób, które są w wieku poprodukcyjnym, wiąże się z wzrostem obciążenia gminy ze względu na konieczność świadczenia różnego rodzaju usług społecznych na rzecz osób starszych, schorowanych. Liczba osób w wieku produkcyjnym spadła w latach 2009-2014 o 566 osób.

W roku 2014 ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 16,7% ludności, w wieku produkcyjnym 62%, a w wieku poprodukcyjnym 21,3% ludności Szprotawy (tabela 4).

Tabela 4 Ludność Szprotawy ze względu na wiek produkcyjny (w % w 2014 r.)

Wiek	%
Przedprodukcyjny	16,7
Produkcyjny	62,0
Poprodukcyjny	21,3

Źródło: Główny Urząd Statystyczny/Bank Danych Lokalnych

Charakteryzowane powyżej procesy związane ze starzeniem się społeczeństwa opisywane są za pomocą wskaźnika obciążenia demograficznego, który obrazuje jakie są proporcje pomiędzy liczbą osób w wieku produkcyjnym, a liczbą osób w wieku przed i poprodukcyjnym.

2014 rok był kolejnym, w którym odnotowano wysoki przyrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (o 581 osób). Proporcje pomiędzy liczbą ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym są w Szprotawie niekorzystne. Ilustruje to poniższa tabela zawierająca wskaźniki obciążenia demograficznego.

Tabela 5 Wskaźniki obciążenia demograficznego dla Szprotawy (stan na 31.12.2014 r.)

Wskaźnik obciążenia demograficznego	Liczba osób
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	61,3
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	127,9
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	34,4

Źródło: Główny Urząd Statystyczny/Bank Danych Lokalnych

Analiza liczby urodzeń i zgonów wśród mieszkańców Szprotawy pokazuje, że w mieście odnotowuje się ujemny przyrost naturalny. Ilustruje to poniższa tabela.

Tabela 6 Ruch naturalny – Szprotawa (stan na 31.12.2014 r.)

Współczynnik	Liczba osób na 1000 ludności
Zgony	10,80
Przyrost naturalny	-2,6
Urodzenia żywe	8,2

Źródło: Główny Urząd Statystyczny/Bank Danych Lokalnych

Współcześnie obowiązujące modele związków sprawiają, że moc wskaźnika, jakim jest liczba zawieranych małżeństw, jest niższa niż w poprzednich dziesięcioleciach. Część osób nie decyduje się na formalizację związku, choć tworzą wspólnie gospodarstwo domowe, posiadają dzieci.

W Szprotawie po wzroście liczby zawieranych małżeństw w latach 2006-2008 w kolejnych latach następował spadek ich liczby (tabela 7).

Tabela 7 Małżeństwa zawarte w Szprotawie w latach 2002-2012

Współczynnik	Lata					
	2002	2004	2006	2008	2010	2012
Liczba zawartych małżeństw	60	49	83	102	74	72

Źródło: Główny Urząd Statystyczny/Bank Danych Lokalnych

W Szprotawie, podobnie jak w wielu innych małych miastach wpływ na liczbę ludności ma skala migracji wewnętrznych i zewnętrznych. Bilans ten jest ujemny i dotyczy głównie osób w wieku produkcyjnym (tabela 8). Warto tutaj przypomnieć, że statystyki uwzględniają jedynie takie migracje, które zostały formalnie odnotowane. Trudno oszacować skalę migracji wśród osób, które nadal są zameldowane w mieście, jednak żyją i pracują gdzieś indziej.

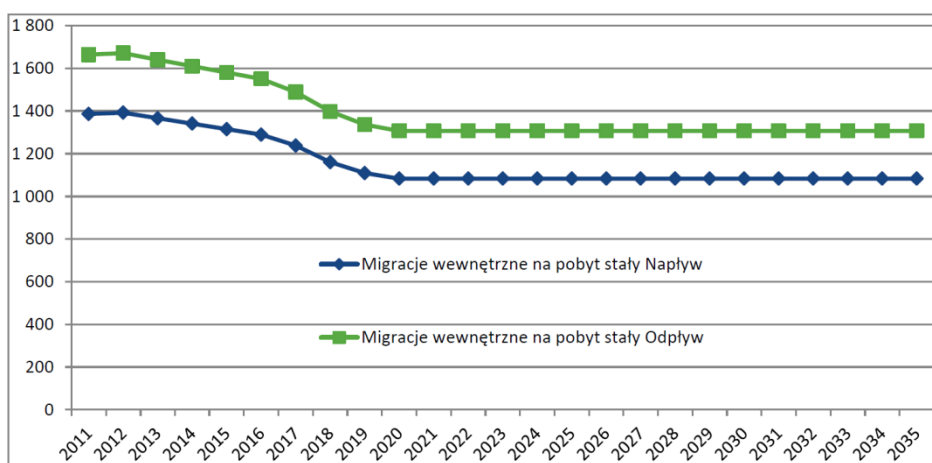
Tabela 8 Saldo migracji – Szprotawa (stan na 31.12.2014 r.)

Saldo migracji na pobyt stały	Liczba osób
Saldo migracji gminnych wewnętrznych	-36
Saldo migracji zagranicznych	-10
Razem	-46

Źródło: Główny Urząd Statystyczny/Bank Danych Lokalnych

Przewiduje się spadek zarówno liczby ludności przyjeżdżającej jak i wyjeżdżającej ze Szprotawy w perspektywie najbliższych pięciu lat (tj. do roku 2020). Po tym okresie, tak napływ jak i odpływ ludności z miasta będzie się utrzymywać na podobnym poziomie. Prognozę dotyczącą migracji ilustruje poniższy wykres.

Wykres 1 Obraz zjawiska migracji na terenie powiatu żagańskiego wraz z wieloletnią prognozą

Źródło: Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Szprotawa na lata 2014-2020

Analiza statystyczna przygotowana w ramach „Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla gminy Szprotawa na lata 2014-2020” wskazuje na następujące tendencje w okresie prognostycznym 2014-2030, które składają się na starzenie się społeczeństwa (tabela 9):

- W kolejnych latach będzie następował dalszy spadek dzietności².
- Będzie następował spadek umieralności i stopniowy wzrost przeciętnej długości trwania życia do poziomu około 77,6 roku dla mężczyzn oraz do 83,3 lat dla kobiet w 2030 r.

² Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Szprotawa na lata 2014-2020, s. 15.

Tabela 9 Dzietność i trwanie życia do 2030 r.

Wyszczególnienie		Lata			
		2002	2010	2020	2030
Dzietność		1,25	1,10	1,20	1,20
Trwanie życia	ogółem	74,5	76,9	78,7	80,0
	mężczyźni	70,4	73,3	75,8	77,6
	kobiety	78,8	80,6	81,8	83,3

Źródło: Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Szprotawa

Dane dotyczące dzietności i trwania życia wskazują na to, że tendencje zaznaczające się w całym kraju dotyczyć będą także powiatu żagańskiego i Gminy Szprotawa.

- Przyrost naturalny będzie ujemny, będzie malał jeszcze bardziej po 2020 r.
- Do 2030 roku – średni wiek mieszkańca Polski wzrośnie z 37 lat (obecnie) do 45 lat.
- Wzrośnie zapotrzebowanie na różnego rodzaju usługi społeczne dla seniorów. Będzie to stanowiło duże obciążenie dla budżetu państwa, a także samorządów.

Bezrobocie

Analizy danych z banku danych lokalnych pokazują, że w Szprotawie najbardziej palącym problemem jest kwestia niewystarczającej ilości miejsc pracy. Jest to powodem wielu negatywnych zjawisk, omówionych wcześniej migracji, niskiego przyrostu naturalnego. Także ubóstwo w dużym stopniu wynika z niedostatku pracy.

Poniższa tabela pokazuje liczbę osób zatrudnionych w Szprotawie. Natomiast kolejna zawiera informacje na temat liczby bezrobotnych w mieście w poszczególnych miesiącach od roku 2009.

Tabela 10 Rynek pracy – Szprotawa (stan 31.12.2014r.)

Pracujący	Liczba osób
Ogółem	2210
Mężczyźni	865
Kobiety	1345

Źródło: Bank Danych Lokalnych: Urząd Statystyczny w Zielonej Górze

Tabela 11 Liczba osób bezrobotnych ogółem (miasto Szprotawa)

Rok	Miesiąc											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2009	917	884	908	881	871	873	866	882	889	859	908	1035
2010	1156	1153	1107	1031	1006	960	957	958	951	941	918	1024
2011	1110	1095	1048	1002	964	951	921	916	897	894	888	938

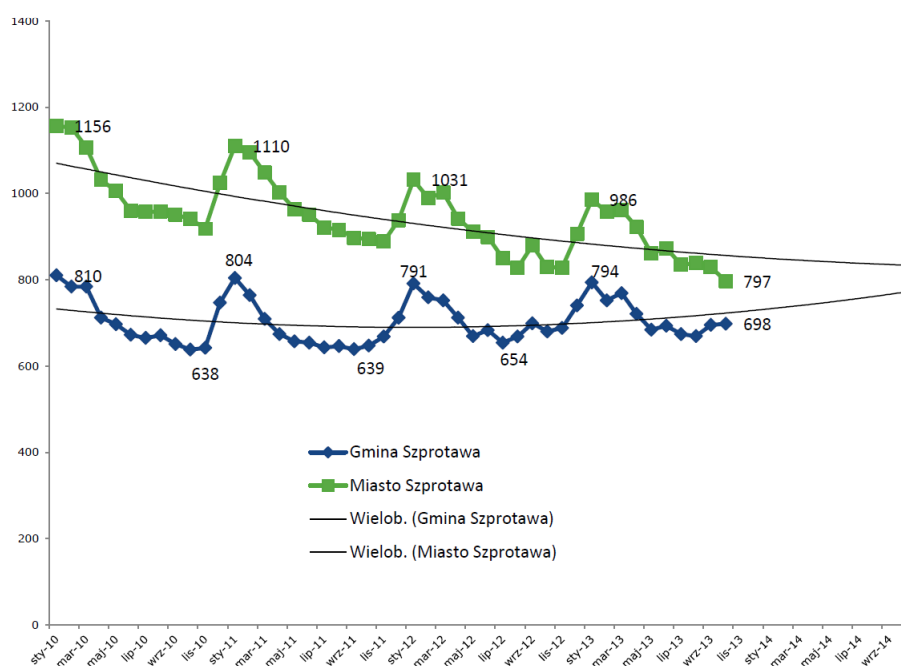
2012	1031	989	1002	942	911	899	850	827	880	829	828	906
2013	986	957	962	922	861	873	835	838	829	797	840	871
2014	927	919	888	840	805	776	754	718	715	698	743	753

Źródło: opracowanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego na podstawie danych PUP w Żaganiu stan na 31.08.2015 r.

W Szprotawie podobnie jak w innych miejscowościach w Polsce odnotowuje się sezonowy wzrost bezrobocia w okresie zimowym i odpowiednio do tego spadek w okresie letnim. Najwyższy poziom bezrobocia w mieście wystąpił w latach 2010-2011, potem następował stopniowy jego spadek. Warto odnotować, że na koniec grudnia 2014r. bezrobocie było w Szprotawie najniższe od 2009 roku. Spadek ten nie wynikał jednak ze znaczącej zmiany polegającej na utworzeniu w 2015 r. większej liczby miejsc pracy, lecz przede wszystkim z procesów demograficznych. Spadła bowiem liczba osób w wieku produkcyjnym. Kolejnym czynnikiem były najprawdopodobniej migracje mieszkańców do innych ośrodków.

Prognozy dotyczące zjawiska bezrobocia w mieście i gminie pokazują lekki spadek stopy bezrobocia (wykres 2).

Wykres 2 Ilość osób bezrobotnych na terenie Gminy Szprotawa w latach 2010-2013 z oznaczoną wielomianową linią trendu oraz prognozą na 12 miesięcy.

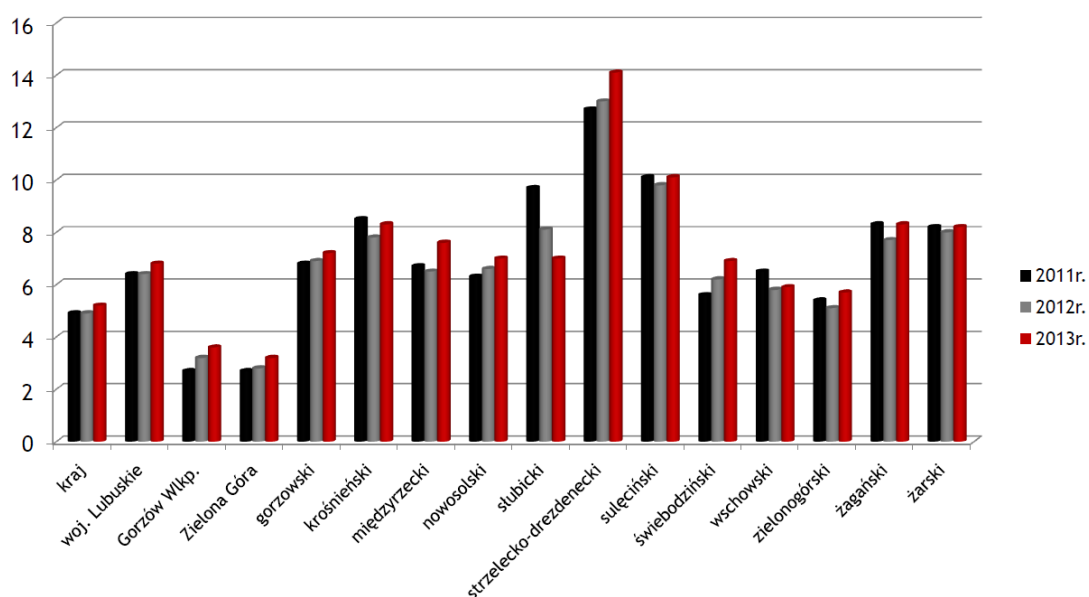

Źródło: Strategia rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Szprotawa

Ubóstwo

Województwo lubuskie należy do jednych z najbardziej zagrożonych województw pod względem zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym.³ Powiat żagański należy do pięciu najbardziej zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w województwie lubuskim. Ilustruje to poniższy wykres. Ustawowa granica ubóstwa, która stanowi kryterium dochodowe uprawniające do świadczeń pomocy społecznej wynosiła 1.10.2015 r. – 514 zł dla osoby w rodzinie i 634 dla osoby samotnie gospodarującej.

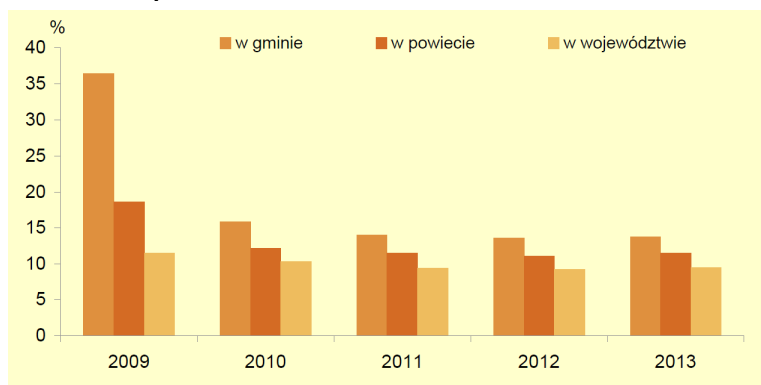
Wykres 3 Ubóstwo w powiatach woj. lubuskiego w latach 2011-2013

Źródło: Materiały Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego, autor K. Jankowiak.

Poziom osób objętych pomocą społeczną w województwie lubuskim wynosił 10,6%, w Polsce 9,6%. W powiecie żagańskim wynosi około 15% (stan na 31.12.2013 r.).

Wykres 4 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w powiecie żagańskim wśród ludności ogółem w Gminie Szprotawa

Źródło: Bank Danych Lokalnych (Vademecum Samorządowca 2014 r.)

³ Diagnoza ubóstwa i wykluczenia społecznego zawarta w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020.

Ubóstwo jest podstawowym powodem przyznawania świadczeń rodzinom mieszkającym w Szprotawie. Kolejną przyczyną jest bezrobocie i niepełnosprawność. Pozostałe powody zostały wyszczególnione w poniższej tabeli.

Tabela 12 Powody przyznania świadczeń rodzinom zamieszkałym w Szprotawie przez OPS w latach 2010-2012 (liczba rodzin)

Powody przyznawania świadczeń	Rok		
	2010	2011	2012
Ubóstwo	535	517	516
Sieroctwo	0	2	0
Bezdomność	25	17	25
Potrzeba ochrony macierzyństwa	50	34	40
w tym wielodzietność	22	15	15
Bezrobocie	488	477	459
Niepełnosprawność	275	261	276
Długotrwała lub ciężka choroba	206	207	219
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	131	127	132
w tym rodziny niepełne	99	96	89
w tym rodziny wielodzietne	25	19	16
Przemoc w rodzinie	0	1	1
Alkoholizm	16	22	21
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	14	17	14
Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	1	2	0
Zdarzenia losowe	0	0	0
Sytuacja kryzysowa	3	1	1

Źródło: opracowanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego na podstawie danych OPS w Szprotawie

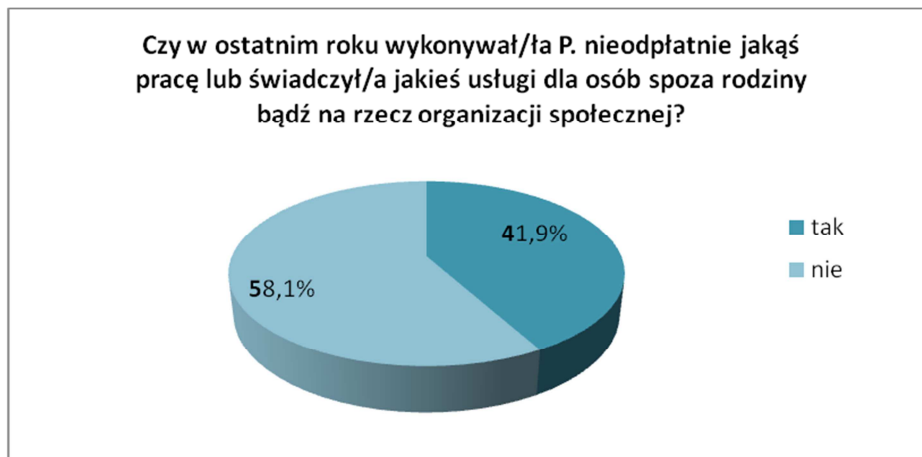
Bierność społeczna

Bierność społeczna rozumiana w kontekście słabego zaangażowania jednostek w działalność na rzecz wspólnej przestrzeni i siebie nawzajem jest jedną z przesłanek mówiących o jego braku. Aby możliwie wiernie opisać stan kapitału społecznego na badanym terenie przedstawiono stopień zaangażowania mieszkańców w działalność na rzecz społeczności lokalnej oraz udział w pracach organizacji społecznych.

Dysponowanie kapitałem społecznym w postaci sieci społecznego wsparcia oznacza możliwość uzyskania pomocy innych osób, czyli możliwość sięgnięcia do różnego rodzaju zasobów będących w posiadaniu poszczególnych członków grup nieformalnych (krewniczej, towarzyskiej i sąsiedzkiej). Z tego powodu badani zostali zapytani o to, czy w ostatnim miesiącu ktoś z ich gospodarstwa

domowego pracował nieodpłatnie na rzecz jakiejś organizacji społecznej lub świadczył usługi dla osób spoza rodziny. Uzyskane dane potwierdziły ogólnopolskie trendy. Wśród respondentów 41,9% deklaruowało udzielanie nieformalnej pomocy osobom spoza ich własnych gospodarstw domowych (wykres 5).

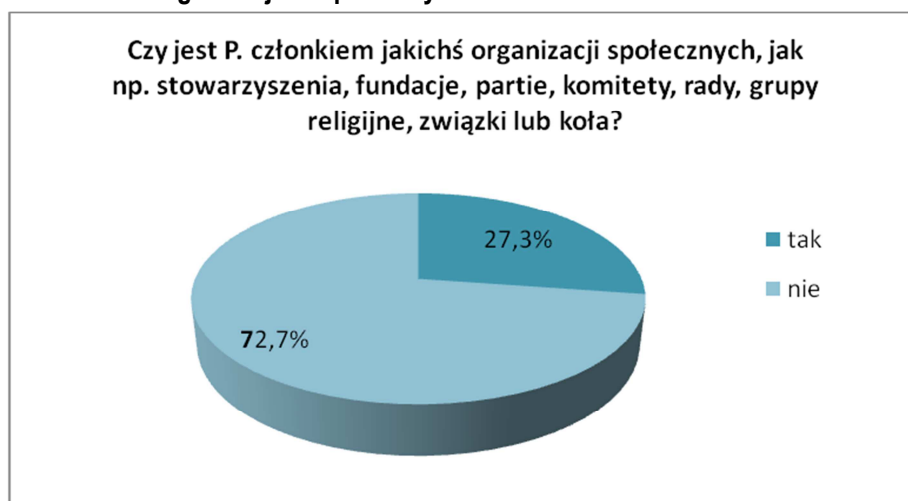
Wykres 5 Pomoc wzajemna mieszkańców Szprotawy

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Ponadto w 27,3% gospodarstw (wykres 6) zamieszkiwały osoby, które były członkami organizacji społecznych zdefiniowanych jako stowarzyszenia, fundacje, partie, komitety, rady, grupy religijne, związki lub koła, co również potwierdza ogólne dane uzyskiwane w badaniach na terenie Polski. Mimo, że wśród uczestniczących w sondażu niewiele było osób chcących się zrzeszać, znaczna część badanych (41,9%) służyła pomocą innym. Na tej podstawie możemy uznać, że w **badanej populacji zauważa się znaczenie związków nieformalnych (rodzinnych, sąsiedzkich, koleżeńskich)**. Spoistość grup opartych na pokrewieństwie i wspólnym zamieszkiwaniu przestrzeni oraz ich zdolność wzajemnego wspierania się odciąża sferę publiczną (państwo) i minimalizuje koszt interwencjonizmu państwowego. Dodatkowo system relacji kształtujących się na gruncie zbiorowości lokalnych, szczególnie w warunkach polskich, gdzie migracje wewnętrzne są utrudnione poprzez brak mieszkań, stanowi istotne źródło zasobów społecznych. Choćby tylko z tych powodów **istotne wydaje się świadome generowanie kapitału społecznego regionu oraz intensyfikacja działań na rzecz tworzenia tożsamości regionalnej**.

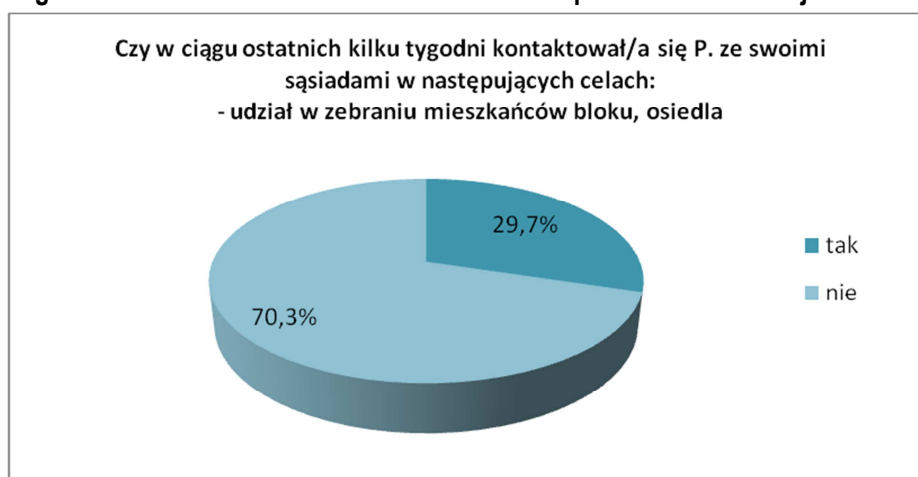
Wykres 6 Członkostwo w organizacjach społecznych

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Otrzymane dane uzupełnione zostały informacjami o przyczynach kontaktów sąsiedzkich (wykres 7). **Najbardziej podstawowy obszar aktywności sąsiedzkiej sprowadza się do wymiany informacji, opinii i rozmów o problemach bieżących.** Są to zazwyczaj kwestie dotyczące wspólnego obszaru zamieszkania (osiedla, bloku, ulicy). Wśród badanych prawie 1/3 deklarowała tego typu przyczyny spotkań z sąsiadami (udział w zebraniach mieszkańców bloku, osiedla, członków wspólnoty, spółdzielni) i był to najrzadszy z deklarowanych celów kontaktów. Główną przyczyną tak niskich odsetek wskazań może być nadanie formalnego charakteru tym spotkaniom. Niechęć do uczestnictwa w podobnych przedsięwzięciach jest jedną z podstawowych cech społeczności lokalnych mającą swoje przejawy w generalnie niskim zaangażowaniu jednostek w sprawy społeczne regionów. Niesie to ze sobą jednak dodatkowe konsekwencje. Niski poziom deklaracji dotyczących pozyskiwania informacji o środowiskach lokalnych idzie w parze z jeszcze niższym poziomem aktywności. W efekcie tego uznaje się, że **działania na rzecz miejsca zamieszkania przybierają zazwyczaj formę bierną, często ograniczającą się jedynie do wymiany informacji.**

Wykres 7 Zaangażowanie mieszkańców w działania na rzecz społeczności lokalnej

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Badanie wykazało ponadto silną zależność statystyczną pomiędzy rodzajem zamieszkiwanego osiedla, a uczestnictwem w spotkaniach mieszkańców. Najwięcej respondentów uczestniczących w zebraniach mieszkańców mieszkało na osiedlu nr 14. Jest to podyktowane oczywistym faktem częstszego organizowania tego typu spotkań we wspólnotach mieszkaniowych budynków wielomieszkaniowych oraz ich braku na osiedlach domów jednorodzinnych. Udział w zebraniach był również zależny od wieku badanych. Analiza wykazała równie silną zależność statystyczną, zgodnie z którą osobami najbardziej zaangażowanymi w działalność na rzecz miejsca zamieszkania (42,5%), rozumianą tutaj jako pozyskiwanie informacji o planach i problemach jego dotyczących, byli respondenci reprezentujący najstarszą kategorię wiekową (61 lat i więcej). Najmniej zainteresowanymi taką formą włączenia się były osoby najmłodsze (19%). Przytoczone dane wskazują na dwie warte uwagi kwestie: (1) dość charakterystyczny fakt skupienia się na innych sferach życia niż zaangażowanie w działalność

⁴ **Osiedle 1:** Asnyka, Chopina, Curie-Skłodowskiej, Gdańska, Hanki Sawickiej, Jagiełły, Jedn. Klasy Robotniczej, Kilińskiego, Lotników, Małomicka, Marszałka Józefa Piłsudskiego, Orzeszkowej, Partyzancka, 1-go Maja, Podgórna, Polna, Poniatowskiego, Sobieskiego, Stefana Czarnieckiego, Waleriana Wróblewskiego, Wojska Polskiego, Wolności, Zamkowa, Żagańska

na rzecz społeczności lokalnej ludzi młodych oraz (2) duży i dotąd niewykorzystywany potencjał seniorów. Młodzi będący zazwyczaj w pierwszych dwóch fazach życia rodzinnego (doboru małżeńskiego lub dzieci) poświęcają raczej uwagę indywidualnym wysiłkom na rzecz poprawy warunków swojej egzystencji. Seniorzy prowadząc życie bardziej uregulowane i posiadając często stałe źródła utrzymania (renty i emerytury) chętniej poświęcają swój czas na angażowanie się w przedsięwzięcia na rzecz społeczności lokalnych, choćby w najbardziej podstawowym wymiarze.

Zbiorowości lokalne różnią się stopniem „zamkniętości” i stabilności (np. miejskie dzielnice vs wieś), co prowadzi do mniejszej bądź większej podatności na kształtowanie się systemów społecznego wsparcia. W obu tych przypadkach można jednak mówić o jednostkowym i makrosystemowym znaczeniu systemów lokalnych.

Większość mieszkańców nie dysponuje szerokim kapitałem społecznym w postaci sieci społecznego wsparcia (członków grup nieformalnych krewniaczej, towarzyskiej i sąsiedzkiej). **Wśród respondentów 41,9% deklaruje udzielanie nieformalnej pomocy osobom spoza ich własnych gospodarstw domowych.** Dodatkowo w jedynie 27,3% gospodarstw zamieszkiwały osoby, które były członkami organizacji społecznych zdefiniowanych jako stowarzyszenia, fundacje, partie, komitety, rady, grupy religijne, związki lub koła. **Aktywność sąsiedzka sprowadza się do wymiany informacji, opinii i rozmów o problemach bieżących.** Są to zazwyczaj kwestie dotyczące wspólnego obszaru zamieszkania (osiedla, bloku, ulicy). Wśród badanych prawie 1/3 deklaruje tego typu przyczyny spotkań z sąsiadami. **Działania na rzecz miejsca zamieszkania przybierają zazwyczaj formę bierną, często ograniczającą się jedynie do wymiany informacji.**

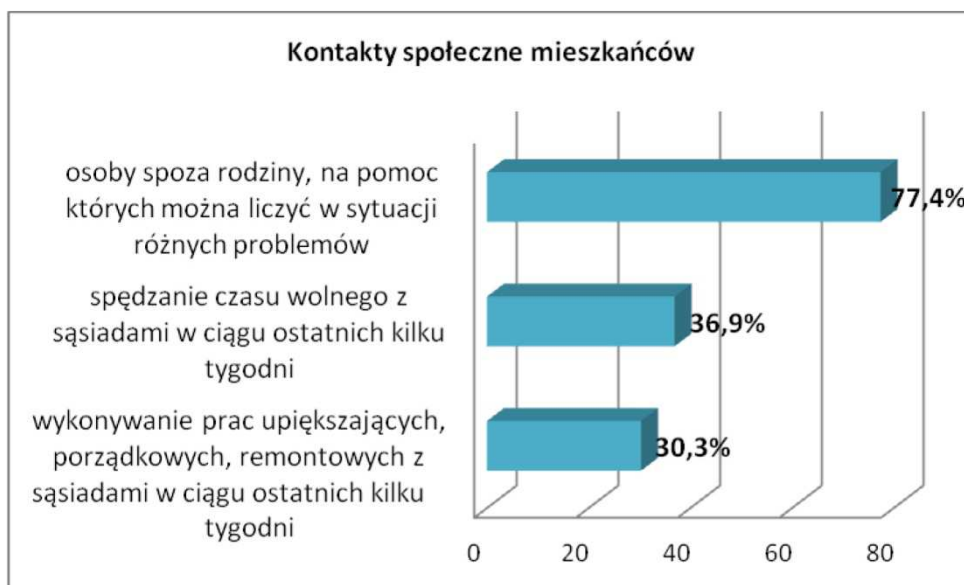
Kapitał społeczny

Analiza spójności społeczności lokalnej prowadzona była w oparciu o pomiary nieprawidłowości w wykorzystywaniu zasobów społecznych rodzin i gospodarstw domowych (kręgi rodzinne, sąsiedzkie i towarzyskie) oraz siły więzi między mieszkańcami (ilość i forma czasu spędzonego razem).

Przez wsparcie społeczne rozumie się otrzymywanie pomocy w formie emocjonalnego oparcia, praktycznej pomocy, rady i informacji. Społeczność oparta na odpowiednich więziach (nie za słabych, nie za silnych) jest zdolna do zaspokajania potrzeb swoich członków, samodzielnego rozwiązywania problemów, rozwoju. Dlatego też w diagnozie podjęto próbę oszacowania, na jakim poziomie kształtują się związki mieszkańców Szprotawy z innymi osobami, szczególnie z sąsiadami. Respondenci zostali poproszeni o odpowiedzi dotyczące osób, na które mogą liczyć w sytuacji różnych problemów oraz kontakty z sąsiadami związane ze spędzaniem czasu wolnego i wspólnym wykonywaniem prac ulepszących, porządkowych, remontowych w ciągu ostatnich kilku tygodni.

Ponad ¾ respondentów (wykres 8) zadeklarowało, że może liczyć na pomoc osób spoza rodziny w trudnych sytuacjach, z tego 37,7% osób (tabela 14) twierdziło, że w ich otoczeniu są co najmniej 3 takie osoby. Zróżnicowanie odpowiedzi respondentów jest istotne statystycznie ze względu na wiek i miejsce zamieszkania.

Wykres 8 Powody kontaktów społecznych mieszkańców Szprotawy

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogóskiego

Najczęściej o braku osób, na pomoc których można liczyć w sytuacji różnych problemów informowali respondenci w wieku 61 lat i więcej (33,3%). **Odsetek seniorów nie posiadających w swoim otoczeniu osób spoza rodziny, które gotowe są nieść pomoc, jest ponad dwukrotnie wyższy niż odsetek osób najmłodszych (13,0%)** składających takie same deklaracje. Uzyskany wynik można tłumaczyć obniżającym się wraz z wiekiem poziomem aktywności towarzyskiej oraz wymieraniem części znajomych. Niewykluczone także, że seniorzy częściej zwracają się o pomoc do członków rodziny z uwagi na szczególny charakter ich problemów (zdrowie, zasoby finansowe). Niemniej jednak stosunkowo wysoki odsetek osób starszych deklarujących brak możliwości uzyskania wsparcia od osób spoza rodziny (w tym także pracowników socjalnych) jest ważnym czynnikiem wskazującym na konieczność podejmowania działań zmierzających do zmiany stanu ustalonego w trakcie diagnozy. Z uwagi na liczne ograniczenia osób starszych, utrudniające samodzielne zaspokajanie niektórych potrzeb, konieczne jest zapewnienie im odpowiedniej pomocy umożliwiającej godne życie.

Tabela 13 Wiek a możliwość uzyskania pomocy od osób spoza rodziny w sytuacji różnych problemów

Osoby spoza rodziny, na pomoc których można liczyć w sytuacji różnych problemów	Wiek					
	19-40 lat		41-60 lat		61 lat i więcej	
	L	%	L	%	L	%
Brak takich osób	15	13,0	24	24,5	29	33,3
Niewiele takich osób, jedna, dwie	52	45,2	35	35,7	32	36,8
Wiele takich osób, trzy lub więcej	48	41,7	39	39,8	26	29,9
Razem	115	100,0	98	100,0	87	100,0

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogóskiego

Najwyższy odsetek respondentów deklarujących brak możliwości uzyskania pomocy od osób trzecich zamieszkuje osiedle nr 2 (25,0%) i nr 3 (24,1%)⁵. Najczęściej na pomoc ze strony osób spoza rodziny mogą liczyć mieszkańcy osiedla nr 1. Można sądzić, że więzi społeczne tych osób są najbardziej rozbudowane, a ewentualne działania zmierzające do wzmocnienia więzi należy kierować głównie do mieszkańców pozostałych osiedli.

Tabela 14 Miejsce zamieszkania, a możliwość uzyskania pomocy od osób spoza rodziny w sytuacji różnych problemów

Osoby spoza rodziny, na pomoc których można liczyć w sytuacji różnych problemów	Miejsce zamieszkania							
	Osiedle 1		Osiedle 2		Osiedle 3		Osiedle 4	
	L	%	L	%	L	%	L	%
Brak takich osób	11	18,0	27	25,0	13	24,1	17	22,1
Niewiele takich osób, jedna, dwie	18	29,5	39	36,1	31	57,4	31	40,3
Wiele takich osób, trzy lub więcej	32	52,5	42	38,9	10	18,5	29	37,7
Razem	61	100,0	108	100,0	54	100,0	77	100,0

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Zwróćmy jeszcze raz uwagę na możliwość uzyskania pomocy od osób spoza rodziny wśród najstarszych mieszkańców Szprotawy. Udział najstarszej kategorii wiekowej wśród mieszkańców w poszczególnych częściach miasta jest zbliżony i wynosi 27,9% na osiedlu nr 1; 29,4% na osiedlu nr 2; 27,8% na osiedlu nr 3; 30,8% na osiedlu nr 4⁶. Zestawienie dwóch czynników – wieku i miejsca zamieszkania z odpowiedziami dotyczącymi możliwości uzyskania wsparcia ze strony osób trzecich sugeruje zróżnicowanie więzi społecznych wśród najstarszych mieszkańców poszczególnych osiedli. Zasadnym wydaje się przypuszczenie, że nieco więcej kontaktów z osobami spoza rodziny udzielającymi pomocy mają seniorzy z osiedla nr 4 (najwyższy odsetek osób w wieku 61 lat i więcej oraz jeden z najniższych odsetków wskazujących na brak możliwości uzyskania pomocy poza rodziną). Natomiast nieco gorsza jest sytuacja najstarszych mieszkańców osiedla nr 2, gdzie braki w omawianym zakresie zadeklarowało najwięcej osób przy nieco niższym niż w przypadku osiedla nr 4 odsetku seniorów.

⁵ **Osiedle 2:** Basztowa, Gen. Bema, Bronka Kozaka, gen. Władysława Andersa, Konopnicka, Koszarowa, Krasieńskiego, Kasprowicza, Niepodległości, Odrodzenia, Odrozonego Wojska Polskiego, Ogrodowa, Osiedle Słoneczne, Piastowska, 1-szej Armii, Plac Kościelny, Mickiewicza, Plac Walki Młodych, Poprzeczna, Przejazdowa, Rynek, Słowackiego, Gen. Świerczewskiego, Traugutta, Willowa

Osiedle 3: 11 Listopada, 3-go Maja, Ciszowska, Czesława Miłosza, Generała Hallera, Generała Władysława Sikorskiego, Henryka Wieniawskiego, Ignacego Paderewskiego, Jana Pawła II, Janusza Kusocińskiego, Jarosława Dąbrowskiego, Kardynała Wyszyńskiego, 9 Maja, Kazimierza Wielkiego, Kościelna, Kraszewskiego, Krótka, Kwiatowa, Legnicka, Ludwika Waryńskiego, Marcina Kasprzaka, Mariana Buczka, Marszałka Żymierskiego, Mieszka I, Mikołaja Reja, Parkowa, Porzeczkowa, Powstańców Śląskich, Powstańców Warszawskich, Pstrowskiego, Robotnicza, Stanisława Wyspiańskiego, Wincentego Witosa,

⁶ **Osiedle 4:** Ceglana, Chrobrego, Dębowa, Henrykowska, Jana Kochanowskiego, Kolejowa, Kopernika, Kościuszki, Kozuchowska, Róży Luksemburg, Młynarska, Osiedle Chrobry, Plac Ewangelicki, Bolesława Prusa, Rolna, Sienkiewicza, Szpitalna, Targowa, Warszawska, Waszyngtona, Wiejska, Żeromskiego.

Kontakty z sąsiadami mogą być jednym ze źródeł pomocy, z której w przypadku potrzeby korzystają mieszkańcy Szprotawy. W kontekście możliwej rewitalizacji poszczególnych części miasta ważne są więzi pomiędzy osobami zamieszkującymi tę samą okolicę jako ewentualny jej zasób (więzi na odpowiednim poziomie) lub potrzeba (słabe więzi). Powiązania, o których mowa, zostały zdiagnozowane na podstawie pytań o wspólne spędzanie czasu wolnego i wykonywanie prac we wspólnej przestrzeni w miejscu zamieszkania. Więzy sąsiedzkie szprotawian są znacząco zróżnicowane ze względu na miejsce zamieszkania. **O ile kontakty mieszkańców Szprotawy z sąsiadami nie są zbyt intensywne – 36,9% w przypadku czasu wolnego i 30,3% w przypadku wspólnej pracy ogólnie rzecz biorąc, o tyle w poszczególnych częściach miasta różnice w odpowiedziach respondentów sięgają niemal 20%.** Zarówno pod względem wspólnego spędzania czasu wolnego jak i dbania o najbliższą okolicę znacznie wyróżnia się osiedle nr 1. Mieszkańcy tego obszaru najczęściej deklarowali, że spotykają się z sąsiadami w czasie wolnym (57,4%) oraz wspólnie pracują przy upiększaniu, porządkowaniu i remontowaniu wspólnej przestrzeni publicznej (50,8%). Najczęściej czas wolny spędzają z sąsiadami mieszkańcy osiedla nr 4 i nr 2 (odpowiednio 28,9% i 29,9%). Mieszkańcy osiedla nr 2 i nr 4 także bardzo rzadko wspólnie wykonują różne czynności związane z wyglądem okolicy, w której mieszkają (odpowiednio 25,9% i 29,9%), jednak w tym przypadku znacznie rzadziej prace takie podejmują mieszkańcy osiedla nr 3 (16,7%). Pozostałe cechy nie różnicują odpowiedzi respondentów istotnie ze statystycznego punktu widzenia.

Tabela 15 Miejsce zamieszkania a spędzanie czasu z sąsiadami

Spędzanie czasu wolnego z sąsiadami	Miejsce zamieszkania							
	Osiedle 1		Osiedle 2		Osiedle 3		Osiedle 4	
	L	%	L	%	L	%	L	%
Tak	35	57,4	32	29,9	21	38,9	22	28,9
Nie	26	42,6	75	70,1	33	61,1	5	71,1
Razem	61	100,0	107	100,0	54	100,0	76	100,0

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Tabela 16 Miejsce zamieszkania a wykonywanie prac porządkowych, upiększających, remontowych w najbliższej okolicy wspólnie z sąsiadami

Porządkowanie, upiększanie, remontowanie najbliższej okolicy wspólnie z sąsiadami	Miejsce zamieszkania							
	Osiedle 1		Osiedle 2		Osiedle 3		Osiedle 4	
	L	%	L	%	L	%	L	%
Tak	31	50,8	28	25,9	9	16,7	23	29,9
Nie	30	49,2	80	74,1	45	83,3	54	70,1
Razem	61	100,0	108	100,0	54	100,0	77	100,0

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Wśród badanych szprotawian 23% nie ma w najbliższym otoczeniu osób biskich, które może prosić o wsparcie w sytuacjach trudnych. Najczęściej o braku osób, na pomoc których można liczyć w sytuacji różnych problemów informowali respondenci w wieku 61 lat i więcej (33,3%, Tabela nr 13). **Odsetek seniorów nie posiadających w swoim otoczeniu osób spoza rodziny, które gotowe są nieść pomoc, jest ponad dwukrotnie wyższy niż odsetek osób najmłodszych (13,0%) składających takie same deklaracje.** Najwyższy odsetek mieszkańców deklarujących brak możliwości uzyskania pomocy od osób trzecich zamieszkuje osiedle nr 2 (25,0%). Powiązania z sąsiadami będące jednym ze źródeł pomocy, którą w sytuacji zapotrzebowania na wsparcie można wykorzystać również wykazują słabość więzi społecznych między mieszkańcami.

Kontakty mieszkańców Szprotawy z sąsiadami nie są intensywne. Wśród mieszkańców tylko 36,9% spędza czas wolny z sąsiadami a 30,3% podejmuje z nimi wspólne prace, np. na rzecz najbliższego otoczenia. Co szczególnie istotne, w poszczególnych częściach miasta różnice w odpowiedziach respondentów sięgają niemal 20%. Najrzadziej czas wolny spędzają z sąsiadami mieszkańcy osiedla nr 4 i nr 2 (odpowiednio 28,9% i 29,9%). Mieszkańcy osiedla nr 2 i nr 4 także bardzo rzadko wspólnie wykonują różne czynności związane z wyglądem okolicy, w której mieszkają (odpowiednio 25,9% i 29,9%) , świadczy to dodatkowo o szczególnej słabości więzi społecznych w obszarze centrum miasta (Śródmieście)

Przestępczość i naruszenia prawa

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Szprotawy zostało zdiagnozowane na podstawie pytań o odczuwanie obaw z różnych powodów w miejscu zamieszkania oraz występowanie problemów z sąsiadami. Respondenci zostali także poproszeni o wskazanie takich miejsc w Szprotawie, w których czują się najmniej bezpiecznie za dnia i nocą. Ogólnie rzecz ujmując, ponad połowa mieszkańców nie odczuwa obaw o swoje bezpieczeństwo w okolicy miejsca zamieszkania (64,3%) i w całej Szprotawie zarówno w dzień (77,9%) jak i w nocy (56,2%). Częste obawy z powodu przestępczości, chuligaństwa lub narkomanii zadeklarowało w najbliższej okolicy 12,7% respondentów (tabela 17).

Tabela 17 Poczucie bezpieczeństwa w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania w ciągu ostatnich kilku miesięcy

Zdarzenie	Częstotliwość							
	Często		Zdarzyło się		Wcale		Trudno powiedzieć	
	L	%	L	%	L	%	L	%
Obawy z powodu przestępczości, narkomanii, chuligaństwa w swojej dzielnicy, osiedlu, okolicy	38	12,7	64	21,3	193	64,3	5	1,7
Problemy z sąsiadami utrudniające życie	33	11,5	58	19,3	208	69,1	2	0,7

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Najczęściej obawy z powodu przestępczości, narkomanii, chuligaństwa odczuwali mieszkańcy osiedla nr 4 (20,8%). Żaden z respondentów z osiedla nr 1 i nr 3 nie zgłosił takich problemów. Na osiedlu nr 2 i nr 4 były takie osoby. Nieco rzadziej respondenci wskazywali na występowanie

problemów z sąsiadami, które utrudniają im życie („często” 11,5%). Najczęściej „częste” występowanie problemów z sąsiadami deklarowali najmłodszy respondenci (16,4%), najrzadziej osoby najstarsze (6,9%).

Tabela 18 Miejsce zamieszkania, a poczucie bezpieczeństwa w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania w ciągu ostatnich kilku miesięcy

Problemy z sąsiadami lub innymi ludźmi z okolicy utrudniające życie	Miejsce zamieszkania							
	Osiedle 1		Osiedle 2		Osiedle 3		Osiedle 4	
	L	%	L	%	L	%	L	%
Często	11	18,0	11	10,1	0	0,0	16	20,8
Zdarzyło się	11	18,0	23	21,1	13	24,5	17	22,1
Wcale	39	63,9	71	65,1	40	75,5	43	55,8
Trudno powiedzieć	0	0,0	4	3,7	0	0,0	1	1,3
Razem	61	100,0	109	100,0	53	100,0	77	100,0

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Informacje o miejscach, w których mieszkańcy Szprotawy czują się najmniej bezpiecznie w ciągu dnia (tabela 19) oraz nocą (tabela 20) pochodzą od stosunkowo niewielkiej liczby osób.

Tabela 19 Miejsca najmniej bezpieczne w dzień

Miejsce	L	%
Nie ma takich miejsc	232	77,9
Są takie miejsca, tym:	48	16,1
Parki	8	
Ul. Kościuszki	7	
Okolice Poczty i Stacji Paliw Orlen	5	
Inne	27	
Brak danych	5	
Trudno powiedzieć	18	6,0
Razem	298	100,0

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Utworzony na podstawie uzyskanych danych ranking miejsc najbardziej niebezpiecznych zarówno w dzień jak i w nocy otwierają parki. W spontanicznych wypowiedziach respondenci uzasadniali taki wybór gromadzeniem się w parkach osób budzących u nich poczucie zagrożenia, które nocą wzrasta z powodu braku odpowiedniego oświetlenia w niektórych miejscach. Zarówno w dzień jak i w nocy niektórzy mieszkańcy obawiają się przebywać na ul. Kościuszki, która sąsiaduje ze wskazaną jako niebezpieczna za dnia okolicą Poczty i Stacji Paliw Orlen (także z powodu organizacji ruchu

drogowego). Na uwagę zasługuje najwyższy odsetek osób, które zamieszkują tę część miasta i często odczuwają obawy z powodu przestępczości, narkomanii i chuligaństwa. Wynik taki wskazuje, że poczucie zagrożenia w tym miejscu nie jest jedynie powierzchowne czy też nie wynika z wizerunku zdegradowanej architektonicznie części miasta. Może mieć charakter realny i wymaga interwencji władz miasta.

Tabela 20 Miejsca najmniej bezpieczne nocą

Miejsce	L	%
Nie ma takich miejsc	167	56,2
Są takie miejsca, tym:	105	35,4
Parki	29	
Sowiny	21	
Ul. Kościuszki	13	
Rynek	5	
Inne	28	
Brak danych	9	
Trudno powiedzieć	25	8,4
Razem	297	100,0

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

2.1.2. SFERA GOSPODARCZA

Ocena lokalnego rynku pracy

Wiedza o ocenie lokalnego rynku pracy została pogłębiona w aspekcie możliwości uzyskania pracy w powiązaniu z potrzebami gospodarstw domowych na dodatkowe środki finansowe i dodatkową lub lepszą pracę.

Tabela 21 Ocena lokalnego rynku pracy

Wybrane aspekty życia w Szprotawie	Ocena									
	Bardzo dobrze		Raczej dobrze		Raczej źle		Bardzo źle		Trudno powiedzieć	
	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Możliwość uzyskania pracy	2	0,7	20	6,6	54	17,9	212	70,2	13	4,3

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Tabela 22 Zapotrzebowanie na wsparcie w badanych gospodarstwach domowych

Potrzeby gospodarstw domowych	Zapotrzebowanie na wsparcie					
	tak		nie		trudno powiedzieć	
	L	%	L	%	L	%

Dodatkowe środki finansowe	229	76,3	68	22,5	3	1,0
Dodatkowa/lepsza praca	181	60,1	118	39,2	2	0,7

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Możliwość uzyskania pracy została oceniona negatywnie. Bardzo źle aspekt ten ocenia 70,2% mieszkańców. Odpowiedzi respondentów dotyczące pracy były zróżnicowane jedynie przez wiek. Najgorzej możliwość zatrudnienia oceniły osoby w wieku 61 lat i więcej. Odpowiedzi „bardzo źle” udzieliło 84,1% osób z tej kategorii. Motywy udzielania negatywnych opinii o możliwości uzyskania pracy w Szprotawie są różne. Do najstarszej kategorii wiekowej należą zarówno osoby aktywne jak i bierne (emeryci, renciści) zawodowo. Pierwsi borykają się lub borykali z niechęcią pracodawców do zatrudniania seniorów, drudzy opierają swoje opinie o trudne, osobiste doświadczenia transformacji związane z likwidacją zakładów pracy i wzrostem bezrobocia, które kontrastują z poziomem zatrudnienia przed 1989 rokiem. Przyczyną tych opinii mogą być również trudności na rynku pracy najmłodszych członków ich rodzin (wnuków), u których młody wiek i brak doświadczeń zawodowych utrudniają aktywność zawodową. Osoby należące do młodszych kategorii, które mają zatrudnienie, skłonne są do wyrażania negatywnych opinii o rynku pracy w Szprotawie nie tylko z uwagi na wysoki poziom bezrobocia, ale także ze względu na warunki pracy, szczególnie niskie wynagrodzenie wynikające z wykonywania czynności nie wymagających wysokich kwalifikacji. Udział pozytywnych opinii o pozostałych aspektach oscylował wokół 50%.

W powiązanej z tym analizie skali niezaspokojonych potrzeb respondenci uznali, że **żeby członkom ich gospodarstw domowych żyło się łatwiej potrzebują przede wszystkim dodatkowych środków finansowych (76,3%) oraz dodatkowej bądź lepszej – lepiej płatnej pracy (60,1%)**. Taki rozkład odpowiedzi uzupełnia i potwierdza dane charakteryzujące domowe budżety. Mimo prawie 48% badanych deklarujących możliwość zaspokajania potrzeb bardziej rozbudowanych niż podstawowe, większość mieszkańców była zdania, że w ich sytuacji bytowej pomoc w pozyskiwaniu dodatkowych środków finansowych byłaby najbardziej korzystna. Z opisanym problemem łączy się również zdolność migracyjna społeczności lokalnej. **W latach 2015-2016 planowało migrację zarobkową 23% mieszkańców.** Dodatkowe 10% nie podało jednoznacznych odpowiedzi. Wśród planujących wyjazdy 70% stanowiły osoby w wieku 19-40 lat. Wśród osób młodych chęć wyjazdu deklarowało 42%.

Kondycja lokalnego biznesu

Rynek pracy w Szprotawie charakteryzuje się niewielką ilością firm zatrudniających więcej niż 50 pracowników. Dominują małe i średnie przedsiębiorstwa. Najwięcej osób zatrudnionych jest w usługach i handlu. W ostatnich latach nie powstała ani jedna firma, która zatrudniałaby większą liczbę pracowników.

2.1.3. SFERA TECHNICZNA

Poziom zasobu mieszkaniowego

Przeprowadzona ocena stanu technicznego zasobu mieszkaniowego wskazuje, że 100% budynków wybudowano przed rokiem 1989, a udział budynków wymagających remontu i/lub termomodernizacji wynosi 93%.

PODSUMOWANIE

Wyodrębnione w diagnozie problemy mają charakter komplementarny. Są wzajemnie powiązane, skoncentrowane w obszarze rewitalizacji, oddziałujące na siebie na zasadzie sprzężenia zwrotnego. Tworzą sieć związków trudną do przerwania.

W świetle zgromadzonych informacji zasadniczym problemem badanego obszaru jest splatanie i nawarstwianie się czynników społecznych (bezrobocie, ubóstwo, uzależnienie od opieki społecznej, samotność, słabe więzi społeczne, mała spójność społeczna, bierność społeczna), technicznych (zły stan budynków mieszkalnych), gospodarczych (brak odpowiadających kwalifikacjom miejsc pracy, niska pozycja rynkowa większości lokalnych przedsiębiorstw, słaba mobilność zawodowa mieszkańców, duża liczba nieaktywnych zawodowo). Wymienione czynniki utrwalają stany kryzysowe w obszarze Śródmieścia.

Stany te są pogłębiane poprzez dodatkowo silnie oddziałujące czynniki demograficzne związane z migracjami młodych za pracą i starzeniem się populacji miasta oraz czynniki subiektywne, jak niepewność w wyniku braku poczucia bezpieczeństwa finansowego, trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczych rodziny, trudności w zaspokajaniu potrzeb związanych z rekreacją i czasem wolnym. Nieprawidłowości w wymienionych sferach obniżają skuteczność podejmowanych dotychczas jednostkowych działań na rzecz poprawy sytuacji bytowej mieszkańców. Zdiagnozowane zjawiska kryzysowe dotyczą w największym stopniu obszaru centrum miasta – Śródmieścia.

W diagnozie wyodrębniono trzy podstawowe zjawiska kryzysowe odnoszące się kolejno do sfery jakości życia mieszkańców, spójności społeczności lokalnej (siły więzi społecznych, kapitału społecznego mieszkańców) i systemu usług społecznych i rynku pracy.

Biorąc powyższe pod uwagę uznano, że skuteczna interwencja powinna uwzględniać wszystkie wyodrębnione problemy składające się na zjawiska kryzysowe.

Problemami tymi są:

- **starzenie się społeczności** – (spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym – 21,3%),
- **spadek dzietności** (wskaźnik przyrostu naturalnego w gminie (-2,6), spadek dzietności w latach 2002-2010 z 1,25 do 1,10)
- **migracje młodych ludzi** (wśród objętych diagnozą społeczną 23% zamierzało wyjechać z miasta w celu poszukiwania pracy; 70% z nich to reprezentanci kategorii w wieku 19-40 lat),
- **wysoki odsetek osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej** (42,56 na 1 tys. ludności, w Śródmieściu 50,95),
- **bierność społeczna** (wśród uczestników diagnozy społecznej 27% deklarowało przynależność do organizacji społecznych; 30% mówiło o podejmowaniu prac na rzecz wspólnej przestrzeni, w tym w kategorii wiekowej 19-41 lat analizowany wskaźnik osiągnął 19%)
Do głównych jej przejawów zaliczyć można: rzadkość wspólnych działań na rzecz otoczenia, rzadkość kontaktów towarzyskich w obrębie sąsiedztwa, niski poziom zaangażowania obywatelskiego,
- **słabe kontakty i więzi społeczne**
- **wysoki poziom przestępczości i naruszeń prawa**
- **negatywne oceny lokalnego rynku pracy** (76% badanych mieszkańców wskazywało na potrzebę dodatkowych środków finansowych, 60% oczekiwało dodatkowej/lepszey pracy; ogólne negatywne opinie o rynku pracy wyraziło 88% badanych),
- **słaba kondycja lokalnego biznesu** (krótki okres funkcjonowania firm prywatnych, niewielka liczba zatrudnionych),
- **niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego**

2.2. Potencjały obszaru

Do najważniejszych potencjałów zdiagnozowanych w badaniu należą:

2.2.1. Wysoki poziom tożsamości z miastem

W ramach prowadzonej diagnozy badane były poczucie szczęścia, związek z miejscem zamieszkania i jego ocena, przyczyny zamieszkiwania w Szprotawie. Badania obiektywnych warunków zaspokajania potrzeb jednostek i grup rodzinnych, poziomu ich zaspokajania i wywołanego nimi subiektywnego poczucia „dobrostanu” mają sens zarówno poznawczy, jak i praktyczny, niezbędny dla kreowania polityki regionu. Szczególnie cenne obok badania zasobów indywidualnych wyznaczających obiektywne warunki bytu wydaje się być poddawanie analizie subiektywnych ocen jakości życia. Chodzi tu o subiektywne poczucie szczęścia i spełnienia (zadowolenie z życia rodzinnego, pracy, sąsiedztwa i dotychczasowych dokonań), pozostające w relacji do czegoś lub kogoś istotnego z perspektywy badanego. Zadowolenie z życia jest zmienną stanowiącą sumę cech związanych z emocjami i uczuciami dotyczącymi aktualnej egzystencji, często łączone z kategorią szczęścia. Próbując dociec stanu zadowolenia z życia respondentów, przyjęto go za odczucia pojawiające się w wyniku splotu różnych czynników życia ekonomicznego i wydarzeń związanych z życiem osobistym, w tym przede wszystkim z życiem rodzinnym, odnoszące się do teraźniejszości, jednak warunkowane także przez przeszłość. Uczestnicy sondażu zostali poproszeni o ocenę swojego życia w ostatnich tygodniach w oparciu o sfery szczególnie dla nich ważne (tabela 23).

Tabela 23 Ocena dobrostanu psychicznego

Ocena dobrostanu psychicznego	L	%
Bardzo szczęśliwy/a	49	16,3
Dosyć szczęśliwy/a	179	59,5
Niezbyt szczęśliwy/a	55	18,3
Bardzo nieszczęśliwy/a	5	1,7
Trudno powiedzieć	13	4,3
Razem	301	100,0

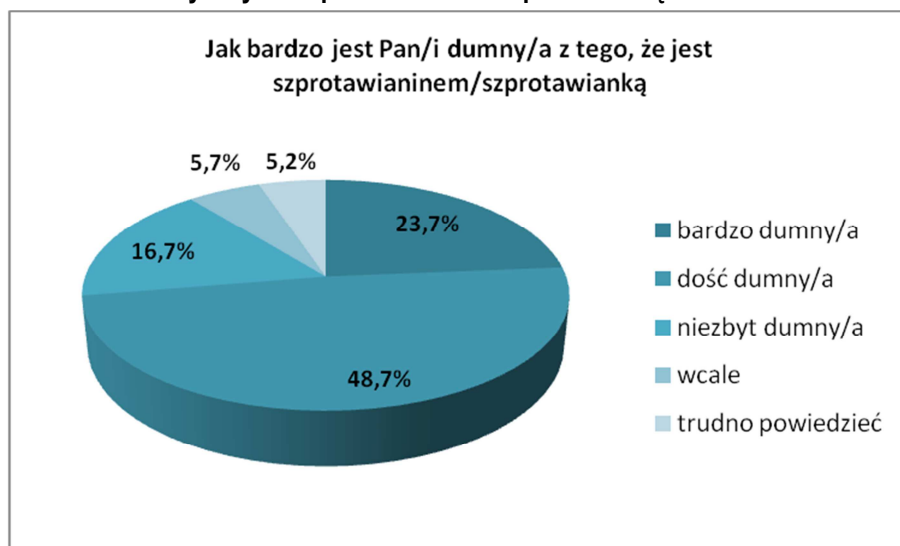
Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Wśród badanej populacji **59,5% osób uznało się za dość szczęśliwe, a dodatkowe 16,3% za bardzo szczęśliwe**. Prawie 1/5 badanych była niezbyt szczęśliwa a niecałe 2% uznało się za osoby bardzo nieszczęśliwe. Tego typu rozkład różni się w stosunku do rozkładu otrzymywanego w badaniach prowadzonych na terenie naszego kraju. Występuje tu większy niż w innych rejonach udział (6 punktów procentowych) kategorii „bardzo szczęśliwych” oraz mniejsza reprezentacja osób dość szczęśliwych (11 punktów procentowych). Połączenie kategorii „bardzo szczęśliwy” i „dość szczęśliwy” dało (na badanym terenie) rezultat w wysokości 75,8% respondentów przy 80,3% badanych w całym kraju (różnica 4,5%), upodabniając tym samym rozkład poczucia szczęścia szprotawian do ogólnego

samopoczucia Polaków.⁷ Szczególnie interesujące są w tym kontekście odpowiedzi udzielone przez reprezentantów najmłodszej kategorii wiekowej (19-40 lat). Była to kategoria odznaczająca się najwyższym poziomem szczęścia (21,7% wśród kategorii młodych, w stosunku do 16,3% dla ogółu badanych), osiągała je jednak rzadziej niż w badaniach ogólnopolskich. Potwierdza to wcześniejsze ustalenia z zakresu oceny sytuacji ekonomicznej badanych, tworząc podwaliny syndromu wskazującego na brak zgody dla sytuacji społeczno-bytowej w mieście i podejmowanie indywidualnych działań oraz formułowanie oczekiwań dotyczących zmiany własnego poziomu życia i oddziaływania na nie władz miasta. Najwięcej osób niezbyt szczęśliwych reprezentowało kategorie 41-60 lat oraz 61 i więcej oddając odpowiednio 23,5% oraz 23% wskazań. Tego typu spadek zadowolenia z życia jest dość charakterystyczny w prezentowanych kategoriach demograficznych. Do głównych przyczyn z tym związanych zaliczane są narastające problemy finansowe, trudności w realizacji potrzeb gospodarstw domowych przy jednoczesnym ich komplikowaniu (pojawianie się w rodzinach dzieci i seniorów) utrudnienia w łączeniu ról rodzinnych i zawodowych, zmęczenie oraz samotność. Interesujący jest także fakt, że żadna z osób reprezentujących kategorię 61 lat i więcej, mimo częstego osamotnienia nie czuła się bardzo nieszczęśliwa.

Pytania o tożsamość mieszkańców są jednymi z ważniejszych dla stworzenia skutecznej strategii rewitalizacji. Nikły związek z miejscem zamieszkania powinien skutkować umieszczeniem wśród celów strategii działań na rzecz jego wzmocnienia. Przywiązanie do miejsca zamieszkania i poczucie dumy jest natomiast cennym zasobem, który można wykorzystać do wprowadzania zmian i aktywizowania mieszkańców do działań na rzecz miejsca, które jest dla nich cenne. Niemal $\frac{3}{4}$ osób biorących udział w badaniu (wykres 9) wyraziło dumę z bycia mieszkańcem Szprotawy, w tym niemal $\frac{1}{4}$ zadeklarowała, że czuje się z tego powodu bardzo dumna.

Wykres 9 Poczucie dumy z bycia szprotawianinem/szprotawianką

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Najczęściej odpowiedzi „bardzo dumny/a” udzielali mieszkańcy osiedla nr 1 i nr 2 (odpowiednio 29,5%, 32,7%). Najrzadziej odpowiedź „bardzo dumny/a” była wybierana przez mieszkańców osiedla

⁷ Diagnoza społeczna 2014. Źródło: http://analizy.mpips.gov.pl/images/stories/publ_i_raporty/DS2013/Raport_glowny_Diagnoza_Spoeczna_2013.pdf

nr 3 i nr 4 (odpowiednio 13,0%, 14,1%). Zależność jest istotna statystycznie. Wiek i płeć nie różnicują odpowiedzi respondentów.

Tabela 24 Miejsce zamieszkania a poczucie dumy z bycia mieszkańcem Szprotawy

Poczucie dumy z bycia mieszkańcem Szprotawy	Miejsce zamieszkania							
	Osiedle 1		Osiedle 2		Osiedle 3		Osiedle 4	
	L	%	L	%	L	%	L	%
Bardzo dumny/a	18	29,5	35	32,7	7	13,0	11	14,1
Dość dumny/a	24	39,3	54	50,5	28	51,9	40	51,3
Niezbyt dumny/a	11	18,0	10	9,3	13	24,1	16	20,5
Wcale	5	8,2	3	2,8	2	3,7	7	9,0
Trudno powiedzieć	3	4,9	5	4,7	4	7,4	4	5,1
Razem	61	100,0	107	100,0	54	100,0	78	100,0

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Pytanie projekcyjne, w którym respondenci zostali poproszeni o dokończenie zdania: „Szprotawa jest dla mnie...” wywoływało u większości respondentów (66,1%; wykres 10) pozytywne skojarzenia, takie jak: „dom”, „rodzina”, „miejsce, w którym żyję”. Odpowiedzi negatywne (13%) związane były najczęściej z odpływem młodszych kategorii wiekowych z miasta, brakiem pracy, perspektyw, wyboru.

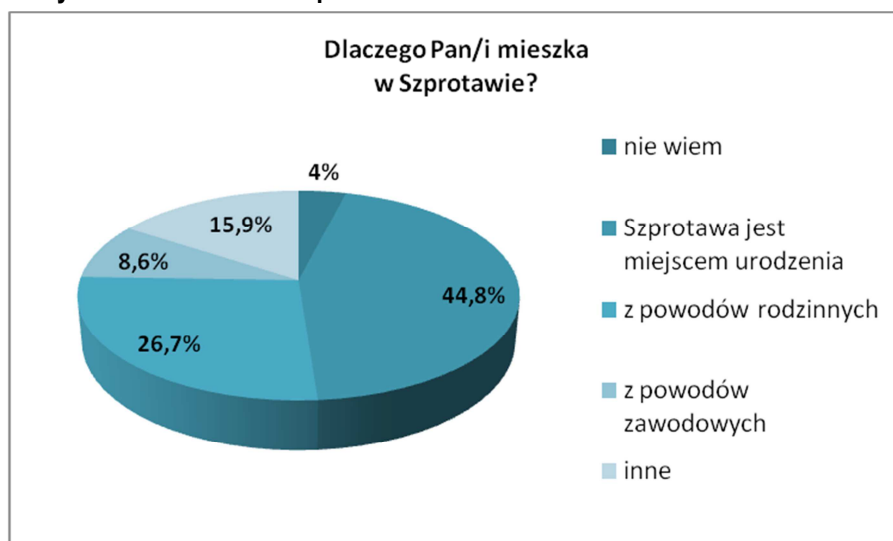
Wykres 10 Rodzaje skojarzeń z miejscem zamieszkania

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Odpowiedzi na pytania o przyczyny zamieszkiwania w Szprotawie zinterpretować można między innymi jako wyjaśnienie pozytywnych reakcji respondentów na pytanie omówione powyżej. Niemal 45% respondentów (wykres 11) zadeklarowało, że urodziło się w Szprotawie, a nieco ponad ¼ przeprowadziła się do miasta z powodów rodzinnych (związek małżeński, nieformalny).

Wykres 11 Powody zamieszkiwania w Szprotawie

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Choć dla większości respondentów Szprotawa to miasto rodzinne, dom, to uwagę zwraca migracyjny charakter miejscowości. Większość szprotawian urodziła się w innym mieście. Szprotawa jest miejscem urodzenia głównie najmłodszych mieszkańców (17,4%). Najczęściej z powodów rodzinnych przeprowadzały się tu osoby w wieku 41-60 lat (30,6%), natomiast z powodów zawodowych respondenci w wieku 19-40 lat (24,3%). Zależność pomiędzy wiekiem, a odpowiedziami na pytanie o powody zamieszkiwania w Szprotawie jest istotna statystycznie. Pozostałe cechy nie różnicują odpowiedzi respondentów. Na uwagę zasługuje dodatkowo stosunkowo niski odsetek odpowiedzi „nie wiem” (4,0%). Przyczyny zamieszkiwania w danym miejscu są złożone i nierzadko niezależne od jednostek. Jednak spontaniczne podawanie odpowiedzi treściowych (zamiast „nie wiem”) świadczyć może o refleksyjnym nastawieniu wobec własnej sytuacji życiowej (Tabela 25).

Tabela 25 Wiek a powody zamieszkiwania w Szprotawie

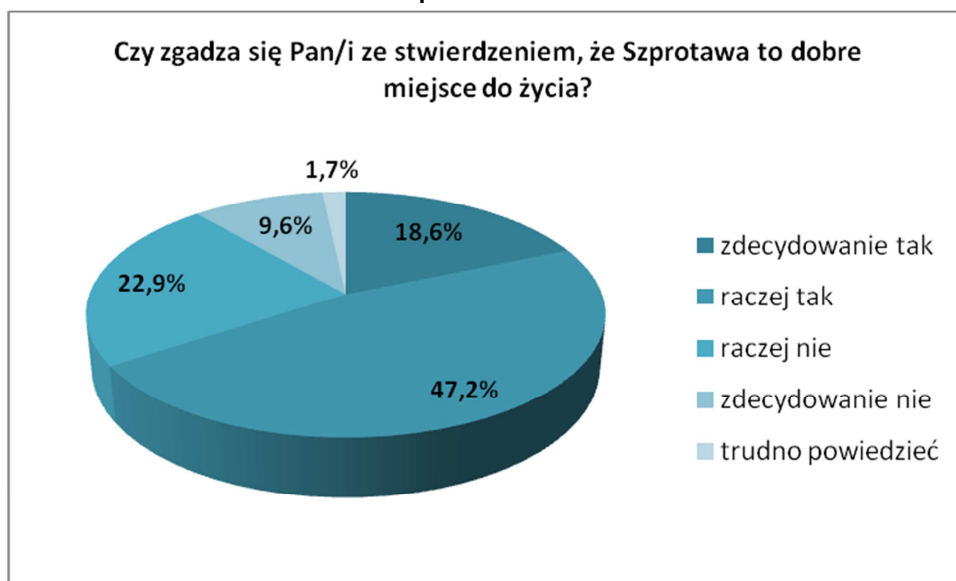
Powody zamieszkiwania w Szprotawie	Wiek					
	19-40 lat		41-60 lat		61 lat i więcej	
	L	%	L	%	L	%
Szprotawa miejscem urodzenia	20	17,4	45	45,9	31	35,2
Z powodów rodzinnych	59	51,3	30	30,6	22	25,0
Z powodów zawodowych	28	24,3	11	11,2	12	13,6
Inne	3	2,6	8	8,2	20	22,7
Nie wiem	5	4,4	4	4,1	3	3,4
Razem	115	100,0	98	100,0	88	100,0

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Ponadto odpowiedzi badanych ukazują Szprotawę jako dobre miejsce do życia. Z taką opinią zgadza się nieco ponad 65% respondentów (razem odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak”;

wykres 12). Deklaracje respondentów nie są różnicowane przez takie cechy jak wiek, płeć czy miejsce zamieszkania.

Wykres 12 Zadowolenie z zamieszkiwania w Szprotawie

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Wiedza o zadowoleniu z zamieszkiwania w Szprotawie została pogłębiona przez dane o ocenie poszczególnych aspektów życia w mieście. Należały do nich: możliwość robienia wszystkich zakupów, ilość terenów zielonych, dostępność oświaty, możliwość załatwienia różnych spraw w urzędach, możliwość korzystania z ośrodków kultury, dostępność obiektów sportowych, dostępność służby zdrowia, możliwość uzyskania pracy oraz dostępność usług socjalnych. Oceny poszczególnych aspektów życia w Szprotawie są znacznie zróżnicowane (tabela 26). **Najlepiej mieszkańcy oceniają możliwość robienia wszystkich zakupów (razem „bardzo dobrze” i „raczej dobrze” 94,3%), ilość terenów zielonych (91,7%) oraz dostępność oświaty (65,5%).** Uwagę zwraca różnica pomiędzy odsetkami pozytywnych opinii o dwóch pierwszych aspektach oraz trzecim i pozostałymi. Mieszkańcy Szprotawy doceniają możliwość załatwiania wszystkich sprawunków w obrębie miasta bez konieczności organizowania mniej lub bardziej uciążliwych i kosztownych wyjazdów do większych miejscowości. Można także przypuszczać, że posiadają wiedzę o walorach przyrodniczych Szprotawy i jej okolic oraz wykorzystują je w celach wypoczynkowych i rekreacyjnych. Zarówno możliwość robienia wszystkich zakupów jak i atuty przyrodnicze miasta wpływają pozytywnie na ocenę ogólnych warunków życia w Szprotawie, rekompensując braki w innych sferach np. zawodowej.

Tabela 26 Ocena wybranych aspektów życia w Szprotawie

Wybrane aspekty życia w Szprotawie	Ocena									
	Bardzo dobrze		Raczej dobrze		Raczej źle		Bardzo źle		Trudno powiedzieć	
	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Możliwość robienia wszystkich zakupów	216	71,5	69	22,8	10	3,3	51	1,7	1	0,3

Ilość terenów zielonych	161	53,3	116	38,4	20	6,6	1	0,3	4	1,3
Dostępność oświaty	68	22,5	130	43,0	41	13,6	8	2,6	55	18,2
Możliwość załatwienia różnych spraw w urzędach	55	18,2	123	40,7	50	16,6	20	6,6	53	17,5
Możliwość korzystania z ośrodków kultury	57	18,9	98	32,5	81	26,8	24	7,9	41	13,6
Dostępność obiektów sportowych	50	16,6	114	37,7	72	23,8	34	11,3	32	10,6
Dostępność służby zdrowia	25	8,3	120	39,7	92	30,5	51	16,9	14	4,6
Możliwość uzyskania pracy	2	0,7	20	6,6	54	17,9	212	70,2	13	4,3
Dostępność usług socjalnych	23	7,6	68	22,5	35	11,6	38	12,6	138	45,7

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Analizy nie wykazały statystycznie istotnego zróżnicowania opinii o dwóch pierwszych aspektach ze względu na cechy społeczno-demograficzne. Ocena dostępności oświaty w Szprotawie jest zróżnicowana jedynie przez wiek. Dwie młodsze kategorie wiekowe oceniają edukacyjny aspekt życia w mieście lepiej (razem odpowiedzi „bardzo dobrze” i „raczej dobrze”: 19-40 lat 75,0%, 41-60 62,2% lat) niż osoby najstarsze, które dominują wśród respondentów udzielających odpowiedzi „trudno powiedzieć” (33,0%). Osoby najstarsze mają z tą sferą życia nieco mniej do czynienia niż przedstawiciele pozostałych kategorii wiekowych, stąd rzadziej podejmowały próbę jej oceny.

Tabela 27 Wiek a ocena dostępności oświaty

Dostępność oświaty	Wiek					
	19-40 lat		41-60 lat		61 lat i więcej	
	L	%	L	%	L	%
Bardzo dobrze	33	28,4	17	17,3	18	20,5
Raczej dobrze	54	46,6	44	44,9	32	36,4
Raczej źle	16	13,8	17	17,3	8	9,1
Bardzo źle	6	5,2	1	1,0	1	1,1
Trudno powiedzieć	7	6,0	19	19,4	29	33,0
Razem	116	100,0	98	100,0	88	100,0

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

2.2.2. Bogata oferta turystyczna

Wyróżnikiem miasta jest duża ilość zieleni oraz stosunkowo liczne i cenne zabytki. Występują tutaj takie formy zieleni miejskiej jak parki i skwery, ogrody działkowe, cmentarze oraz zieleń towarzysząca

głównie zabudowie mieszkaniowej i obiektom użyteczności publicznej. Do kluczowych obiektów zieleni miejskiej należy zaliczyć: Park Słowiański, Park miejski „Dęby”, Park miejski „Huta”, Park miejski „Göppert’a”.

Wśród obiektów polecanych turystom wyróżnia się:

1. Stare miasto z zachowanym układem ulic i planów oraz rzadko spotykany dwuwieżowy ratusz z XIV wieku.
2. Ratusz obiekt wpisany do rejestru zabytków pod poz. 233, murowany o 2 wieżach: wschodnia renesansowa (1538-86) oraz zachodnia (1604-17), przebudowany późnobarokowo w latach 1730-32; rozbudowany neoklasycyście przed 1819 i 1864. We wnętrzu na parterze znajduje się sala rycerska z zabytkowym piecem, sklepieniem łukowym i oknami witrażowymi. Na drugim piętrze mieści się sala obrad ze zdobieniami sufitowymi przedstawiającymi m.in. herb miasta. Ratusz posiada także niewielki, wewnętrzny dziedziniec.
3. Kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z XIV wieku - obiekt wpisany do rejestru zabytków pod poz. 234, rozbudowany do formy gotyckiej z obejściem w XV w., sklepienia z poł. w. XVI, kaplice przebudowane w XVII w.; wystrój barokowy i rokoko - druga poł. w. XVII i pierwsza poł. w. XVIII. Jest to trzynastowieczna budowla wczesnogotycka, murowana z kamienia polnego i cegły. Kościół jest trójnawową budowlą halową z przylegającą wieżą dzwonnicą od strony północnej, prezbiterium i trzema kaplicami, dwie po stronie południowej i jedna po stronie północnej. Kościół wyposażony jest w wiele cennych rzeźb i obiektów sztuki barokowej i rokokowej. Ołtarz główny pochodzi z drugiej połowy XVII w., ołtarze boczne z XVII i XVIII stulecia. Ponadto ambona pochodzi z początku XIX w. Wystrój świątyni urozmaicają neogotyckie malowidła z ok. 1900 roku.
4. Kościół św. Andrzeja na Łławie – obiekt wpisany do rejestru zabytków pod poz. 45, z poł. XIII w. z romańskim portalem, chrzcielnicą i gotyckim tryptykiem. Wyjątkową urodą cechuje się gotycki ołtarz - obecnie odrestaurowany. Ponadto w świątyni zachował się wyrzeźbiony w drewnie późnogotycki pentaptyk z ok. 1500 roku z figurami Madonny z Dzieciątkiem św. Andrzeja oraz Jakuba w centralnej partii. Na wewnętrznych skrzydłach umieszczono rzeźbione sceny z życia Marii, a także malowane przedstawienia świętych, podobnie jak na zewnętrznych – obok Ecce homo i Matki Boskiej Bolesnej.
5. Brama Żagańska z zachowanym elementem fortyfikacji miejskich i herbem Szprotawy z XIV w., przy ul. Świerczewskiego – obiekt wpisany do rejestru zabytków pod poz. 630. Obecnie jest to budynek 2-kondygnacyjny z poddaszem, kamienno-ceglany, wielokrotnie przebudowany. Na zewnątrz oraz wewnątrz zachowały się pozostałości dawnych otworów okiennych i przejść. Ponadto uwagę zwracają wmurowane kamienne kule bombardujące, pochodzące najprawdopodobniej pochodzące z czasu oblężenia miasta przez wojska węgierskie w XV w. Obecnie w obiekcie funkcjonuje Galeria Zbiorów Regionalnych.
6. Mury miejskie kamienne z basztami z XIV w, rozbudowywane cegłą w XV w., zachowane fragmentarycznie, z basztami - wpisane do rejestru zabytków pod poz. 145. Posiadają długość ok. 40, wysokość 5 m.
7. Ruiny dawnego kościoła ewangelickiego p.w. Zbawiciela, zbudowanego w latach 70-tych XVIII w. na ruinach XIII wiecznego zamku piastowskiego, a potem browaru – obiekt wpisany do rejestru zabytków pod poz. 635.
8. Budynek klasztoru sióstr Magdalenek sprowadzonych do Szprotawy w 1314 roku – obiekt wpisany do rejestru zabytków pod poz. 3323. Osiemnastowieczne sztychy przedstawiają piętrową budowlę z wysokim dwuspadowym dachem. Wnętrze w przyziemiu i na I piętrze posiadają charakter wczesnobarokowy (m.in. sklepienie z lunetami, a w jednej z sal w przyziemiu sklepienia kolebkowe z dekoracją stiukową).
9. Budynek byłego gimnazjum ewangelickiego z zachowanym zegarem słonecznym - obiekt wpisany do rejestru zabytków pod poz. 633 wzniesiony w XVIII w. jest to dwukondygnacyjny barokowy obiekt, który nakrywa dach mansardowy. Zbudowano go na planie prostokąta, z ryzalitami wystającymi pośrodku dłuższych ścian. Ryzalit frontowy zdobi zegar słoneczny i kamienny kartusz z datą budowy. W części

korytarzowej parteru zachowało się sklepienie krzyżowe. Charakterystycznymi elementami zabytku są zegar słoneczny oraz barokowy piaskowcowy medalion z 1773 r. z inskrypcjami dziękczynnymi odnoszącymi się do pruskiego króla Fryderyka.

10. Wieża ciśnień, XIX wiek – obiekt wpisany do rejestru zabytków pod poz. L-528/A. jest to budowla na planie koła, o średnicy 10 m, opasana żółtą cegłą klinkierową. Datowanie określone na podstawie napisu na budynku od strony południowej na wys. czwartej kondygnacji – „Erbaut 1867”.
11. Izba Historii w Szprotawie, ul. Niepodległości 15 – założona w 1971 r. (początkowo jako Izba pamięci) dla upamiętnienia losów kombatantów i powojennego osadnictwa na ziemi szprotawskiej. zawierająca wiele cennych eksponatów dotyczących przeszłości Ziemi Szprotawskiej. Pierwotnie ulokowana w Szprotawskim Domu Kultury.
12. Kościół późnoromański p.w. Zbawiciela Świata, XIV wiek. Krzyż pokutny, XIII wiek. Wewnątrz świątyni można podziwiać piękny barokowy ołtarz. Na elewacji północnej odsłonięto fragmenty gotyckiego lica. W pobliżu kościoła na skrzyżowaniu ulicy Kościelnej i Kasprzaka zachował się średniowieczny krzyż pokutny. Wykuwali je w tamtych czasach złoczyńcy za karę popełnionej zbrodni.

Ponadto należy zwrócić uwagę, iż na terenie miasta Szprotawa znajdują się także inne niżej wymienione zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków:

- dom, Pl. Ewangelicki 1, nr rejestru 634,
- dom, Pl. Ewangelicki 3, nr rejestru 632,
- dom, ul. Konopnickiej 13, nr rejestru 3328,
- szkoła katolicka, pl. Kościelny 4 , nr rejestru 627,
- dom, ul. Kościuszki 9, nr rejestru 628
- dom, ob. Budynek administracyjny Komisariatu Policji, ul. Niepodległości 6, nr rejestru L-649/A
- dom, ob. Biblioteka Miejska, ul. Niepodległości 16, nr rejestru L-38/00
- dom, ul. Odrodzenia 1-13, nr rejestru 2252 oraz Odrodzenia 13, nr rejestru 6292,
- dom, ul. Świerczewskiego 2,3, nr rejestru 1995
- kamienica, ul. Świerczewskiego 4, nr rejestru L-603/A
- dom z relikami średniowiecznych murów obronnych, ul. Świerczewskiego 9, nr rejestru L-599/A,
- budynki w zespole rzeźni (ubojnia, chłodnia i aparatornia, budynek administracyjno-mieszkalny), ul. Sobieskiego, nr rejestru L-469,
- budynki w zespole d. wodociągów, ul. Młynarska (budynek pompowni hali filtrów z wyposażeniem technicznym, budynek napowietrzania wody z wyposażeniem technicznym), nr rejestru 660/A,
- wodociągowa wieża ciśnień, ul. Sądowa, nr rejestru L-528/A
- rzeźba barokowa św. Jana Nepomucena z 1908 r., nr rejestru L-B-148.

O potencjale obszaru stanowią również stanowią obiekty, które przez wzgląd na swoje wartości historyczne, artystyczne i naukowe zostały ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków. Do najistotniejszych należą m.in. młyn wodny, przy ul. Młynarskiej oraz wiele domów mieszkalnych np. przy. ul. Kościuszki, Koszarowej, Niepodległości (w szczególności wille z ogrodami), Kopernika, elektrownia wodna „Szprotawa” Waryńskiego, mosty drogowe .

Ogółem w wojewódzkiej ewidencji zabytków ujętych jest 1585 obiektów położonych na terenie Gminy Szprotawa.

W mieście funkcjonują dwa obiekty o charakterze muzealnym: Galeria Zbiorów Regionalnych w Bramie Żagańskiej, przy ul. Świerczewskiego 20 oraz Izba Historii w Szprotawie, przy ul. Niepodległości 15.

Z punktu widzenia diagnozy społecznej interesujące wydają się opinie mieszkańców na temat miejsc, które są na tyle ważne, że należy je pokazywać turystom, aby wyjeżdżali z miasta z przekonaniem, że jest ono interesujące i warte poznania. W sondażu zadano w związku z tym pytanie na ten temat. Według 69,2% respondentów (tabela 28) najbardziej wartościowym miejscem Szprotawy jest Rynek z Ratuszem, a 60,6% osób badanych uważa, że wart poznania jest Kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z Placem Kościelnym. Wybór tych miejsc przez stosunkowo dużą liczbę mieszkańców wskazuje nie tylko na przywiązanie do nich i uznanie ich za wartościowe. Świadczy także o posiadaniu przez mieszkańców wiedzy o wyjątkowych walorach historycznych i architektonicznych Ratusza i Kościoła pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, o czym respondenci informowali badaczy w trakcie spontanicznych rozmów towarzyszących wywiadow. Pozostałe miejsca uzyskały znacznie mniej głosów. Spośród nich warto wskazać te, które związane są z położeniem geograficznym miasta (miejsce, w którym rzeka Szprotawa łączy się z rzeką Bóbr) oraz walorami przyrodniczymi miasta. Na liście miejsc, które uzyskały co najmniej 10 głosów znajduje się park nad rzeką Szprotawą oraz Park Słowiański. Odpowiedzi dotyczące pozostałych parków (9) zostały zakwalifikowane do kategorii „inne” (szprotawskie parki zostały docenione łącznie przez 100 osób). W kategorii „inne” znalazły się miejsca, na które głosowało 10 lub mniej osób, w tym m.in. ul. Odrodzenia, basen, mury obronne, miejsce spotkania króla Bolesława Chrobrego z cesarzem Ottonem III.

Tabela 28 Interesujące i warte poznania miejsca w Szprotawie

Interesujące i warte poznania miejsca w Szprotawie	L	% odpowiedzi	% respondentów (N=302)
1. Rynek z Ratuszem	209	26,7	69,2
2. Kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z Placem Kościelnym	183	23,3	60,6
3. Park nad rzeką Szprotawą	81	10,3	26,8
4. Kościół św. Andrzeja/Sowiny	52	6,6	17,2
5. Kościół i Plac Ewangelicki	35	4,5	11,6
6. Plac Kościelny z Klasztorem Magdalenek	19	2,4	6,3
7. Zabobrze/Park Słowiański/tzw. Górka Miłości	19	2,4	6,3
8. Muzeum i Brama Żagańska	17	2,2	5,6
9. Mosty	12	1,5	4,0
Inne	117	14,9	
Trudno powiedzieć	21	2,7	
Nie ma takich miejsc	19	2,4	6,3
Razem	784	100,0	

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Zaznaczyć należy, że obszar rewitalizacji znajduje się na terenie historycznego zespołu urbanistyczno-krajobrazowego Szprotawy wpisanego do rejestru zabytków pod nr 103 i 2180 oraz w jego otoczeniu.

2.2.3. Rozwinięta działalność instytucji publicznych w sferze kultury

Niezwyczajnie ważnym potencjałem miasta są funkcjonujące w nim instytucje kultury oraz organizacje społeczne. W nich też przeważnie należy poszukiwać lokalnych liderów.

Instytucje stanowią zasób społeczności ze względu na to, że są jej trwałym elementem i powołuje się je do rozwiązywania wspólnych zadań i problemów. Szprotawa, podobnie jak inne miasta tej wielkości posiada sieć instytucji administracyjnych, edukacyjnych i kulturalnych. Oprócz Urzędu Miejskiego znajduje się tutaj filia Powiatowego Urzędu Pracy. Funkcjonują trzy przedszkola komunalne, trzy zespoły szkół (szkoła podstawowa + gimnazjum), Zespół Szkół Zawodowych, Państwowa Szkoła Muzyczna i inne. Ważnymi instytucjami kultury są Miejska Biblioteka Publiczna oraz Szprotawski Dom Kultury. Obie instytucje nastawione są nie tylko na zaspokajanie potrzeb kulturalnych swoich klientów, ale pełnią również funkcje integracyjne, proponując szprotawianom uczestnictwo w spotkaniach adresowanych do wszystkich kategorii wiekowych. Szprotawski Dom Kultury jest organizatorem zarówno przedsięwzięć z zakresu tzw. kultury wysokiej (warsztaty, koncerty, wernisaże) jak i imprez masowych skierowanych do mieszkańców gminy i okolic.

2.2.4. Dobra współpraca z instytucjami sfery społecznej

Poszukując potencjałów ważnych z punktu widzenia rewitalizacji skoncentrowano uwagę na tych, które wykazują się widoczną w mieście aktywnością.

Jednym z przejawów aktywności organizacji jest jej uczestnictwo w wykonywaniu zadań publicznych zleczanych przez gminę, która deklaruje wolę współpracy z organizacjami zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Co roku uchwalany jest Program współpracy Gminy Szprotawa z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Jego celem jest zwiększenie udziału organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego, w życiu lokalnej społeczności, a także wprowadzenie jasnych i czytelnych rozwiązań prawnych ich współpracy z Gminą. Za zadania priorytetowe w ostatnim okresie uznano zadania w zakresie ochrony i promocji zdrowia, w zakresie wspierania i upowszechniania kultury fizycznej i sportu, w zakresie pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób, w zakresie działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym oraz w zakresie nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania.

W 2014 roku powołano do życia Radę Działalności Pożytku Publicznego Gminy Szprotawa. Znaleźli się w niej zarówno przedstawiciele Urzędu Miejskiego, Rady Miejskiej jak i organizacji pozarządowych. Współpraca ta dotyczy m.in.:

- opiniowania projektów strategii,
- opiniowania projektów uchwał i aktów prawa miejscowego dotyczących sfery pożytku publicznego, w tym programów współpracy,
- wyrażania opinii w sprawach dotyczących funkcjonowania organizacji,
- udzielania pomocy i wyrażanie opinii w przypadku sporów pomiędzy organizacjami, a administracją publiczną,

- wyrażania opinii w sprawie zlecania zadań publicznym organizacjom.

Biorąc pod uwagę powyższe rada przyczynia się do wzmocnienia sektora pozarządowego w mieście i aktywizacji mieszkańców.

Rozpoznanie przeprowadzone w toku spacerów badawczych i innych bezpośrednich form kontaktu z mieszkańcami Szprotawy zidentyfikowało kilka organizacji społecznych i podmiotów ekonomii społecznej, które stanowią istotny zasób z punktu widzenia planowanego procesu rewitalizacji. Do tej kategorii należy bez wątpienia Stowarzyszenie Szprotawskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów. Stowarzyszenie skupia spore grono uczestników, prowadzi różnicowaną aktywność (artystyczną, turystyczną, społeczną). Jego członkowie angażują się w przedsięwzięcia dotyczące całej społeczności.

Drugim podmiotem, którego aktywność koresponduje z potrzebami rewitalizacyjnymi jest Fundacja Spełnienie. Założyciele Fundacji w następujący sposób charakteryzują swoją misję: *Fundacja Spełnienie stara się w lokalnym środowisku nadać terminom – świat i człowiek pozytywny wymiar. Droga do tego jest szeroko pojęta nasza pomoc (m.in. osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, rodzinom i osobom w trudnej materialnej sytuacji życiowej), a także niesienie pomocy charytatywnej, czy podejmowanie działań na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.*⁸

W Szprotawie funkcjonuje także Centrum Aktywnej Integracji WINDA prowadzone przez Lutolską Spółdzielnię Socjalną WINDA. Jest to inicjatywa ukierunkowana na aktywizację osób wykluczonych, wykorzystująca innowacyjne narzędzia zmian. Jednym z najnowszych przedsięwzięć jest organizacja Międzygminnego Centrum Integracji Społecznej z oddziałem w Szprotawie.

Podsumowując analiza potencjałów obszaru rewitalizacji wykazała:

- **poczucie związku z miastem** (odczuwanie dumy z bycia mieszkańcem Szprotawy przejawiające się w bezpośrednich deklaracjach - 75%, pozytywnych skojarzeniach z miastem 66% oraz ogólną wiedzą na temat zabytków),
- **potencjał obiektów zabytkowych** (zabytkowe centrum miasta z możliwością przystosowania obiektów do pełnienia funkcji społeczno–opiekuńczych, edukacyjnych, włączenia społecznego, rekreacyjnych, podnoszenia jakości życia),
- **rozwinięta działalność instytucji publicznych w sferze kultury** (Szprotawski Dom Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna w Szprotawie dające możliwość integracji społeczności lokalnej, oddziaływania na siłę więzi społecznych i tożsamość mieszkańców poprzez kierowanie do mieszkańców odpowiednie oferty rekreacji i spędzania czasu wolnego),
- **współpraca z podmiotami ekonomii społecznej** (dotycząca realizacji usług publicznych, rozwijanie form aktywnej integracji),
- **atrakcyjna baza dla rozwoju nowych form spędzania czasu wolnego i rekreacji** (wyjątkowe uwarunkowania przyrodnicze i położenie geograficzne gminy),
- **potencjał turystyczny** (zabytkowe centrum miasta możliwe do wykorzystania w kampanii wizerunkowej i rozwoju turystyki).
- **podejmowanie przez gminę Szprotawa działań na rzecz pobudzania aktywności lokalnej** (budowanie podstaw dla współpracy ze środowiskiem organizacji społecznych – spotkania informacyjne, szkolenia – działalność na rzecz aktywizacji i integracji mieszkańców),

⁸ <http://www.fundacja-speelnienie.pl/>

2.3. Opis oczekiwań rewitalizacyjnych

Na potrzeby opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji przeprowadzono badania ankietowe wśród mieszkańców Szprotawy w celu ustalenia potrzeb i interwencji władz samorządowych.

Zachodzące w mieście procesy demograficzne, a także kwestie dotyczące bezrobocia są, w opiniach mieszkańców sprawami najbardziej niepokojącymi. Ranking problemów, które według mieszkańców Szprotawy wymagają najszybszej interwencji władz w ciągu najbliższych lat jest potwierdzeniem obserwacji i analiz opisanych w diagnozie. Ponad 1/3 (tabela Nr 29) respondentów za najważniejszą kwestię uznało tworzenie nowych miejsc pracy. Kolejne sprawy, nawet walka z ubóstwem oraz przeciwdziałanie migracjom młodych, które zajmują drugie i trzecie miejsce, uzyskały znacznie mniej głosów (odpowiednio 32% w stosunku do 19% i 17%). Najniżej w rankingu znajduje się poprawa wyglądu miasta oraz walka z negatywnymi zjawiskami, tj. przestępczość i bezdomność. Odpowiedzi zaprezentowane w poniższej tabeli pokazały stosunkowo duże zadowolenie z walorów przyrodniczych miasta, które przynosi ocenę wizerunku miasta i w opinii badanych przesuwają konieczność działań w tym zakresie na okres późniejszy.

Tabela 29 Działania, które należy podjąć w najbliższych latach w Szprotawie, aby jej mieszkańcom żyło się lepiej

Rodzaj działań	L	% odpowiedzi
1. Wsparcie rozwoju gospodarczego i tworzenie nowych miejsc pracy	231	32,95
2. Walka z ubóstwem	139	19,83
3. Przeciwdziałanie migracjom młodych	123	17,55
4. Rozwój infrastruktury (remonty i modernizacje budynków, odbudowa kamienic na starówce)	94	13,41
5. Walka z negatywnymi zjawiskami (przestępczość, bezdomność itp.)	65	9,27
6. Poprawa wyglądu miasta	37	5,28
Inne	12	1,71
Razem	701	100,0

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Ocena skali zapotrzebowania na ingerencję władz w dziedzinę infrastruktury wykazała, że **największą przychylność dla tego typu działań uzyskały: starówka – w sumie 69,6% odpowiedzi twierdzących oraz dom kultury – 65,1% odpowiedzi twierdzących**. Na kolejnym miejscu znalazła się **biblioteka miejska (w sumie 31% wskazań)**.

Podane dane powstały w wyniku sumowania kategorii odpowiedzi „zdecydowanie tak” oraz „raczej tak”.

Tabela 30 Zapotrzebowanie na działania władz w obszarach rewitalizacji

Miejsca rewitalizacji	Zapotrzebowanie na działania władz									
	zdecydowanie tak		raczej tak		raczej nie		zdecydowanie nie		trudno powiedzieć	
	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Starówka	105	34,8	105	34,8	64	21,2	15	5,0	13	4,3
Dom kultury i teren przy jego budynku	97	32,2	99	32,9	60	19,9	13	4,3	32	10,6
Biblioteka miejska	32	10,7	61	20,3	87	29,0	30	10,0	90	30,0

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Poparcie dla zmian rewitalizacyjnych w domu kultury jest skorelowane z miejscem zamieszkania badanych (w tym przypadku największym zaangażowaniem odznaczali mieszkańcy osiedla nr 4 – 78,2% odpowiedzi twierdzących) oraz z wiekiem (tutaj największą przychylnością dla działań wykazywali respondenci najmłodsi, tj. z przedziałów wiekowych: 19-40 – 68,1% odpowiedzi twierdzących oraz 41-60 – 69,4% odpowiedzi twierdzących, najprawdopodobniej będący/bądź chcący być podstawowymi odbiorcami świadczonych przez niego usług). Poza działaniem na rzecz społeczności miasta mamy tu również odzwierciedlenie próby realizacji indywidualnych interesów.

Tabela 31 Miejsce zamieszkania a poparcie dla zmian rewitalizacyjnych w domu kultury

Poparcie dla zmian rewitalizacyjnych w domu kultury	Miejsce zamieszkania							
	Osiedle 1		Osiedle 2		Osiedle 3		Osiedle 4	
	L	%	L	%	L	%	L	%
Zdecydowanie tak	14	23,0	33	30,6	16	29,6	34	43,6
Raczej tak	17	29,7	36	33,3	19	35,2	27	34,6
Raczej nie	22	36,1	28	25,9	3	5,6	7	9,0
Zdecydowanie nie	3	4,9	5	4,6	1	1,9	4	5,1
Trudno powiedzieć	5	8,2	6	5,6	15	27,8	6	7,7
Razem	61	100,0	108	100,0	54	100,0	78	100,0

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Tabela 32 Wiek a poparcie dla zmian rewitalizacyjnych w domu kultury

Poparcie dla zmian rewitalizacyjnych w domu kultury	Wiek					
	19-40 lat		41-60 lat		61 lat i więcej	
	L	%	L	%	L	%
Zdecydowanie tak	39	33,6	32	32,7	26	29,9
Raczej tak	40	34,5	36	36,7	23	26,4
Raczej nie	24	20,7	21	21,4	15	17,2

Zdecydowanie nie	10	8,6	2	2,0	1	1,1
Trudno powiedzieć	3	2,6	7	7,1	22	25,3
Razem	116	100,0	98	100,0	87	100,0

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Osobami najmniej przychylnymi działaniom związanym z renowacją domu kultury byli mieszkańcy osiedla nr 1 (41% badanych z tego osiedla) oraz respondenci w wieku mieszczącym się w przedziale 19-40 lat (29,3% - po zsumowaniu odpowiedzi „raczej nie” i „zdecydowanie nie”). Przedstawione zależności są istotne statystycznie. Pozostałe cechy nie różnicują odpowiedzi respondentów.

Najniższy poziom przychylności mieszkańców dla zmian rewitalizacyjnych uzyskała biblioteka miejska. Rozkład odpowiedzi wykazuje najmniejszy odsetek odpowiedzi kategorycznie twierdzących – 10,7% oraz najwięcej odpowiedzi kategorycznie przeczących przedsięwzięciu – 10%. Większość respondentów odznaczała się mniejszym rygoryzmem, wybierając odpowiedzi „raczej tak,” (20,3%), „raczej nie” (29%) oraz „trudno powiedzieć” (30% – najwyższy wskaźnik dla tej kategorii odpowiedzi w całym badaniu), co sugeruje mniejszą orientację w potrzebach zmian w obrębie budynku biblioteki i jej oferty. Wśród osób przekonanych o potrzebie remontu biblioteki byli mieszkańcy osiedli nr 1 (34% odpowiedzi twierdzących) i nr 3 (35,2% odpowiedzi twierdzących). Mieszkańcy osiedla nr 3 mieli też najwięcej wątpliwości dotyczących zmian w jej obrębie. Prawie połowa z nich wybrała kategorię „trudno powiedzieć” – 48,1%. Można to tłumaczyć brakiem wiedzy o potrzebach biblioteki z powodu nie korzystania z jej usług. Najbardziej przychylni remontowi biblioteki reprezentowali dwie kategorie wiekowe. Były to osoby w wieku 41-60 lat (łącznie 35% - suma kategorii „zdecydowanie tak” i „raczej tak”) oraz 61 lat i więcej (łącznie 31,8%). Pozostałe cechy nie różnicowały odpowiedzi respondentów. Podane zależności są istotne statystycznie.

Tabela 33 Miejsce zamieszkania a poparcie dla zmian rewitalizacyjnych w bibliotece

Poparcie dla zmian rewitalizacyjnych	Miejsce zamieszkania							
	Osiedle 1		Osiedle 2		Osiedle 3		Osiedle 4	
	L	%	L	%	L	%	L	%
Zdecydowanie tak	7	11,7	11	10,1	8	14,8	6	7,8
Raczej tak	14	23,3	21	19,3	11	20,4	15	19,5
Raczej nie	23	38,3	37	33,9	6	11,1	21	27,3
Zdecydowanie nie	4	6,7	13	11,9	3	5,6	10	13
Trudno powiedzieć	12	20,0	27	24,8	26	48,1	25	32,5
Razem	60	100,0	109	100,0	54	100,0	77	100,0

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Tabela 34 Wiek a poparcie dla zmian rewitalizacyjnych w bibliotece

Poparcie dla zmian rewitalizacyjnych w domu kultury	Wiek					
	19-40 lat		41-60 lat		61 lat i więcej	
	L	%	L	%	L	%
Zdecydowanie tak	10	8,7	13	13,4	9	10,2
Raczej tak	21	18,3	21	21,6	19	21,6
Raczej nie	42	36,5	30	30,9	15	17,0
Zdecydowanie nie	17	14,8	6	6,2	7	8,0
Trudno powiedzieć	25	21,7	27	27,8	38	43,2
Razem	115	100,0	97	100,0	88	100,0

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogóskiego

Miejszem szczególnej interwencji zdaniem mieszkańców powinno być Śródmieście. Szprotawska starówka jest uznawana za najważniejsze i najbardziej reprezentacyjne miejsce w mieście. Jest też miejscem najbardziej cenionym. Przekonanie, że jest wizytówką miasta wyraziło w sumie 93,3% respondentów (odsetek pozyskany w wyniku sumowania odpowiedzi „zdecydowanie tak” 66,2, i „raczej tak” 27,1%, tabela Nr 35). Najprawdopodobniej z tego powodu kwestie związane z zaproponowanymi działaniami rewitalizacyjnymi cieszyły się największym zainteresowaniem.

Zdecydowane poparcie mieszkańców uzyskały dwa następujące zadania związane z jej terenem:

- 1) *Budynek Magdalenek powinien zostać wyremontowany i przeznaczony do korzystania przez mieszkańców* – 91,2% odpowiedzi;
- 2) *Podwórka na starówce należy uporządkować i zagospodarować* – w sumie 92,3% odpowiedzi;

Tabela 35 Zapotrzebowanie na prace rewitalizacyjne w obszarze starówki

Przekonania dotyczące starówki	Opinie									
	zdecydowanie tak		raczej tak		raczej nie		zdecydowanie nie		trudno powiedzieć	
	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Starówka jest wizytówką Szprotawy	188	66,2	77	27,1	14	4,9	4	1,4	1	0,4
Budynek Magdalenek powinien zostać wyremontowany i przeznaczony do korzystania przez mieszkańców	195	68,7	64	22,5	9	3,2	3	1,1	13	4,6
Podwórka na starówce należy uporządkować i zagospodarować	203	71,5	59	20,8	9	3,2	2	0,7	11	3,9

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogóskiego

Wśród oczekiwań rewitalizacyjnych związanych z budynkiem domu kultury najczęściej mieszkańców wskazywało na pilną potrzebę zagospodarowania terenu parku (88,9% odpowiedzi twierdzących), modernizacji budynku (81,4%)

Wśród nich najczęściej przekonanych było o potrzebie zagospodarowania terenu parku (66,3% odpowiedzi „zdecydowanie tak”, 22,6% odpowiedzi „raczej tak”) oraz modernizacji budynku (60,3% odpowiedzi „zdecydowanie tak”, 21,1% odpowiedzi „raczej tak”, tabela 36).

Tabela 36 Zakres potrzeb rewitalizacyjnych w obszarze domu kultury

Potrzeby rewitalizacyjne domu kultury	Opinie na temat potrzeby działania władz									
	zdecydowanie tak		raczej tak		raczej nie		zdecydowanie nie		trudno powiedzieć	
	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Modernizacja budynku	120	60,3	42	21,1	26	13,1	3	1,5	8	4,0
Zagospodarowanie zieleni w parku	132	66,3	45	22,6	20	10,1	2	1,0	0	0,0

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Wśród osób, które były przekonane o potrzebie przeprowadzenia zmian w bibliotece największą akceptacją cieszył się remont budynku biblioteki. W sumie 86,7% biorących udział w tej części wywiadu było zdania, że bibliotekę należy zmodernizować. Respondenci oczekują również dostosowania świadczonych przez nią usług do potrzeb mieszkańców (53,6% odpowiedzi twierdzących), choć ta z kategorii zdobyła jednocześnie najwięcej odpowiedzi „trudno powiedzieć” (21,6%) świadczących dodatkowo o małej orientacji w jej działalności.

Tabela 37 Zakres potrzeb rewitalizacyjnych w obiekcie biblioteki miejskiej

Potrzeby rewitalizacyjne biblioteki miejskiej	Opinie na temat potrzeby działania władz									
	zdecydowanie tak		raczej tak		raczej nie		zdecydowanie nie		trudno powiedzieć	
	L	%	L	%	L	%	L	%	L	%
Renowacja i modernizacja budynku	50	51,0	35	35,7	9	9,2	1	1,0	3	3,1
Dopasowanie oferty Biblioteki do potrzeb mieszkańców/Poprawa oferty Biblioteki	29	29,9	23	23,7	21	21,6	3	3,1	21	21,6

Źródło: badanie własne Pracowni Sieci Społecznych Uniwersytetu Zielonogórskiego

Podczas prowadzonych badań mieszkańcy wyrazili także potrzebę działań rewitalizacyjnych w obrębie starówki w zakresie remontów budynków wspólnotowych, jednakże nie dysponują oni finansami na przygotowanie niezbędnej dokumentacji, a także na tzw. wkład własny niezbędny do ubiegania się o dofinansowanie.

3. DIAGNOZA Z WYZNACZANIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI GMINY SZPROTAWA

Diagnoza z wyznaczania granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji stanowi podsumowanie prac pierwszego etapu planowania procesów rewitalizacyjnych w gminie Szprotawa. Na jej podstawie Rada Miejska uchwałą nr XXVII/167/2016 z dnia 25.05.2016 r. wyznaczyła obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji o nazwie Obszar 1 Śródmieście.

W definiowaniu obszaru zdegradowanego odwołano się do trzech płaszczyzn jej funkcjonowania: społecznej, gospodarczej i technicznej. Celem prezentowanej diagnozy jest wskazanie obszaru o największej kumulacji zjawisk kryzysowych.

W badaniach wykorzystano analizę porównawczą jednostek urbanistycznych opartą na zestawie wskaźników podstawowych oraz wskaźników fakultatywnych pozwalającą na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych obszarów gminy.

3.1. Metodologia wyznaczania obszarów zdegradowanych

Za podstawę procesu wyznaczania obszarów zdegradowanych przyjęto podział terytorium miasta na 12 obszarów funkcjonalnych. Delimitacja była prowadzona równolegle w trzech podsystemach:

- społecznym,
- gospodarczym,
- technicznym.

Tabela 38 Charakterystyka obszarów problemowych

Obszary problemowe	Kategorie opisu				
	Powierzchnia [ha]	Udział w ogóle powierzchni [%]	Liczba mieszkańców	Udział w ogóle mieszkańców [%]	Liczba osób w wieku produkcyjnym
Gmina Szprotawa	23276,1	100	20831	100	13 795
Miasto Szprotawa	1094,8	4,70	11771	56,51	7681
Obszar 1 Śródmieście	85,0	0,37	5024	24,12	3298
Obszar 2 Osiedle Słoneczne, Łława - Sowiny	523,5	2,25	3835	18,41	2402
Obszar 3 Osiedla Piastowskie i Mały Puszczaków	244,8	1,05	2117	10,16	1470
Obszar 4 Osiedle Chrobrego	241,5	1,04	795	3,82	511
Obszar 5 Wiechlice	1576,4	6,77	2195	10,54	1556
Obszar 6 Dziećmiarowice, Bobrowice, Nowa Kopernia, Polkowiczki	2 088	8,97	743	3,57	501

Obszar 7 Henryków, Kartowice, Pasterzowice	2677,4	11,50	1047	5,03	702
Obszar 8 Dzikowice, Cieciszów	2 065,2	8,87	607	2,91	410
Obszar 9 Leszno Dolne, Kopanie, Szprotawka	4 239,1	18,21	338	1,62	218
Obszar 10 Leszno Górne, Biernatów, Buczek, Sieraków	1461,4	6,28	1481	7,11	982
Obszar 11 Borowina, Długie	3824,1	16,43	1222	5,87	798
Obszar 12 Witków, Siecieborzycze, Rusinów	4249,7	18,26	1413	6,78	947

Źródło: opracowanie na podstawie danych z Urzędu Miejski w Szprotawie

Biorąc pod uwagę specyfikę polskich uwarunkowań, głównie na terenach zurbanizowanych oraz możliwości dostępu do danych statystycznych obrazujących zmiany społeczno-ekonomiczne, a także stan infrastruktury mieszkaniowej, w badaniu przyjęto następujące kryteria:

- niekorzystne trendy demograficzne,
- wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego,
- wysoki poziom długotrwałego bezrobocia,
- niski poziom kapitału społecznego mieszkańców,
- wysoki poziom przestępczości i naruszeń prawa,
- niekorzystne cechy przedsiębiorczości,
- porównywalnie niższy poziom wartości zasobu mieszkaniowego,
- wysoki poziom degradacji technicznej infrastruktury miejskiej,
- niski poziom wydajności energetycznej budynków.

Ocena sytuacji kryzysowej w badanych podsystemach odbywała się poprzez analizę wskaźników głównych (gdzie za obszary kwalifikujące się do wsparcia uznano te, dla których wartości wskaźników są wyższe niż wartości średnie dla gminy) oraz wskaźników fakultatywnych (odniesionych do średniej wartości w całej gminie).

Do kategorii wskaźników głównych zaliczono: wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego, wysoką stopę długotrwałego bezrobocia, wysoki poziom przestępczości i wykroczeń, niski wskaźnik prowadzenia aktywności gospodarczej, niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego.

Przyjęty w badaniu katalog wskaźników fakultatywnych, dających możliwość przeprowadzenia analizy porównawczej obszarów, został dostosowany do specyfiki społeczności zamieszkującej gminę Szprotawa oraz skonsultowany z pracownikami Ośrodka Pomocy Społecznej w Szprotawie. Wśród wskaźników społecznych ujęto dodatkowo wysoki odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym. Analiza wskaźników technicznych oparta była natomiast o udział budynków wymagających remontu i termoizolacji.

Poziom wybranych wskaźników fakultatywnych ustalono na tysiąc osób z uwagi na możliwą rzadkość występowania badanych cech w wyłonionych obszarach.

3.2. Wyniki analizy porównawczej obszarów problemowych

W ramach prowadzonych analiz porównawczych przygotowano zestawienia czynników głównych i fakultatywnych dla wszystkich trzech przyjętych do badania sfer. Poniżej przedstawiono trzy tabele zbiorcze wspólnie dla czynników głównych i fakultatywnych odpowiednio dla sfery: społecznej, gospodarczej i technicznej. Pola zaznaczone kolorem zielonym wskazują na wartości najbardziej niekorzystne dla badanych obszarów. Natężenie koloru odnosi się do natężenia zjawiska w ten sposób, że najciemniejsze wartości osiągnęły obszary o najwyższych wartościach wskaźnika kryzysowego. Za wartość referencyjną wskaźników przyjęto wielkość wskaźników wyliczonych dla gminy Szprotawa.

Tabela 39 Charakterystyka obszarów problemowych wg wskaźników przyjętych dla opisu podsystemu społecznego

	Kategorie opisu					Kryteria podstawowe			Kryterium fakultatywne
	Powierzchnia [ha]	Udział w ogóle powierzchni [%]	Liczba mieszkańców	Udział w ogóle mieszkańców [%]	Liczba osób w wieku produkcyjnym [%]	Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego	Wysoka stopa długotrwałego bezrobocia	Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń	Wysoki odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym [%]
Obszary problemowe									
<i>Gmina Szprotawa</i>	23 276,1	100	20831	100	66,22	41,72	4,91	6,05	21
<i>Miasto Szprotawa</i>	1094,8	4,70	11771	56,51	65,25	42,56	4,4	6,54	18
Obszar 1 Śródmieście	85,0	0,37	5024	24,12	65,64	50,95	5,1	7,76	18
Obszar 2 Osiedle Słoneczne, Łława-Sowiny	523,5	2,25	3835	18,41	62,63	43,55	4,9	4,95	21
Obszar 3 Osiedla Piastowskie i Mały Puszczyków	244,8	1,05	2117	10,16	69,44	23,62	2,5	2,36	14
Obszar 4 Osiedle Chrobrego	241,5	1,04	795	3,82	64,28	35,22	3,1	17,61	18
Obszar 5 Wiechlice	1 576,4	6,77	2195	10,54	70,89	29,16	5,08	9,11	12
Obszar 6 Dziećmiarowice, Bobrowice, Nowa Kopernia, Polkowiczki	2 088	8,97	743	3,57	67,43	30,96	6,18	4,04	18
Obszar 7 Henryków, Kartowice, Pasterzowice	2 677,4	11,50	1047	5,03	67,05	41,07	6,12	9,55	19
Obszar 8 Dzikowice, Cieciszów	2 065,2	8,87	607	2,91	67,55	28,01	7,07	4,94	23
Obszar 9 Leszno Dolne, Kopanie, Szprotawka	4 239,1	18,21	338	1,62	64,50	50,30	8,72	2,96	20
Obszar 10 Leszno Górne, Biernatów, Buczek, Sieraków	1 461,4	6,28	1481	7,11	66,30	46,59	3,56	8,18	25
Obszar 11 Borowina, Długie	3 824,1	16,43	1222	5,87	65,30	59,74	5,64	8,18	22
Obszar 12 Witków, Siecieborzyce, Rusinów	4 249,7	18,26	1413	6,78	67,02	44,59	6,12	6,37	18
<i>Wartość referencyjna wskaźnika</i>						41,72	4,91	6,05	21
<i>Opis wskaźnika</i>					<i>Liczba osób w wieku produkcyjnym do ogólnej liczby mieszkańców obszaru</i>	<i>Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności</i>	<i>Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym</i>	<i>Liczba przestępstw na 1 tys. ludności</i>	<i>Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej ludności</i>

Źródło: opracowanie na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Szprotawie, Ośrodka Pomocy Społecznej w Szprotawie, Powiatowego Urzędu Pracy filia w Szprotawie, Komisariatu Policji w Szprotawie

Tabela 40 Charakterystyka obszarów problemowych wg wskaźników przyjętych dla opisu podsystemu gospodarczego

Obszary problemowe	Kategorie opisu					Kryterium podstawowe
	Powierzchnia [ha]	Udział w ogóle powierzchni [%]	Liczba mieszkańców	Udział w ogóle mieszkańców [%]	Liczba osób w wieku produkcyjnym [%]	Niski wskaźnik prowadzenia aktywności gospodarczej
<i>Gmina Szprotawa</i>	23 276,1	100	20 831	100	66,22	5,37
<i>Miasto Szprotawa</i>	1 094,8	4,70	11 771	56,51	36,87	6,63
Obszar 1 Śródmieście	85,0	0,37	5 024	24,12	15,83	8,71
Obszar 2 Osiedle Słoneczne, Iława-Sowiny	523,5	2,25	3 835	18,41	11,53	4,35
Obszar 3 Osiedla Piastowskie i Mały Puszczaków	244,8	1,05	2 117	10,16	7,06	6,18
Obszar 4 Osiedle Chrobrego	241,5	1,04	795	3,82	2,45	8,17
Obszar 5 Wiechlice	1 576,4	6,77	2 195	10,54	7,47	4,64
Obszar 6 Dziećmiarowice, Bobrowice, Nowa Kopernia, Polkowiczki	2 088	8,97	743	3,57	2,41	3,90
Obszar 7 Henryków, Kartowice, Pasterzowice	2 677,4	11,50	1 047	5,03	3,37	3,91
Obszar 8 Dzikowice, Cieciszów	2 065,2	8,87	607	2,91	1,97	2,96
Obszar 9 Leszno Dolne, Kopanie, Szprotawka	4 239,1	18,21	338	1,62	1,05	2,07
Obszar 10 Leszno Górne, Biernatów, Buczek, Sieraków	1 461,4	6,28	1 481	7,11	4,71	3,37
Obszar 11 Borowina, Długie	3 824,1	16,43	1 222	5,87	3,83	4,17
Obszar 12 Witków, Siecieborzyce, Rusinów	4 249,7	18,26	1 413	6,78	4,55	2,97
<i>Wartość referencyjna wskaźnika</i>						5,37
<i>Opis wskaźnika</i>					<i>Liczba osób w wieku produkcyjnym do ogólnej liczby mieszkańców</i>	<i>Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki na 100 osób</i>

Źródło: opracowanie na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Szprotawie

Tabela 41 Charakterystyka obszarów problemowych wg wskaźników przyjętych dla opisu podsystemu technicznego

Obszary problemowe	Kategorie opisu					Kryteria podstawowe	Kryteria fakultatywne
	Powierzchnia [ha]	Udział w ogólnej powierzchni [%]	Liczba mieszkańców	Udział w ogólnej liczbie mieszkańców [%]	Liczba osób w wieku produkcyjnym [%]	Niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego [%]	Wysoki udział budynków wymagających remontu/termoizolacji [%]
<i>Gmina Szprotawa</i>	23 276,1	100	20831	100	66,22	95	95
<i>Miasto Szprotawa</i>	1094,8	4,70	11771	56,51	36,87	100	93
Obszar 1 Śródmieście	85,0	0,37	5024	24,12	15,83	100	93
Obszar 2 Osiedle Słoneczne, Łława-Sowiny	523,5	2,25	3835	18,41	11,53	100	97
Obszar 3 Osiedla Piastowskie i Mały Puszczaków	244,8	1,05	2117	10,16	7,06	100	100
Obszar 4 Osiedle Chrobrego	241,5	1,04	795	3,82	2,45	100	71
Obszar 5 Wiechlice	1576,4	6,77	2195	10,54	7,47	30	30
Obszar 6 Dzieńmiarowice, Bobrowice, Nowa Kopernia, Polkowiczki	2 088	8,97	743	3,57	2,41	0	0
Obszar 7 Henryków, Kartowice, Pasterzowice	2 677,4	11,50	1047	5,03	3,37	100	80
Obszar 8 Dzikowice, Cieciszów	2 065,2	8,87	607	2,91	1,97	100	100
Obszar 9 Leszno Dolne, Kopanie, Szprotawka	4 239,1	18,21	338	1,62	1,05	0	0
Obszar 10 Leszno Górne, Biernatów, Buczek, Sieraków	1 461,4	6,28	1481	7,11	4,71	100	100
Obszar 11 Borowina, Długie	3 824,1	16,43	1222	5,87	3,83	0	0
Obszar 12 Witków, Siecieborzyce, Rusinów	4 249,7	18,26	1413	6,78	4,55	100	100
<i>Wartość referencyjna wskaźnika</i>						95	95
<i>Opis wskaźnika</i>					<i>Liczba osób w wieku produkcyjnym do ogólnej liczby mieszkańców obszaru</i>	<i>Liczba budynków wybudowanych przed rokiem '89 do ogólnej liczby budynków obszaru</i>	<i>Udział budynków wymagających remontu/termoizolacji do ogólnej liczby budynków obszaru</i>

Źródło: opracowanie na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Szprotawie

3.3. Wyznaczenie obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji

Prezentowana wyżej analiza wskaźnikowa wykazała takie przestrzenie funkcjonalne gminy, które są najbardziej narażone na degradację we wszystkich badanych sferach. W każdej z analizowanych sfer jednostki terytorialne zostały zaprezentowane wg natężenia skali wskaźników degradacji (od najsilniejszej do najsłabszej).

W sferze społecznej za obszary wykazujące kumulację zjawisk kryzysowych przyjęto spełniające minimum trzy z czterech wykorzystanych w badaniu kryteriów (wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego; wysoka stopa długotrwałego bezrobocia; wysoki poziom przestępczości i wykroczeń; wysoki odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym). Należą do nich:

- Obszar 11 Borowina, Długie
- Obszar 1 Śródmieście
- Obszar 12 Witków, Siecieborzyce, Rusinów
- Obszar 10 Leszno Górne, Biernatów, Buczek, Sieraków
- Obszar 9 Leszno Dolne, Kopanie, Szprotawka
- Obszar 7 Henryków, Kartowice, Pasterzowice

Są to obszary spełniające kryteria wskaźników referencyjnych w każdej z badanych cech i przyjmujące dla nich najwyższe wartości liczbowe w gminie. Wśród wymienionych tylko dwa wykazały największą degradację dla wskaźników uznanych za podstawowe (wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego; wysoka stopa długotrwałego bezrobocia; wysoki poziom przestępczości i wykroczeń). Należą do nich: **Obszar 1 Śródmieście oraz Obszar 12 Witków, Siecieborzyce, Rusinów**. Dodatkowo obszary nr 10 (Leszno Górne, Biernatów, Buczek, Sieraków) i nr 11 (Borowina, Długie) wykazały najwyższy poziom degradacji dla przyjętego w badaniu wskaźnika fakultatywnego (wysoki odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym) – powyżej 21%, wykazując na maksymalną rozbieżność pomiędzy obszarami (obszar nr 10 w stosunku do obszaru nr 12 i nr 1) równą 6 punktem procentowym.

Na podstawie powyższych analiz oraz w odwołaniu do wymogu poszukiwania szczególnej koncentracji zjawisk kryzysowych, za obszary o dużej skali degradacji w sferze społecznej przyjęto Obszar 1 Śródmieście oraz Obszar 12 Witków, Siecieborzyce, Rusinów.

Analiza sfery gospodarczej dotyczyła zebrania danych tylko dla kryterium podstawowego określonego jako niski wskaźnik prowadzenia aktywności gospodarczej. Za wartość referencyjną została przyjęta liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki na 100 osób będąca mniejszą niż 5,37. Obszary najlepiej spełniające postawiony wymóg to:

- Obszar 9 Leszno Dolne, Kopanie, Szprotawka
- Obszar 12 Witków, Siecieborzyce, Rusinów
- Obszar 8 Dzikowice, Cieciszów
- Obszar 10 Leszno Górne, Biernatów, Buczek, Sieraków
- Obszar 7 Henryków, Kartowice, Pasterzowice
- Obszar 6 Dziećmiarowice, Bobrowice, Nowa Kopernia, Polkowiczki

Trzy pierwsze (obszary nr 9; 12; 8) to obszary wykazujące wartość wskaźnika mniejszą niż 3. Trzy kolejne (obszary nr 10; 7; 6) charakteryzują się wartością mniejszą niż 4. W wyniku tego zestawienia **w sferze gospodarczej za najbardziej zdegradowane w gminie uznano: Obszar 9 Leszno Dolne, Kopanie, Szprotawka; Obszar 12 Witków, Siecieboryce, Rusinów; Obszar 8 Dzikowice, Cieciszów.**

Analiza sfery technicznej oparta była o ocenę skali kryzysu dotyczącego dwóch wskaźników: podstawowych (niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego liczony stosunkiem liczby budynków wybudowanych przed rokiem '89 do ogólnej liczby budynków obszaru) oraz fakultatywnego (wysoki udział budynków wymagających remontu/ termoizolacji rozumiany jako udział budynków wymagających remontu/termoizolacji do ogólnej liczby budynków obszaru). Za obszary kryzysowe uznano takie, które przyjmują najwyższe wartości obydwu wskaźników. Są to:

- Obszar 10 Leszno Górne, Biernatów, Buczek, Sieraków
- Obszar 8 Dzikowice, Cieciszów
- Obszar 3 Osiedla Piastowskie i Mały Puszczaków
- Obszar 2 Osiedle Słoneczne, Ława-Sowiny
- Obszar 1 Śródmieście

Zestawienie wartości liczbowych różnicujących pozycje obszarów (wszystkie z wymienionych w analizie wartości zasobu mieszkaniowego otrzymały maksymalne wskazania w wyniku czego analizie poddano jedynie wartość wskaźnika dla wymagań dot. remontów/ termoizolacji) wykazało maksymalną rozbieżność równą 7 punktów procentowych (100% dla obszarów nr 10; 8; 3 vs 93% dla Śródmieścia). Obszar 1 Śródmieście nie spełnia jednak wartości wskaźnika referencyjnego tego kryterium. Z tego powodu **za zdegradowane obszary gminy w sferze technicznej uznano: Obszar 10 Leszno Górne, Biernatów, Buczek, Sieraków; Obszar 8 Dzikowice, Cieciszów; Obszar 3 Osiedla Piastowskie i Mały Puszczaków; Obszar 2 Osiedle Słoneczne, Ława-Sowiny.**

W ramach poszukiwania na badanym obszarze szczególnej koncentracji zjawisk kryzysowych pogłębiono diagnozę podsystemu społecznego gminy. W tym celu w analizach wykorzystano dane Ośrodka Pomocy Społecznej ze stanu na koniec 2015 roku. Dotyczyły one występowania na badanych obszarach kluczowych problemów społecznych, jak: niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, długotrwała lub ciężka choroba.

Jako uzupełniające wskaźniki podsystemu społecznego wskazano:

- liczbę rodzin z problemami opiekuńczo wychowawczymi i w prowadzeniu gospodarstwa domowego na 1000 mieszkańców,
- liczbę osób z niepełnosprawnością na 1000 mieszkańców,
- liczbę osób objętych usługami opiekuńczymi na 1000 mieszkańców (np. długotrwale lub ciężko chorych).

Tabela 42 Charakterystyka obszarów problemowych w oparciu o pogłębioną diagnozę czynników społecznych

Obszary problemowe	Kryteria podstawowe		
	Wysoki poziom bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Wysoki poziom niepełnosprawności	Wysoka liczba długotrwale lub ciężko chorych
<i>Gmina Szprotawa</i>	12,07	21,99	1,92
<i>Miasto Szprotawa</i>	12,49	25,15	2,89
Obszar 1 Śródmieście	16,12	30,85	4,38
Obszar 2 Osiedle Słoneczne, Iława-Sowiny	10,95	25,55	1,83
Obszar 3 Osiedla Piastowskie i Mały Puszczaków	7,09	14,64	1,42
Obszar 4 Osiedle Chrobrego	11,32	15,09	2,52
Obszar 5: Wiechlice	9,11	12,77	0,46
Obszar 6: Dziećmiarowice, Bobrowice, Nowa Kopernia, Polkowiczki	12,11	13,46	0
Obszar 7: Henryków, Kartowice, Pasterzowice	11,46	20,06	1,91
Obszar 8: Dzikowice, Cieciszów	3,29	9,88	0
Obszar 9: Leszno Dolne, Kopanie, Szprotawka	14,79	8,88	0
Obszar 10: Leszno Górne, Biernatów, Buczek, Sieraków	14,85	20,26	1,35
Obszar 11: Borowina, Długie	9,82	26,19	0
Obszar 12: Witków, Siecieborzyce, Rusinów	15,57	22,65	0,71
<i>Wartość referencyjna wskaźnika</i>	12,07	21,99	1,92
<i>Opis wskaźnika</i>	<i>Liczba rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi na 1 tys. osób</i>	<i>Liczba osób z niepełnosprawnością na 1 tys. osób</i>	<i>Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi na 1 tys. osób</i>

Źródło: opracowanie na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Szprotawie,

Wśród analizowanych jednostek terytorialnych tylko Śródmieście wykazało pełną koncentrację zjawisk kryzysowych. Było jedynym obszarem, w którym ujawniły się negatywne zjawiska dla wszystkich trzech kryteriów i jedynym, w którym wielkościach wskaźników osiągnęła najwyższe wartości. Dla pozostałych obszarów wysokie wartości wskaźników dotyczyły tylko jednego z badanych kryteriów (na przemian bezradności, niepełnosprawności, długotrwałej bądź ciężkiej choroby). Na tej podstawie uznano, że **wysoki poziom degradacji wyznaczony na podstawie pogłębionej diagnozy społecznej osiągnął Obszar 1 Śródmieście, który jednocześnie uznano jako obszar zdegradowany w gminie Szprotawa.**

Jest to teren, który charakteryzuje się najwyższą degradacją w sferze społecznej (w ramach analizy kryteriów podstawowych i fakultatywnych oraz pogłębionej diagnozy).

Analiza porównawcza prezentowanych wskaźników wykazała, że jest to miejsce wymagające najpilniejszej interwencji władz gminy w celu rozwiązania kumulujących się w nim problemów społecznych. Odznacza się ono: bardzo wysokim poziomem ubóstwa i wykluczenia społecznego (50,95), wysoką stopą długotrwałego bezrobocia (5,1) oraz wysokim poziomem przestępczości i wykroczeń (7,76). Dodatkowo znaleziono na nim szczególnie wysokie wskaźniki dot. obciążenia

niepełnosprawnością (16,12), długotrwałą bądź ciężką chorobą (4,38) oraz biernością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (30,85).

Obszar Śródmieścia dotyka również wysoka wartość negatywnych wskaźników dla sfery technicznej. Dotyczy ona niskiej wartości zasobu mieszkaniowego (teren śródmieścia to obszar mocno zurbanizowany, w którym 100% budynków wybudowano przed rokiem '89) oraz udziału budynków wymagających remontu i/lub termomodernizacji (93%), choć tu o dwa punkty procentowe przekracza wartość wskaźnika referencyjnego.

Śródmieście jest terenem najbardziej zaludnionym. W jego obrębie żyje 24% mieszkańców gminy. Sprawia to, że występujące w nim problemy społeczne cechują się szczególną koncentracją. Należy mieć to na uwadze i dodatkowo dogłębnie rozpatrywać reprezentacyjność problemów występujących na tym obszarze. Tabela nr 44 prezentuje dane odnoszące się do nagromadzenia zjawisk kryzysowych. Każdy z badanych wskaźników wykazuje szczególne natężenie zestawianych cech w terenie Śródmieścia. W jego obszarze mieszka prawie 30% osób ubogich i wykluczonych społecznie w gminie, prawie 25% długotrwale bezrobotnych oraz 27% wszystkich seniorów. Depryzację społeczną potrzeb mieszkańców dodatkowo pogłębia występujące tu zgrupowanie problemów technicznych. Cechuje się niskim poziomem ładu przestrzennego i estetyki, co dodatkowo sprzyja występowaniu zachowań patologicznych (7,8). W jego obszarze mieści się 66,5% gminnych budynków wymagających remontów/termoizolacji oraz 58,63% budynków wybudowanych przed rokiem '89. Śródmieście jest jednocześnie terenem szczególnie istotnym z perspektywy rozwoju gminy. Swoją działalność prowadzi na jego terenie 21% wszystkich przedsiębiorstw prywatnych. Są to głównie firmy małe i o słabej kondycji finansowej, stanowią jednak potencjał możliwy do wykorzystania w planowanym procesie rewitalizacji gminy, niewystępujący nigdzie indziej w takim natężeniu, co dodatkowo jest jego atutem.

3.4. Opis obszaru rewitalizacji wraz z uzasadnieniem wyboru

Na podstawie analizy uwarunkowań wyłaniania obszarów kryzysowych dokonano delimitacji terenu uznanego za szczególnie wymagający wsparcia. Obszar priorytetowej rewitalizacji obejmuje obszar zamknięty ulicami:

- od zachodu: Odrodzonego Wojska Polskiego, Koszarową i Słowackiego;
- od północy: Mikołaja Kopernika, Bolesława Prusa i Bolesława Chrobrego;
- od wschodu: Ceglana, Kościuszki i Młynarską;
- od południa: Młynarską, Krasińskiego i Konopnickiej.

Obszar Śródmieścia jest najgęściej zaludnionym obszarem funkcjonalnym gminy. Jego powierzchnia stanowi 0,37% powierzchni gminy, przy liczbie ludności równej 5024 osób. Jest to obszar istotny z punktu widzenia funkcjonowania gminy, mogący stanowić bazę jej dalszego rozwoju. Jest jednak terenem obciążonym szeregiem problemów społecznych odnoszących się do sfer: demograficznej, społecznej, infrastrukturalno-przestrzennej, technicznej i środowiskowej. Na jego terenie mieszka 24,12% mieszkańców gminy. Jest to obszar wysoko zurbanizowany. Charakteryzuje się najwyższą w gminie liczbą instytucji publicznych związanych ze sferami podstawowych usług publicznych, jak: edukacja, wsparcie rodzin, kultura, rynek pracy, bezpieczeństwo, opieka społeczna, mieszkalnictwo. Na jego terenie usytuowana jest także infrastruktura użyteczności publicznej z zakresu usług pomocniczych: komunikacja, usługi pocztowe,

ochrona zdrowia, religia. W Śródmieściu działa duża liczba organizacji społecznych (30 podmiotów). Jest to obszar centrum miasta – Śródmieście, który poprzez dużą gęstość zaludnienia wykazuje szczególną koncentrację wzajemnie umacniających się problemów społecznych, przy jednoczesnym współwystępowaniu możliwych do wykorzystanie w procesie rewitalizacji potencjałów.

W poniższej tabeli zaprezentowano opis obszaru w odniesieniu do głównych cech związanych z wielkością i liczbą mieszkańców, pełnionych funkcji oraz zasobów i potencjałów (instytucje i organizacje, infrastruktura użyteczności publicznej).

Tabela 43 Charakterystyka obszaru rewitalizacji

Obszar 1 Śródmieście	
Terytorium obszaru:	Ulice: Niepodległości, Koszarowa, Odrodzonego Wojska Polskiego, Konopnickiej, Krasińskiego, Słowackiego, Chodkiewicza, Kopernika, Traugutta, Prusa, Chrobrego, Kochanowskiego, Ceglana, Kościuszki, Młynarska, Plac Komuny Paryskiej, Sienkiewicza, Plac Walki Młodych, Głogowska, Bronka Kozaka, Basztowa, Mickiewicza, Ogrodowa, Gen. Świerczewskiego, Sądowa, Katedralna, Piastowska, Gen. Andersa, Gen. Bema, Kasprowicz, Rynek, Lubelska, 1-szej Armii, Targowa, Żeromskiego, Plac Ewangelicki, Plac Kościelny, Odrodzenia, Poprzeczna, Moniuszki, Willowa
Liczba mieszkańców:	5024
Funkcja i charakterystyka obszaru:	Dominująca funkcja centrum miejskiego. Obszar zabudowy śródmiejskiej zawierający funkcję mieszkaniowo – usługową, zieleni urządzonej i parkowej oraz zabudowy mieszkaniowej z przewagą zabudowy wielorodzinnej. Teren objęty ochroną konserwatorską.
Instytucje publiczne:	Urząd Miejski Starostwo Powiatowe Filia Szprotawa Zespół Szkół nr 1 Szprotawski Dom Kultury Powiatowy Urząd Pracy Filia Szprotawa Ośrodek Pomocy Społecznej Państwowa Szkoła Muzyczna Zespół Szkół Zawodowych Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Komisariat Policji Biblioteka Pedagogiczna Miejska Biblioteka Publiczna Szprotawski Dom Kultury Szprotawski Zarząd Nieruchomościami "CHROBRY" Sp. z o. o. Szprotawskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o.
Infrastruktura użyteczności publicznej:	Przystanki autobusowe, postój taxi, przychodnia lekarska, poczta, parafia pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny,
Organizacje pozarządowe:	Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych, Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół LO, Stowarzyszenie Pomocy Szkole Muzycznej I Stopnia, Lubuski Związek Szachowy, Chorągiew Ziemi Lubuskiej Związku Harcerstwa Polskiego Hufiec Szprotawa ZHP, Klub Abstynenta „Maratończyk”, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Polski Związek Wędkarski, Związek Sybiraków, Szprotawskie Stowarzyszenie Ludzi Na Rzecz Trzeźwości, Automobilklub, Polski Związek Działkowców Rodzinny Ogród Działkowców „Oaza”, Stowarzyszenie Obywatelskiej Samopomocy – Razem Bezpieczniej, Fundacja Spełnienie, Towarzystwo Bory Dolnośląskie, Stowarzyszenie Przyjaciół Zespołu Szkół „Od Kopernika do Korczaka”, UKS Jedynka, Miejskie Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej, Klub Sportowy „Szprotavia”, Związek Nauczycielstwa Polskiego Oddział w Szprotawie, Międzyszkolny Klub Sportowy

UZASADNIENIE WYBORU OBSZARU REWITALIZACJI

Wybór określonego powyżej obszaru rewitalizacji wynika z występowania w jego granicach zjawisk kryzysowych. Sytuacja kryzysowa obszaru obrazowana jest stosunkowo wysoką wartością wskaźników odnoszących się do struktury demograficznej, poziomu ubóstwa, bezrobocia, przestępczości, aktywności gospodarczej oraz stanu infrastruktury technicznej. Wartość wymienionych wskaźników w wyznaczonym obszarze przewyższa w większości z nich stan odnotowywany na terenie całego miasta oraz gminy. Dodatkowo na opisywanym obszarze dochodzi do dużej koncentracji problemów społecznych, wynikającej z dużego zagęszczenia zaludnienia oraz wzajemnego wzmacniania się problemów społecznych.

Poniżej został przedstawiony opis wyników analizy przyjętych do GPR kryteriów wyznaczania granic obszaru rewitalizacji.

Niekorzystne trendy demograficzne

W obszarze wskazanym do rewitalizacji występuje niekorzystna sytuacja demograficzna. Mieszkańcy obszaru w wieku 65 lat lub więcej stanowią 27% mieszkańców gminy i jest to najwyższy wskaźnik dla wszystkich z analizowanych obszarów problemowych. Stosunek liczby seniorów do ogółu liczby mieszkańców obszaru został oznaczony na 18%. W całym mieście wartość omawianego wskaźnika również wynosi 18%, natomiast w gminie 21%.

Wyniki badań sondażowych wskazują na możliwość pogorszenia trudnej sytuacji demograficznej omawianej części Szprotawy. Wnioski płynące z przeprowadzonych badań wskazują na możliwość odpływu z miasta części mieszkańców należących do najmłodszej kategorii wiekowej. Deklarację taką złożyło 42,2% mieszkańców w wieku 19-40 lat.

Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego

W obszarze rewitalizacji odnotowuje się także wysoki poziom ubóstwa. Zjawisko to obrazuje udział mieszkańców objętych pomocą społeczną. Na terenie przeznaczonym do rewitalizacji w 2015 roku mieszkało 29% osób korzystających z pomocy społecznej i jest to najwyższy odsetek wśród wszystkich analizowanych obszarów problemowych. W analizie liczby osób pobierających zasiłki z opieki społecznej na 1 tys. ludności Śródmieście osiągnęło wartość wskaźnika 50,95. W całym mieście było to 42,56, a w gminie 41,72. Dodatkowo w Śródmieściu zanotowano najwyższy poziom bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (16,12 na 1 tys. osób) (miasto – 12,49, gmina 12,07), najwyższy poziom niepełnosprawności – 30,85 na 1 tys. mieszkańców (miasto – 25,15, gmina – 21,99) oraz najwyższą liczbę długotrwale lub ciężko chorych – 4,38 na 1 tys. mieszkańców (miasto – 2,89, gmina 1,92).

Badania sondażowe wykazały, że najstarsi mieszkańcy miasta znajdują się w najtrudniejszej sytuacji finansowej. Najrzadziej mogą sobie pozwolić na zaspokojenie wszystkich potrzeb (osoby w wieku 61 lat i więcej 6,9%, 40-60 lat 8,2%, 18-40 lat 10,3%). Jednocześnie seniorzy najczęściej

deklarowali, że sytuacja finansowa ich gospodarstw domowych nie pozwala na zaspokojenie podstawowych potrzeb (osoby w wieku 61 lat i więcej 14,9%, 40-60 lat 11,3%, 18-40 lat 6,9%). Należą także do kategorii, która w sytuacji różnych problemów w najmniejszym stopniu może liczyć na pomoc osób trzecich. Odsetek seniorów (33,3%) nie posiadających w swoim otoczeniu osób spoza rodziny, które gotowe są nieść pomoc, jest ponad dwukrotnie wyższy niż odsetek osób najmłodszych (13,0%) składających takie same deklaracje.

Wysoki poziom bezrobocia

Śródmieście wyróżnia się niekorzystnie z powodu wysokiego poziomu bezrobocia. W 2014 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy było zarejestrowanych 5,9% bezrobotnych mieszkańców obszaru rewitalizacji. Ponadto uwagę zwraca wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym. W Śródmieściu stanowił on 5,1%. W całym mieście wskaźnik ten wyniósł 4,4%, a dla gminy 4,9%. Długotrwali bezrobotni zamieszkujący obszar Śródmieścia stanowią ¼ ogółu mieszkańców gminy. Dodatkowo wśród wszystkich bezrobotnych zamieszkujących obszar rewitalizacji niemal połowa (49,7%) to osoby niepracujące i poszukujące pracy od roku lub dłużej.

Wysoki poziom przestępczości i naruszeń prawa

W porównaniu z miastem i gminą Szprotawa ogółem obszar rewitalizacji wyróżnia się niekorzystnie z uwagi na wysoki poziom przestępczości i naruszeń prawa. W 2014 roku Komenda Policji wszczęła 57 postępowań wobec przestępstw zgłoszonych na opisywanym obszarze, co stanowi ponad połowę wszystkich postępowań (113) wszczętych w tym samym czasie w mieście oraz 31,1 % w gminie. Było to 11 przestępstw w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców⁹. W roku 2015 zanotowano 7,76 na 1 tys. mieszkańców, gdy w tym samym czasie w mieście opisywany wskaźnik osiągnął wartość 6,54, a w gminie 6,02. W strukturze przestępstw uwagę zwraca liczba niektórych kategorii. W Śródmieściu liczba postępowań wszczętych w 2014 roku w wyniku zgłoszenia kradzieży ogółem (21), uszkodzenia mienia (11) dotyczących narkotyków (10) stanowiła około połowę postępowań wszczętych w wymienionych kategoriach w całym mieście (odpowiednio: 41, 17, 21)¹⁰.

Obraz sytuacji opisywanej wskaźnikami dotyczącymi przestępczości dopełniają wyniki badań sondażowych. Mieszkańcy Szprotawy zostali poproszeni o wskazanie miejsc, w których czują się najmniej bezpiecznie zarówno za dnia jak i nocą. Dwie najczęściej wymieniane ulice: ul. Kościuszki i Rynek znajdują się na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji.

Niekorzystne cechy śródmiejskiej przedsiębiorczości

Obszar rewitalizacji wyróżnia się także z powodów ekonomicznych. W jego granicach zarejestrowano stosunkowo dużo podmiotów gospodarczych. W przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców ich liczba wynosi 8,71, podczas gdy w całym mieście jest to 6,63, a w gminie 5,37. Stanowi to o dużym potencjale obszaru i daje większe możliwości włączenia przedstawicieli sektora biznesu w proces rewitalizacji. Poglębenie obserwacji wskazuje jednak na występowanie takich cech przedsiębiorczości w strefie rewitalizacji, które stanowią o jej niekorzystnym charakterze. W obszarze rewitalizacji odnotowuje się wysoką liczbę podmiotów gospodarczych, tak jak w śródmieściach innych polskich miast. W centrum miasta znajduje się większość szprotawskich lokali handlowo-usługowych.

⁹ Źródło: dane Komisariatu Policji w Szprotawie.

¹⁰ Źródło: dane Komisariatu Policji w Szprotawie.

Uwagę zwraca jednak, po pierwsze, wielkość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Są to przede wszystkim przedsiębiorstwa małe funkcjonujące w obszarze samozatrudnienia ze wszystkimi negatywnymi skutkami takiego stanu (niskie dochody, nieznaczny wpływ na poziom zatrudnienia, ograniczone możliwości inwestowania i rozwoju). Po drugie, z obserwacji wynika, że mimo stosunkowo częstego powstawania nowych podmiotów gospodarczych ich ogólna liczba się nie zmienia. Przyczyną tego stanu jest równie szybkie (około roku) ich zawieszane lub likwidowane. W 2014 na obszarze rewitalizacji zarejestrowano lub wznowiono działalność 60 i zlikwidowano lub zawieszono działalność 68 podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców¹¹.

Niski poziom kapitału społecznego mieszkańców

Poziom kapitału społecznego mieszkańców obszaru przeznaczonego do rewitalizacji obrazują dane dotyczące kontaktów towarzyskich, szczególnie sąsiedzkich, wzajemna pomoc sąsiedzka oraz podejmowanie działań na rzecz wspólnej przestrzeni. Dane na temat wymienionych wskaźników pochodzą z badań sondażowych. Poziom kapitału społecznego mierzony za pomocą charakteru relacji społecznych przejawia wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji dużo bardziej negatywne cechy. Strefa rewitalizacji wyróżnia się niekorzystnie z uwagi na udział osób, które pozbawione są pomocy od osób spoza rodziny oraz spędzają czas wolny z sąsiadami. Na szprotawskim osiedlu nr 2, które w większości zostało włączone do obszaru rewitalizacji, odnotowano najwyższy odsetek respondentów deklarujących brak możliwości uzyskania pomocy od osób spoza rodziny, który wyniósł 25,0%, podczas gdy w całej Szprotawie udział tej kategorii to 22,7%. Natomiast czas wolny najrzadziej spędzają z sąsiadami mieszkańcy osiedla nr 4 (które także w znacznej części zostało objęte strefą rewitalizacji) oraz osiedla nr 2 (odpowiednio 28,9% i 29,9%). Dla porównania, udział wszystkich badanych mieszkańców Szprotawy spędzających czas wolny z sąsiadami wyniósł 36,9%. Mieszkańcy osiedla nr 2 i nr 4 także bardzo rzadko wspólnie wykonują różne czynności związane z wyglądem okolicy, w której mieszkają (odpowiednio 25,9% i 29,9%), szczególnie w porównaniu z mieszkańcami Szprotawy ogółem (30,3%).

Niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego

Obszar Śródmieścia dotyka również wysoka wartość negatywnych wskaźników dla sfery technicznej. Dotyczy ona niskiej wartości zasobu mieszkaniowego (teren śródmieścia to obszar mocno zurbanizowany, w którym 100% budynków wybudowano przed rokiem '89.) oraz udziału budynków wymagających remontu i/lub termomodernizacji (93%), choć tu o dwa punkty procentowe przekracza wartość wskaźnika referencyjnego. Odpowiednio dla miasta wskaźnik ten wynosi 93% a dla gminy 95%.

¹¹ Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Szprotawie.

Tabela 44 Charakterystyka natężenia zjawisk kryzysowych w obszarach problemowych

Obszary problemowe	Kategorie opisu		Kryteria podstawowe					Kryterium fakultatywne
			społeczne		gospodarcze		techniczne	
	Udział w ogóle powierzchni [%]	Udział w ogóle mieszkańców [%]	Wysoki i poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego	Wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych [%]	Wysoki odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym [%]	Niski wskaźnik prowadzenia aktywności gospodarczej	Niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego [%]	Wysoki udział budynków wymagających remontu/ termoizolacji [%]
Gmina Szprotawa	100	100	100	100	100	53,76	100	100
Miasto Szprotawa	4,70	56,51	57,60	49,92	68,38	37,49	83,94	88,36
Obszar 1 Śródmieście	0,37	24,12	29,43	24,81	26,98	21,02	58,63	66,51
Obszar 2 Osiedle Słoneczne, Łława-Sowiny	2,25	18,41	19,20	17,28	25,17	8,01	21,29	18,45
Obszar 3 Osiedla Piastowskie i Mały Puszczyków	1,05	10,16	5,75	5,47	9,52	6,28	0,80	0,97
Obszar 4 Osiedle Chrobrego	1,04	3,82	3,22	2,36	6,71	3,12	3,21	2,43
Obszar 5 Wiechlice	6,77	10,54	7,36	11,67	4,10	4,89	6,84	0,97
Obszar 6 Dzieńmiarowice, Bobrowice, Nowa Kopernia, Polkowiczki	8,97	3,57	2,64	4,58	2,61	1,39	0	0
Obszar 7 Henryków, Kartowice, Pasterzowice	11,50	5,03	4,94	6,35	3,81	1,96	2,01	1,93
Obszar 8 Dzikowice, Cieciszów	8,87	2,91	1,95	4,28	2,67	0,86	0,80	0,97
Obszar 9 Leszno Dolne, Kopanie, Szprotawka	18,21	1,62	1,95	2,81	1,26	0,33	0	0
Obszar 10 Leszno Górne, Biernatów, Buczek, Sieraków	6,28	7,11	7,93	5,17	7,20	2,40	5,62	6,80
Obszar 11 Borowina, Długie	16,43	5,87	8,39	6,65	4,99	2,44	0	0
Obszar 12 Witków, Siecieborzyce, Rusinów	18,26	6,78	7,24	8,57	4,98	2,01	0,80	0,97
Opis wskaźnika			Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności gminy	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób długotrwale bezrobotnych w gminie	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności gminy	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki na 1 tys. osób w gminie	Liczba budynków wybudowanych przed rokiem '89 do ogólnej liczby budynków w gminie	Udział budynków wymagających remontu/ termoizolacji do ogólnej liczby budynków w gminie

Źródło: opracowanie na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Szprotawie, Ośrodka Pomocy Społecznej w Szprotawie, Powiatowego Urzędu Pracy filia w Szprotawie, Komisariatu Policji w Szprotawie

4. WIZJA STANU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Odpowiedzią na zidentyfikowane problemy gminy Szprotawa skumulowane w obszarze rewitalizacji będzie wizja wyprowadzenia obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego. Wizja brzmi następująco:

Obszar rewitalizacji ożywiony społecznie, gospodarczo i kulturowo z poprawioną infrastrukturą techniczną sprzyjający zrównoważonemu rozwojowi gminy.

Obszar Śródmieścia po przeprowadzeniu procesów rewitalizacyjnych będzie obszarem, który zostanie ożywiony zarówno społecznie, gospodarczo, kulturowo jak i technicznie.

Zmniejszy się poziom wykluczenia społecznego i ubóstwa. Wzrośnie poziom aktywności i integracji społecznej mieszkańców. Zostanie odtworzona i wzmocniona spójność społeczna, przede wszystkim poprzez odbudowanie więzi sąsiedzkich. Wzmocni się zaradność gospodarcza i społeczna mieszkańców. Stworzone zostaną dogodne warunki do prowadzenia i rozszerzenia działalności instytucji kultury na wysokim poziomie, a tym samym zwiększy się udział mieszkańców w kulturze. Centrum Aktywności Społecznej będzie miejscem aktywności międzypokoleniowej. Będą w nim prowadzone zajęcia społeczno-edukacyjne dla osób starszych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Podmioty ekonomii społecznej będą mogły poszerzyć swoją działalność. Stworzone zostaną warunki do powstawania nowych firm oraz poszerzenia działalności firm już istniejących poprzez utworzenie inkubatora przedsiębiorczości.

Ponadto w obszarze powstaną nowe miejsca pracy, które przyczynią się do poprawy warunków i jakości życia mieszkańców z obszaru rewitalizacji. Podniesie się poziom aktywności zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i osób niepełnosprawnych, co zwiększy ich szanse do zatrudnienia na rynku pracy. Poprawi się stan techniczny obiektów użyteczności publicznej i mieszkalnych.

Wyprowadzony z kryzysu obszar rewitalizacji będzie tworzył dodatkową przestrzeń do aktywizacji publicznej, społecznej i gospodarczej dla mieszkańców całej gminy, podnosząc jej atrakcyjność inwestycyjną oraz jakość i komfort życia mieszkańców.

Zdefiniowana wizja obszaru określa planowany efekt rewitalizacji, który zostanie osiągnięty po realizacji przedsięwzięć zdefiniowanych w niniejszym programie. To wizja korzystnej zmiany, której osiągnięcie wymaga podjęcia przez samorząd i społeczność lokalną konkretnych działań, które zostały zdefiniowane w niniejszym programie.

Wizję obszaru pozwolą zrealizować cele szczegółowe i kierunki działań, wynikające z przyjętej wizji rozwoju.

5. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ SŁUŻĄCE REWITALIZACJI

W niniejszej części gminnego programu rewitalizacji przedstawiono cele rewitalizacji oraz kierunki działań rewitalizacyjnych, odpowiadające wcześniej zidentyfikowanym problemom, służące eliminacji bądź ograniczeniu negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji.

CEL GŁÓWNY PROGRAMU REWITALIZACJI

Ograniczenie skali występowania negatywnych zjawisk i procesów na obszarze Śródmieścia oraz wzmocnienie wewnętrznego potencjału tego obszaru.

Cel szczegółowy 1 (sfera społeczna)

Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym oraz poprawę dostępności i jakości usług publicznych.

Kierunek działania 1.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem

Kierunek działania 1.2. Wsparcie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej

Kierunek działania 1.3. Integracja międzypokoleniowa

Kierunek działania 1.4. Rozwój oferty usług kulturalnych

Cel szczegółowy 2 (sfera gospodarcza)

Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i wzrost zatrudnienia

Kierunek działania 2.1. Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości

Kierunek działania 2.2. Tworzenie nowych miejsc pracy

Cel szczegółowy 3 (sfera techniczna)

Rozwój infrastruktury technicznej służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców

Kierunek działania 3.1. Poprawa stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej

Kierunek działania 3.2. Poprawa stanu technicznego budynków mieszkalnych

Cele rewitalizacji zostaną osiągnięte za pomocą wskaźników produktu i rezultatu.

Wskaźniki produktu – to wskaźniki obrazujące bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia, mierzony konkretnymi wielkościami. Liczone są one w jednostkach fizycznych lub pieniężnych.

Wskaźniki rezultatu - to wskaźniki odpowiadające bezpośrednim efektom następującym po realizacji projektu. Muszą logicznie wynikać ze wskaźników produktu (powiązanie rezultatu z produktem) oraz celu i zakresu projektu. Dostarczają one informacji o zmianach, jakie nastąpiły w wyniku realizacji projektu, w porównaniu z wielkością wyjściową (bazową). Mogą przybrać formę wskaźników fizycznych lub finansowych. Wskaźniki rezultatu mierzone są bezpośrednio po zakończeniu realizacji projektu bądź w rok po upływie jego realizacji.

Planowany termin osiągnięcia wskaźników szacuje się na 2023 r.

Katalog wskaźników jest otwarty oraz może ulec rozszerzeniu o nowe, w tym w wyniku realizacji dodatkowych projektów, które zostaną zdefiniowane w trakcie wdrożenia Programu.

Główne wskaźniki osiągnięcia celów GPR-u przedstawiono w tabeli stanowiącej **Załącznik Nr 1**.

6. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

W niniejszej części gminnego programu rewitalizacji zamieszczono opis planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Na początku przedstawione zostały podstawowe projekty rewitalizacji, tj. przedsięwzięcia bez których osiągnięcie celów programu nie będzie możliwe, a obszar rewitalizacji nie byłby w stanie wyostać się z sytuacji kryzysowej. Następnie zamieszczono projekty uzupełniające, które są komplementarne względem podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak również wpisują się w cele niniejszego dokumentu. Uwzględnienie przedsięwzięć uzupełniających służyć ma zapewnieniu komplementarności przestrzennej programu rewitalizacji.

Opis każdego z projektów zamieszczonych w programie zawiera: tytuł projektu, zakres rzeczowy projektu wraz z opisem, krótki opis problemu wraz z uzasadnieniem potrzeby realizacji, wpływ projektu na problemy społeczno-gospodarcze i techniczne w obszarze rewitalizowanym, zgodność projektu z celami i kierunkami działań programu, podmiot realizujący, miejsce realizacji, przewidywany harmonogram realizacji, szacunkowa wartość, źródła finansowania, prognozowane wskaźniki.

Załącznik Nr 2 Charakterystyka podstawowych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

7. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ

Powiązanie celów z projektami rewitalizacyjnymi przedstawia poniższa tabela:

Tabela 45 Spójność pomiędzy celami, a projektami rewitalizacyjnymi

Nazwa projektu rewitalizacyjnego	Cele rewitalizacji		
	Cel szczegółowy 1 (sfera społeczna) ¹	Cel szczegółowy 2 (sfera gospodarcza) ²	Cel szczegółowy 3 (sfera techniczna) ³
Adaptacja zakładu opiekuńczo-leczniczego na Zakład Aktywności Zawodowej w Szprotawie	X	X	X
Przebudowa z rozbudową dawnego budynku klasztoru Magdalenek, przy ul. Plac Kościelny 2 w Szprotawie na Centrum Aktywności Społecznej	X	X	X
Modernizacja Szprotawskiego Domu Kultury	X		X
Remont dachu w budynkach, przy ul. Świerczewskiego 2 i 3 w Szprotawie	X		X
Remont budynku Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szprotawie wraz z jego dostosowaniem dla potrzeb osób niepełnosprawnych.	X		X

Aktywna integracja alternatywą na lepsze jutro	X		
Święto Śródmieścia	X		
Coś z niczego dla uśmiechu dziecka	X		
Szprotawska biblioteka inspiruje do nauki, zabawy i integracji	X		

Źródło: opracowanie własne Urzędu Miejskiego w Szprotawie

8. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI MIĘDZY PRZEDSIĘWZIĘCIAMI REWITALIZACYJNYMI

Jednym z ważnych aspektów wdrażania programu rewitalizacji jest jego komplementarność. Zgodnie z Wytocznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

Zasada komplementarności pomiędzy różnymi projektami rewitalizacyjnymi jest realizowana przy użyciu różnych mechanizmów (narzędzi) - odpowiednio do konkretnego wymiaru komplementarności:

Komplementarność przestrzenna

Podczas konsultacji społecznych interesariusze wskazali potencjalne obszary zdegradowane, na których występują zjawiska kryzysowe w sferze społecznej, gospodarczej i technicznej. Ze względu na wymóg ograniczenia powierzchni obszaru i liczby mieszkańców zamieszkujących obszar rewitalizowany, wyznaczono najbardziej zdegradowane obszary w Gminie Szprotawa, aczkolwiek należy zaznaczyć, że na pozostałych terenach gminy również występują stany kryzysowe.

Wskazane w niniejszym dokumencie przedsięwzięcia będą realizowane na wyznaczonym obszarze objętym rewitalizacją, ale efekty realizacji będą odczuwalne nie tylko na danych terenach, ale również dla mieszkańców niezamieszkałych na obszarze rewitalizowanym i tym samym nie będą pogłębiać się stany kryzysowe w innych częściach gminy.

Zaplanowane projekty wzajemnie się dopełniają przestrzennie oraz zachodzi między nimi efekt synergii.

Komplementarność problemowa

Gminny Program Rewitalizacji łączy działania społeczne, gospodarcze i techniczne. Zaplanowane projekty zostały podzielone na podstawowe (bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji,) oraz uzupełniające (projekty o mniejszej skali i oddziaływaniu). Realizacja projektów pozwoli na osiągnięcie założonych celów. Planowane przedsięwzięcia dopełniają się tematycznie i w efekcie końcowym będą skutkowały kompleksowym rozwiązaniem problemów występujących na obszarze zdegradowanym.

W aspekcie komplementarności problemowej istotne jest określenie efektów rewitalizacji. Dlatego też w niniejszym dokumencie wskazano do każdego projektu pożądane rezultaty wynikające z jego realizacji, które ułatwią wybór odpowiednich wskaźników osiągnięcia celów.

Mechanizm komplementarności problemowej zastosowany w GPR określa powiązania przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy oraz dopasowuje tematyczne projekty realizowane przez inne podmioty.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

W ramach Programu zaprojektowano odpowiedni system wdrażania i zarządzania programem rewitalizacji. W strukturze organizacyjnej Urzędu Miejskiego będą znajdowali się pracownicy odpowiedzialni za przebieg procesu rewitalizacji. System pozwoli na efektywne współdziałanie na rzecz rewitalizacji różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. Szczegółowa procedura zarządzania GPR znajduje się w rozdziale 11 niniejszego opracowania.

Komplementarność międzyokresowa

Zaplanowane przedsięwzięcia są komplementarne z już zrealizowanymi projektami współfinansowanymi ze środków unijnych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Zrealizowane projekty były zarówno infrastrukturalne jak i projekty nieinwestycyjne tzw. "miękkie". Wszystkie w sposób bezpośredni bądź pośredni dotyczyły poprawy integracji społeczeństwa oraz ich aktywizacji zawodowej i społecznej zwłaszcza osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

1. Liderzy aktywizują mieszkańców z obszarów wiejskich w Gminie Szprotawa.
 2. Podniesienie poziomu kwalifikacji mieszkańców z obszarów wiejskich w Gminie Szprotawa.
 3. Aktywna Integracja alternatywą na lepsze jutro.
 4. Schematom STOP! Wspólne działania instytucji pomocy społecznej i instytucji rynku pracy – pilotaż.
 5. Korowód historyczny z okazji jubileuszu 750-lecia Szprotawy.
 6. Organizacja imprezy kulturalno-rekreacyjnej Dni Szprotawy 2011.
 7. Dni Szprotawy 2014.
 8. Budowa terenu rekreacyjno - sportowego w Wiechlicach i Szprotawie – siłownie zewnętrzne.
 9. Przebudowa targowiska miejskiego w Szprotawie.
 10. Poprawa stanu infrastruktury sportowej w Szkołach Podstawowych w Lesznie Górnym i Długiem.
 11. Poprawa stanu technicznego świetlic wiejskich w Lesznie Górnym, Dzikowicach i Siecieborzycach.
 12. Poprawa stanu technicznego świetlic wiejskich w Bobrowicach , Lesznie Dolnym i Witkowie.
 13. Poprawa stanu technicznego świetlicy wiejskiej w Nowej Koperni.
 14. Poprawa stanu technicznego świetlicy wiejskiej w Kartowicach.
 15. Wyposażenie budynku świetlicy wiejskiej w Witkowie w nowoczesny system instalacji ciepłej.
 16. Uzupełnienie wyposażenia świetlic wiejskich na terenie gminy Szprotawa.
 17. Budowa świetlicy wiejskiej wraz z remizą dla Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowości Borowina.
 18. Kompleksowe rozwiązanie gospodarki wodno-ściekowej dla aglomeracji Szprotawa.
 19. Uzbrojenie terenów inwestycyjnych Szprotawy – Etap I Badania i przygotowanie dokumentacji.
- Komplementarność będzie dotyczyła również w sposób pośredni planowanego do realizacji projektu w zakresie uzbrojenia (części) terenów inwestycyjnych Gminy Szprotawa – etap II.

Komplementarność źródeł finansowania

Projekty zawarte w Gminnym Programie Rewitalizacji będą finansowane z różnych instrumentów wsparcia (m.in. EFRR, EFS - pod warunkiem otrzymania dofinansowania), bez ryzyka podwójnego dofinansowania. Innym źródłem finansowania rewitalizacji jest budżet gminy lub środki własne innych podmiotów realizujących przedsięwzięcia, jak również środki zewnętrzne z innych źródeł.

9. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI WRAZ Z SZACUNKOWYM WSKAZANIEM ŚRODKÓW FINANSOWYCH ZE ŹRÓDEŁ PUBLICZNYCH I PRYWATNYCH

Do głównych potencjalnych źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych Gminnego Programu Rewitalizacji można zaliczyć:

- Źródła publiczne – krajowe,
 - budżet gminy
 - środki instytucji kultury,
 - programy rządowe (Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa)
- Źródła publiczne – zagraniczne:
 - fundusze europejskie (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Lubuskie 2020),
- Środki prywatne:
 - środki własne mieszkańców.

Plan finansowy GPR zamieszczono w **Załączniku Nr 3**.

10. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

Zasada partnerstwa i partycypacji jest jednym z podstawowych warunków przypisanych procesom rewitalizacyjnym, uznawanym za kryterium powodzenia wdrażanych zmian. Proces włączenia społeczności lokalnej w decydowanie o rodzaju i zakresie wykorzystanych rozwiązań rewitalizacyjnych stosowano na każdym z etapów prac nad programem. Zasada partnerstwa i partycypacji w procesie powstawania programu była realizowana na etapie diagnozy oraz jego opracowywania.

10.1 Partycypacyjny model diagnozy społecznej

Jedną z przesłanek służących formułowaniu założeń Programu była diagnoza społeczna, która miała charakter partycypacyjny. Włączenie różnych środowisk społeczności Szprotawy w proces realizacji diagnozy społecznej miało służyć dotarciu do informacji na temat potrzeb i potencjałów oraz oczekiwań mieszkańców, upowszechnieniu idei rewitalizacji, wzbudzeniu zainteresowania, zaangażowaniem w realizację założeń Programu oraz umożliwienie powstania efektu synergii. Zastosowanie zasady partnerstwa i partycypacji w diagnozie społecznej polegało na:

- 1) objęciu badaniami przedstawicieli wszystkich środowisk związanych z rewitalizacją, w tym mieszkańców,
- 2) zastosowaniu metod i technik umożliwiających uczestnikom badań formułowanie potrzeb i oczekiwań dotyczących rewitalizacji.

Uczestnicy badań społecznych

Dobór uczestników diagnozy społecznej zapewnił ich zróżnicowanie oraz reprezentację wszystkich środowisk należących do społeczności Szprotawy. W doborze wzięto pod uwagę następujące kryteria:

- demograficzne (wiek, płeć, miejsce zamieszkania),
- reprezentowanego sektora (publiczny, pozarządowy, prywatny),
- dyscypliny (sprawy społeczno-kulturalne, gospodarcze i techniczne).

Łącznie w diagnozie społecznej wzięło udział około 400 uczestników. Należeli do nich przedstawiciele wszystkich środowisk związanych z procesem rewitalizacji, w tym:

1. mieszkańcy (302 uczestników sondażu)
2. liderzy reprezentujący środowisko kulturalne, obywatelskie, biznesowe, osób niepełnosprawnych, samorządowe, pomocy społecznej (6 uczestników spacerów studyjnych),
3. lokalni eksperci z zakresu spraw społecznych, infrastrukturalnych (technicznych), ekonomicznych, ekologicznych, kulturowych i prawnych (7 uczestników wywiadów pogłębionych),
4. przedstawiciele spółdzielni socjalnych oraz wspólnot mieszkaniowych oraz innych środowisk (około 30 uczestników konsultacji społecznych w postaci debat i spotkań w terenie).

Można stwierdzić, że diagnoza społeczna powstała w wyniku synergii między przedstawicielami władz, badaczami a mieszkańcami.

Badania ankietowe mieszkańców Szprotawy zostały przeprowadzone z udziałem Młodzieżowej Rady Miejskiej.

Metody i techniki badań umożliwiające aktywne wyrażanie potrzeb i oczekiwań rewitalizacyjnych

Do celów diagnozy społecznej należało:

1. ustalenie potencjałów interesariuszy rewitalizacji
2. ustalenie przejawów i czynników zjawisk kryzysowych
3. ustalenie obszarów i kierunków interwencji.

Cele te zostały zrealizowane poprzez dobór metod i technik umożliwiających aktywne i swobodne wyrażanie opinii, potrzeb i oczekiwań przez mieszkańców oraz przedstawicieli pozostałych środowisk.

Zastosowano następujące metody i techniki badawcze:

➤ Sondaż

Termin badania: 09.06.- 15.07.2015

Narzędzie badania: kwestionariusz ankietowy

Cel: ustalenie zakresu potrzeb oraz uwarunkowań procesu rewitalizacji Szprotawy

Badane cechy:

- jakość życia mieszkańców,
- jakość życia w gospodarstwach odmowych,
- aktywność obywatelska,
- poczucie bezpieczeństwa,
- tożsamość i identyfikacja mieszkańców z miastem,
- występowanie problemów społeczno-gospodarczych i technicznych,
- potrzeby i oczekiwania zmian w zakresie rewitalizacji.

➤ Spacer badawczy (studyjny) z liderami społeczności lokalnej

Termin badania: 09.06.- 09.09.2015

Opis metody: spacer badawczy to technika towarzyszenia wybranym osobom w określonej przestrzeni w celu ustalenia i porównania sposobów jej postrzegania i oceniania

Cel: ustalenie zasobów i deficytów badanych przestrzeni,

Badane przestrzenie i obiekty:

- śródmieście,
- podwórka na starówce,
- Szprotawski Dom Kultury,
- Miejska Biblioteka Publiczna,
- budynek dawnego klasztoru Magdalenek

➤ **Obserwacje**

Termin badania: 04.06.- 30.07.2015

Cel: poznanie specyfiki miejsca, ustalenie jego potencjału i ograniczeń, ustalenie sposobów wykorzystywania badanej przestrzeni, wskazanie potrzeb, możliwości i ewentualnych sposobów przekształcenia badanego miejsca

Badane przestrzenie i obiekty: teren wokół ratusza, domu kultury, biblioteka

➤ **Spotkania informacyjne:**

1) Temat: Oczekiwania i potrzeby rewitalizacyjne

Terminy: 13 i 14.06., 30.06. i 09.09.2015

Cel: poznanie potrzeb, pomysłów i oczekiwań mieszkańców w zakresie zmian rewitalizacyjnych, prezentacja założeń programu rewitalizacji oraz proponowanych form zaangażowania mieszkańców w proces rewitalizacji

Na podstawie zgromadzonych informacji sformułowano rekomendacje dotyczące kierunków działań w sferze społecznej, gospodarczej i technicznej oraz zasad procesu rewitalizacji w śródmieściu Szprotawy.

10.2. Partnerstwo i partycypacja w tworzeniu założeń programu

Realizacja zasady partnerstwa i partycypacji podczas opracowywania dokumentu GPR wynikała z przekonania o znaczeniu udziału mieszkańców i przedstawicieli pozostałych środowisk dla jakości procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszaru rewitalizacji. W ramach włączania mieszkańców w proces przygotowania Programu przyjęto, że najlepsze efekty przyniesie zaangażowanie lokalnej społeczności w formalną procedurę prac nad Programem połączone z aktywnym uczestnictwem mieszkańców. Szeroki udział wszystkich interesariuszy w tworzeniu GPR zapewniony został poprzez:

1. zaangażowanie przedstawicieli różnych środowisk związanych z rewitalizacją w pracę zespołu doradczego ds. rewitalizacji

Aktywność przedstawicieli zróżnicowanych środowisk związanych z procesem rewitalizacji w Szprotawie umożliwiło powołanie zespołu doradczego współpracującego ściśle z zespołem zadaniowym ds. rewitalizacji. Zespół zadaniowy i doradczy został powołany Zarządzeniem Nr 0050/102/2013 Burmistrza Szprotawy z dnia 28.08.2013 r.

W skład zespołu zadaniowego wchodził przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Szprotawie, natomiast w skład zespołu doradczego weszli przedstawiciele następujących środowisk:

- organizacji społecznych i działaczy lokalnych
- instytucji publicznych (szkoły, Komenda Policji)
- podmiotów zarządzania nieruchomościami
- Młodzieżowej Rady Miejskiej

Do jego zadań należało:

- uczestniczenie w posiedzeniach zespołu zadaniowego
- opiniowanie propozycji założeń i działań w GPR
- zgłaszanie wniosków i propozycji założeń i działań w GPR.

2. konsultacje społeczne (skierowane były do interesariuszy, w szczególności: mieszkańców obszaru rewitalizacji i mieszkańców gminy oraz właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości i podmiotów zarządzających nieruchomościami znajdującymi się na obszarze rewitalizacji, w tym spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot mieszkaniowych i towarzystwa budownictwa społecznego, podmiotów prowadzących lub zamierzających prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą, podmiotów prowadzących lub zamierzających prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacji pozarządowych i grup nieformalnych; jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, organów władzy publicznej, podmiotów oraz innych organów władzy publicznej realizujących na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa) przeprowadzone w następujący sposób:

a) w okresie od 20.04.2016 r. do 20.05.2016 r.

Ogłoszenie konsultacji poprzedzone zostało Zarządzeniem Burmistrza Szprotawy Nr 0050/51/2016 z 13.04.2016 r., a także ogłoszeniem o rozpoczęciu konsultacji społecznych z 13.04.2016 r.

Przedmiotem konsultacji był projekt uchwały Rady Miejskiej w Szprotawie w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Szprotawa wraz z załącznikami w postaci diagnozy potwierdzającej spełnienie przez obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji przesłanek do ich wyznaczenia i mapy wskazującej granice tych obszarów oraz projekt uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu i zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Szprotawa. Ich celem było zebranie uwag, opinii, sugestii i propozycji dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Szprotawa oraz określenia zasad wyznaczania składu i działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Szprotawa.

Konsultacje społeczne przeprowadzono zgodnie z ustawą z 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2015 r., poz. 1777 z późn. zm.).

Konsultacje przeprowadzane były w formie: zbierania uwag, opinii i propozycji w wersji papierowej lub elektronicznej za pomocą specjalnych formularzy zgłoszeniowych. Wypełnione formularze można było dostarczyć:

- a. drogą elektroniczną na adres: rewitalizacja@szprotawa-um.pl
- b. drogą korespondencyjną na adres: Urząd Miejski w Szprotawie, ul. Rynek 45, 67-300 Szprotawa,
- c. bezpośrednio do Biura Obsługi Klienta Urzędu Miejskiego w Szprotawie, ul. Rynek 45, 67-300 Szprotawa;

2. spotkania otwartego z interesariuszami rewitalizacji umożliwiającego omówienie metody wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Szprotawa oraz zasad wyznaczania składu i działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Szprotawa, które odbyło się 20 kwietnia 2016 r. w Sali Rycerskiej Urzędu Miejskiego w Szprotawie,
3. debaty publicznej umożliwiającej dyskusję w sprawie ww. uchwał, która odbyła się 04 maja 2016 r. w Sali Rycerskiej Urzędu Miejskiego w Szprotawie.

Informacje o konsultacjach społecznych projektu uchwały Rady Miejskiej w Szprotawie w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Szprotawa wraz z załącznikami oraz projektu uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu i zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Szprotawa zostały zamieszczone na 7 dni przed rozpoczęciem konsultacji, tj. 13 kwietnia 2016 r. zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji:

- w Biuletynie Informacji Publicznej,
- na stronie internetowej Gminy Szprotawa w zakładkach „Aktualności” i „Odnawiamy Szprotawę”,
- na tablicy ogłoszeń.

Materiały informacyjne wraz z formularzami zgłoszeniowymi dostępne były:

- w Biuletynie Informacji Publicznej i na stronie internetowej Gminy Szprotawa www.szprotawa.pl (zakładki: Aktualności, Odnawiamy Szprotawę),
- w Biurze Obsługi Rady w godzinach pracy Urzędu Miejskiego w Szprotawie.

W celu dotarcia do możliwie szerokiego grona interesariuszy rewitalizacji w Gminie Szprotawa wykorzystano dodatkowe następujące sposoby:

- informacja Burmistrza na temat konsultacji społecznych skierowana do radnych i osób uczestniczących w sesjach Rady Miejskiej w Szprotawie w dniach 19 i 29 kwietnia 2016 r.,
- informacja skierowana do uczestników spotkania otwartego Rady Działalności Pożytku Publicznego z organizacjami pozarządowymi z terenu Gminy Szprotawa, które odbyło się w dniu 21 kwietnia 2016 r.,
- artykuły prasowe: pt. „Konkretne przymiarki do rewitalizacji” – Gazeta Lokalna z 22 kwietnia 2016 r., pt. „Zgłoś swój pomysł. Co odnowić?” – Gazeta Regionalna z 22 kwietnia 2016 r.

Informacja o wynikach z przeprowadzonych konsultacji została umieszczona w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Szprotawie oraz tablicy ogłoszeń.

b) w okresie od 08.07.2016 r. do 08.08.2016 r.

Ogłoszenie konsultacji poprzedzone zostało Zarządzeniem Burmistrza Szprotawy Nr 0050/91/2016 z 01.07.2016 r., a także ogłoszeniem o rozpoczęciu konsultacji społecznych z 01.07.2016 r.

Przedmiotem konsultacji był projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023. Celem konsultacji było zebranie uwag i/lub propozycji dotyczących przedmiotowego dokumentu.

Konsultacje przeprowadzone były w formie:

1. zbierania uwag i/lub propozycji w wersji papierowej lub elektronicznej za pomocą specjalnego formularza konsultacyjnego oraz/lub formularza zgłoszenia przedsięwzięcia rewitalizacyjnego do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji. Wypełnione formularze można było dostarczyć:

- a. drogą elektroniczną na adres: rewitalizacja@szprotawa-um.pl
- b. drogą korespondencyjną na adres: Urząd Miejski w Szprotawie, ul. Rynek 45, 67-300 Szprotawa,
- c. bezpośrednio do Biura Obsługi Klienta Urzędu Miejskiego w Szprotawie, ul. Rynek 45, 67-300 Szprotawa;

2. spotkania otwartego z interesariuszami rewitalizacji z możliwością składania uwag i/lub propozycji do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023, które odbyło się **14 lipca 2016 r.** w Sali Posiedzeń Urzędu Miejskiego w Szprotawie,

3. debaty publicznej umożliwiającej dyskusję w sprawie do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023, która odbyła się **25 lipca 2016 r.** w Sali Rycerskiej Urzędu Miejskiego w Szprotawie.

Projekt programu wraz z załącznikami i formularzami zgłoszeniowymi do pobrania dostępne były:

- w Biuletynie Informacji Publicznej i na stronie internetowej Gminy Szprotawa www.szprotawa.pl (zakładki: Aktualności, Odnawiamy Szprotawę),
- w Biurze Obsługi Rady w godzinach pracy Urzędu Miejskiego w Szprotawie.

Informacja o wynikach z przeprowadzonych konsultacji została umieszczona po ich zakończeniu w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Szprotawie oraz tablicy ogłoszeń.

Informacja i promocja procesu tworzenia dokumentu

Jednym z elementów działań procesu rewitalizacji była informacja i promocja Gminnego Programu Rewitalizacji. Celem działań informacyjnych i promocyjnych prowadzonych przez gminę będzie zwiększenie świadomości na temat rewitalizacji i zaangażowanie społeczeństwa w ten proces.

Działaniami tymi będą w szczególności:

- umieszczanie informacji, ogłoszeń, projektów dokumentów i formularzy na głównej stronie internetowej Szprotawy oraz utworzonej zakładce "Odnawiamy Szprotawę", w tym również raportów z realizacji GPR,
- przygotowywanie i publikacja ogłoszeń prasowych w prasie o zasięgu lokalnym i regionalnym,
- organizacja spotkań z mieszkańcami obszaru rewitalizacji objętych programem,
- umieszczanie informacji na temat realizacji GPR-u w bezpłatnym biuletynie Urzędu Miejskiego w Szprotawie,
- przygotowywanie i wydawanie ulotek informacyjnych.

Wybrane techniki i narzędzia partycypacyjne oraz działania aktywizacyjne zostały ocenione jako skuteczne i adekwatne w kontekście aktywnego włączenia mieszkańców i głównych grup interesariuszy w prace nad przygotowaniem Programu. W całym procesie konsultacji udział wzięło około 500 mieszkańców. Ich postulaty, propozycje i uwagi zostały przeanalizowane oraz (w przypadkach uzasadnionych i zgodnych z procedurą zmian społecznych, prawnych i finansowych) zastosowane w programie.

11. OPIS STRUKTURY ZARZĄDZANIA GMINNYM PROGRAMEM REWITALIZACJI

Operatorem rewitalizacji, czyli jednostką koordynującą proces rewitalizacji na terenie gminy, w tym przygotowanie i wdrożenie gminnego programu rewitalizacji jest Gmina Szprotawa.

Za wdrażanie i realizację gminnego programu rewitalizacji odpowiadać będzie:

- Rada Miejska – jako organ uchwałodawczy powołany na podstawie ustawowego umocowania, do której zadań będzie należało przyjęcie gminnego programu rewitalizacji i akceptacja jego zmian podczas ewaluacji. Szczególna jej rola będzie polegała na kontrolowaniu i ukierunkowaniu realizacji programu z punktu widzenia strategii rozwoju gminy.
- Burmistrz Szprotawy – jako organ wykonawczy Rady powołany na podstawie ustawowego umocowania odpowiedzialny za realizację programu oraz kierownik jednostki sprawujący bezpośredni nadzór nad pracownikami zajmującymi się sprawami rewitalizacji
- Dwóch pracowników zajmujących się sprawami ds. rewitalizacji na samodzielnych stanowiskach pracy, ujętych w strukturze Urzędu Miejskiego w Szprotawie na podstawie Regulaminu Organizacyjnego, bezpośrednio podległych burmistrzowi.

Do ich zadań należeć będzie w szczególności:

- koordynowanie i współpraca przy przygotowaniu, wdrażaniu i realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji,
- monitorowanie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji, ocena aktualności, skuteczności i stopnia jego realizacji,
- koordynowanie utworzenia, bieżąca współpraca i obsługa techniczna Komitetu Rewitalizacji, (tj. przygotowanie porządku obrad, przygotowywanie członkom Komitetu materiałów i projektów dokumentów przeznaczonych do rozpatrzenia i zaopiniowania przez Komitet, sporządzanie protokołów z posiedzeń, gromadzenie, przechowywanie i archiwizowanie dokumentacji związanej z posiedzeniami Komitetu, wykonywanie innych zadań zleconych przez Komitet lub Przewodniczącego Komitetu),
- koordynacja przedsięwzięć realizowanych przez komórki organizacyjne urzędu oraz jednostki organizacyjne i inne podmioty na obszarze objętym Gminnym Programem Rewitalizacji.
- podejmowanie działań w zakresie informacji i promocji Gminnego Programu Rewitalizacji, w tym przygotowywanie materiałów informacyjnych i promocyjnych dot. zagadnień związanych z rewitalizacją,
- współpraca z interesariuszami procesu rewitalizacji reprezentujących różne środowiska zaangażowanych w proces tworzenia i realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji,
- przygotowywanie projektów uchwał, zarządzeń i innych dokumentów dot. procesu rewitalizacji, w tym przeprowadzenie konsultacji społecznych tych dokumentów zgodnie z przepisami prawa i uregulowaniami wewnętrznymi Urzędu Miejskiego w Szprotawie,
- organizacja i obsługa konsultacji społecznych, spotkań, konferencji i innych form udziału mieszkańców w procesie rewitalizacji,
- przygotowywanie wniosków o dofinansowanie gminnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych inwestycyjnych ze źródeł zewnętrznych i ich realizacja (koordynacja, rozliczenie, monitoring, sprawozdawczość, kontrola),

- monitorowanie dostępności funduszy zewnętrznych i informowanie wszystkich interesariuszy Gminnego Programu Rewitalizacji o możliwościach pozyskania zewnętrznych środków finansowanych,
- współpraca z instytucjami zaangażowanymi w zakresie realizacji projektów objętych Gminnym Programem Rewitalizacji.

Za wdrażanie i realizację poszczególnych projektów odpowiedzialne będą podmioty zaangażowane w ich realizację (w szczególności Ośrodek Pomocy Społecznej w Szprotawie, Szprotawski Dom Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna w Szprotawie, wspólnoty mieszkaniowe). W przypadku projektów własnych gminy za ich przygotowanie i wdrożenie odpowiadać będą pracownicy Urzędu Miejskiego w Szprotawie.

Projekty będą realizowane zgodnie z uchwaloną przez Radę Miejską Wieloletnią Prognozą Finansową oraz budżetami rocznymi. Spójność niniejszego Programu z WPF zapewnić ma efektywną realizację zaplanowanych, zhierarchizowanych i ujętych w ww. planie programów i projektów inwestycyjnych.

Zaprojektowany system zarządzania zapewni wykorzystanie Gminnego Programu Rewitalizacji, gwarantując realizację zadań zapisanych w programie oraz przyszłych zadań, wynikających z zaistniałych potrzeb.

ZASADA PARTNERSTWA W ZARZĄDZANIU PROGRAMEM

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji wymaga zaangażowania lokalnych partnerów z sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego.

Szczególne znaczenie odgrywać w tym względzie będzie Komitet Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023 powołany na podstawie Zarządzenia Burmistrza Szprotawy stanowiący forum współpracy i dialogu pomiędzy organami gminy, a interesariuszami w sprawach przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełniący funkcję opiniotawczo-doradczą burmistrza.

Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji określa uchwała Nr XXVII/169/2016 Rady Miejskiej w Szprotawie z dnia 25 maja 2016 r. Podjęcie przedmiotowej uchwały poprzedzone zostało konsultacjami społecznymi w dniach od 20.04.2016 r. do 20.05.2016 r.

Zgodnie z przyjętymi zasadami Komitet Rewitalizacji będzie liczył maksymalnie 23 członków, w tym:

- 1) nie więcej niż 3 mieszkańców obszaru rewitalizacji Gminy Szprotawa,
- 2) nie więcej niż 2 właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości znajdujących się na obszarze rewitalizacji,
- 3) nie więcej niż 4 przedstawicieli z podmiotów zarządzających nieruchomościami znajdującymi się w obszarze rewitalizacji (tj. spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, товариство будownицтва społecznego, spółki prawa handlowego z udziałem gminy),
- 4) nie więcej niż 2 mieszkańców gminy poza obszarem rewitalizacji,
- 5) nie więcej niż 2 przedstawicieli podmiotów prowadzących lub zamierzających prowadzić na obszarze Gminy Szprotawa działalność gospodarczą,
- 6) nie więcej niż 2 przedstawicieli podmiotów prowadzących lub zamierzających prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe, grupy nieformalne i związki wyznaniowe,
- 7) nie więcej niż 2 przedstawicieli Burmistrza Szprotawy,

- 8) nie więcej niż 2 przedstawicieli jednostek organizacyjnych Gminy Szprotawa,
- 9) nie więcej niż 2 przedstawicieli instytucji kultury,
- 10) nie więcej niż 2 przedstawicieli Rady Miejskiej w Szprotawie.

Każdy z członków Komitetu musi być mieszkańcem gminy.

Zgłoszenie chęci przystąpienia do Komitetu nastąpi na podstawie pisemnej deklaracji.

Informacja o naborze członków do Komitetu deklaracji będzie upubliczniona na stronie internetowej w zakładkach: „Aktualności” i „Odnawiamy Szprotawę” oraz Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego, a także na tablicy ogłoszeń. Informacja ta będzie określała termin, sposób i miejsce składania deklaracji członka Komitetu. W przypadku nie zgłoszenia się żadnego kandydata z ww. podmiotów lub ich niedostatecznej ilości procedura naboru zostanie przeprowadzona ponownie. Jeżeli w wyniku drugiego naboru nie zostanie wyłoniona dostateczna liczba kandydatów Burmistrz powołuje Komitet ze składu określonego w pkt. 7-9 w ramach limitów maksymalnych. W przypadku wystąpienia deklaracji w większej ilości niż maksymalna liczba miejsc w Komitecie decydować będzie kolejność zgłoszeń.

Kadencja Komitetu będzie trwała do czasu zakończenia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023.

Pierwsze posiedzenie Komitetu zwoła Burmistrz Szprotawy, powiadamiając pisemnie członków Komitetu. Na pierwszym posiedzeniu spośród członków wybrany będzie Przewodniczący oraz jego Zastępca. Procedurę wyboru prowadzi Burmistrz lub jego przedstawiciel, wchodzący w skład Komitetu. Przewodniczący Komitetu będzie zwoływał posiedzenia według jego potrzeb lub na wniosek Burmistrza, w tym:

- 1) ustalał porządek i termin obrad Komitetu w uzgodnieniu z Burmistrzem Szprotawy,
- 2) przewodniczył obradom Komitetu,
- 3) reprezentował komitet na zewnątrz,
- 4) inicjował i organizował prace Komitetu,
- 5) zapraszał na posiedzenia Komitetu przedstawicieli organów, instytucji i organizacji, które nie są reprezentowane w Komitecie.

Członkowie Komitetu będą powiadamiani o posiedzeniach pisemnie, telefonicznie lub w inny przyjęty przez Komitet sposób, nie później niż 7 dni kalendarzowych przed zaplanowanym terminem spotkania.

Komitet zajmuje stanowisko w formie opinii, która jest formułowana w drodze uzgodnienia stanowisk.

W przypadku rozbieżności stanowisk opinia formułowana jest po odbyciu głosowania i przyjmowana jest zwykłą większością głosów członków obecnych i uprawnionych do głosowania, w obecności co najmniej połowy składu Komitetu. W przypadku równowagi głosów, głosem decydującym dysponuje Przewodniczący lub jego Zastępca (w przypadku nieobecności Przewodniczącego).

Jeśli w głosowaniu wszyscy członkowie Komitetu oddadzą głos „wstrzymujący się”, dyskusja w sprawie będzie kontynuowana, a obecni eksperci mogą zostać poproszeni o dodatkowe wyjaśnienia, a następnie głosowanie odbędzie się ponownie.

Zaproszeni przedstawiciele spoza grona Komitetu będą uczestniczyć w posiedzeniach z głosem doradczym bez prawa do głosowania. Z każdego posiedzenia Komitetu sporządzany będzie protokół oraz lista obecności. Uczestnictwo w komitecie będzie miało charakter społeczny.

Za udział w posiedzeniach i pracach komitetu nie będzie przysługiwało wynagrodzenie, ani dieta. Członkowie Komitetu będą uczestniczyć w posiedzeniach osobiście. Obsługę administracyjno-organizacyjną zapewnią pracownicy Urzędu Miejskiego w Szprotawie zajmujący się sprawami rewitalizacji.

Ze względu na cel i charakter Gminny Program Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023 ma formułę otwartą, tzn. że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawiania się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Projekty odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym. Ich konkretni odbiorcy i zakres determinowane będą: aktualnymi warunkami sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy, potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców obszarów kryzysowych, poziomem zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania, możliwościami budżetu gminy oraz dostępnością środków zewnętrznych.

Komitet Rewitalizacji jako koordynator i inicjator współpracy pomiędzy interesariuszami z obszaru poddanego rewitalizacji odpowiedzialny będzie za zapewnienie partycypacji społecznej w zakresie projektów rewitalizacyjnych. Pozwoli to społeczności lokalnej na aktywny udział w kształtowaniu przestrzeni wokół siebie, a także działanie na rzecz własnych interesów.

Komitet Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023 został powołany Zarządzeniem Nr 0050/103/2016 Burmistrza Szprotawy z dnia 29.07.2016 r.

12. MONITORING, EWALUACJA I OCENA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

W celu zapewnienia należytej prawidłowości w realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji konieczne jest zastosowanie systemu monitorowania postępów. Monitorowanie polegać będzie na systematycznym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących realizacji poszczególnych projektów. Analiza danych ilościowych i jakościowych umożliwi odpowiednio wczesne wykrywanie niezgodności, a także umożliwi prewencję możliwych do przewidzenia komplikacji. Wyróżnić można dwie formy monitoringu, które znajdą zastosowanie w ocenie realizacji założeń niniejszego dokumentu.

- Monitoring rzeczowy polegać będzie na bieżącej inspekcji przeprowadzanych w danym czasie inwestycji, pozyskiwaniu informacji o postępach w ich realizacji, w tym osiągniętych wskaźnikach produktu i rezultatu oraz zapewnieniu zgodności z założeniami Gminnego Programu Rewitalizacji.
- Monitoring finansowy z kolei umożliwi kontrolę finansowych aspektów inwestycji w oparciu o plan finansowy programu.

Poszczególne inwestycje będą objęte jednakowym systemem ewaluacji. Odpowiedzialni za to będą pracownicy Urzędu Miejskiego w Szprotawie zajmujący się sprawami rewitalizacji. Dokonywać oni będą ewaluacji poszczególnych projektów, a także corocznej ewaluacji realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji w postaci sprawozdań końcowo-rocznych.

Coroczna ocena realizacji programu będzie podlegać zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacyjny oraz ogłoszeniu na stronie Urzędu Miejskiego w Szprotawie i w Biuletynie Informacji Publicznej.

W przypadku stwierdzenia, że gminny program wymaga zmiany burmistrz wystąpi do Rady Miejskiej z wnioskiem o jego zmianę dołączając opinię Komitetu Rewitalizacji.

Na etapie ewaluacji zasada partnerstwa i partycypacji zostanie osiągnięta poprzez aktywność Komitetu Rewitalizacji Gminy Szprotawa oraz działania związane z informowaniem mieszkańców o przebiegu realizacji programu i jego wynikach (np. strona internetowa Urzędu Miejskiego, prasa, spotkania informacyjne, debaty),

Po zakończeniu realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post, która posłuży do rozliczenia wyników prac związanych z programem. Będzie to kompleksowa ocena efektów realizacji, porównanie osiągniętych wskaźników produktu i rezultatu z prognozowanymi, a także zostaną podjęte kroki w celu wyznaczenia kierunków rewitalizacji na następne lata.

W wyniku oceny zostanie sporządzony raport końcowy z realizacji programu, który zostanie zamieszczony na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Szprotawie i w Biuletynie Informacji Publicznej.

13. ANALIZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Proces przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji przez Radę Miejską wymaga konieczności uzyskania opinii z właściwych organów (na podstawie art. 57 i 58 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko) - co do konieczności sporządzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko lub odstąpienia od niej.

W wyniku uzyskanych opinii odstąpiono od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu GPR-u. Szczegółowe informacje w tym zakresie opublikowane zostały w formie obwieszczenia Burmistrza Szprotawy, które zamieszczono na stronie BIP Urzędu Miejskiego w Szprotawie oraz wywieszono na tablicy ogłoszeń.

14. OPINIOWANIE PROJEKTU GPR

Gminny Program Rewitalizacji podlegał opiniowaniu przez:

- Zarząd Powiatu Żagańskiego w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu – opinia pozytywna (Postanowienie Nr 4.2016 z dnia 29.07.2016 r.),
- Zarząd Województwa Lubuskiego w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa i strategią rozwoju województwa – opinia pozytywna (Postanowienie znak DN.III.7637.6.2016 z dnia 19.07.2016 r.),
- Wojewodę Lubuskiego w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami – opinia pozytywna (brak uwag w wyznaczonym terminie),
- Wojewódzki Sztab Wojskowy w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności – opinia pozytywna (pismo z dnia 22.07.2016 r.),
- Nadodrzański Oddział Straży Granicznej w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności - opinia pozytywna (brak uwag w wyznaczonym terminie),

- Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w zakresie ochrony przeciwpożarowej - opinia pozytywna (brak uwag w wyznaczonym terminie),
- Lubuskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego – opinia pozytywna (pismo z dnia 26.07.2016 r. znak NZ.9022.333.2016.MZ),
- Komitet Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023 – opinia pozytywna z dnia 10.08.2016 r.,
- Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w zakresie form ochrony zabytków – opinia pozytywna pod warunkiem wprowadzenia dodatkowego zapisu w pkt 2.2.2. Bogata oferta turystyczna, iż obszar rewitalizacji znajduje się na terenie historycznego zespołu urbanistyczno-krajobrazowego Szprotawy, wpisanego do rejestru zabytków pod nr 103 i 2180 oraz w jego otoczeniu. Stosowny zapis wprowadzono na końcu punktu.

Materiały i dokumenty źródłowe

- Ustawa o rewitalizacji z dnia 9.10.2015 r. (Dz.U. z 2015 r., poz. 1777, z późn.zm.)
- Wytocznice Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 02.08.2016 r.
- Strategia Europa 2020
- Umowa Partnerstwa
- Strategia Rozwoju Kraju 2020
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
- Narodowy Plan Rewitalizacji
- Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014-2020
- Strategia Rozwoju Powiatu Żagańskiego na lata 2015-2023
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Żagańskiego na lata 2011-2018
- Strategia Rozwoju Gminy Szprotawa na lata 2015-2023
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Szprotawa na lata 2014-2020
- Diagnoza społeczna 2014
- Diagnoza ubóstwa i wykluczenia społecznego zawarta w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Szprotawa
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Szprotawa
- Uchwała nr XVII/167/2016 Rady Miejskiej w Szprotawie z dnia 25 maja 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Szprotawa
- Uchwała Nr XVII/168/2016 Rady Miejskiej w Szprotawie z dnia 25.05.2016 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023),
- Uchwała Nr XVII/169/2016 Rady Miejskiej w Szprotawie z dnia 25.05.2016 r. w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023
- Zarządzenie Nr 0050/102/2013 Burmistrza Szprotawy z dnia 28.08.2013 r. dotyczące powołania Zespołu Zadaniowego i Zespołu Doradczego
- Zarządzenie Nr 0050/51/2016 Burmistrza Szprotawy z dnia 13.04.2016 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dot. projektu uchwały Rady Miejskiej w Szprotawie w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Szprotawa oraz projektu uchwały Rady Miejskiej w Szprotawie w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023
- Zarządzenie Nr 0050/91/2016 Burmistrza Szprotawy z dnia 13.04.2016 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023
- Zarządzenie Nr 0050/103/2016 Burmistrza Szprotawy z dnia 29.07.2016 r. w sprawie powołania Komitetu rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023

Dane statystyczne:

- Głównego Urzędu Statystycznego
- Urzędu Miejskiego w Szprotawie
- Powiatowego Urzędu Pracy w Żaganiu, filia w Szprotawie
- Ośrodka Pomocy Społecznej w Szprotawie
- Komisariatu Policji

SPIS TABEL

Tabela 1 Ludność Szprotawy	12
Tabela 2 Ludność Szprotawy ze względu na wiek (stan na 31.12.2014 r.)	12
Tabela 3 Liczba ludności Szprotawy w latach 2009 i 2014 ze względu na wiek i płeć	13
Tabela 4 Ludność Szprotawy ze względu na wiek produkcyjny (w % w 2014 r.)	13
Tabela 5 Wskaźniki obciążenia demograficznego dla Szprotawy (stan na 31.12.2014 r.)	14
Tabela 6 Ruch naturalny – Szprotawa (stan na 31.12.2014 r.)	14
Tabela 7 Małżeństwa zawarte w Szprotawie w latach 2002-2012.....	14
Tabela 8 Saldo migracji – Szprotawa (stan na 31.12.2014 r.).....	15
Tabela 9 Dzietność i trwanie życia do 2030 r.	16
Tabela 10 Rynek pracy – Szprotawa (stan 31.12.2014r.)	16
Tabela 11 Liczba osób bezrobotnych ogółem (miasto Szprotawa)	16
Tabela 12 Powody przyznania świadczeń rodzinom zamieszkałym w Szprotawie przez OPS w latach 2010-2012 (liczba rodzin)	19
Tabela 13 Wiek a możliwość uzyskania pomocy od osób spoza rodziny w sytuacji różnych problemów	23
Tabela 14 Miejsce zamieszkania, a możliwość uzyskania pomocy od osób spoza rodziny w sytuacji różnych problemów	24
Tabela 15 Miejsce zamieszkania a spędzanie czasu z sąsiadami	25
Tabela 16 Miejsce zamieszkania a wykonywanie prac porządkowych, upiększających, remontowych w najbliższej okolicy wspólnie z sąsiadami	25
Tabela 17 Poczucie bezpieczeństwa w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania w ciągu ostatnich kilku miesięcy	26
Tabela 18 Miejsce zamieszkania, a poczucie bezpieczeństwa w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania w ciągu ostatnich kilku miesięcy	27
Tabela 19 Miejsca najmniej bezpieczne w dzień	27
Tabela 20 Miejsca najmniej bezpieczne nocą	28
Tabela 21 Ocena lokalnego rynku pracy	28
Tabela 22 Zapotrzebowanie na wsparcie w badanych gospodarstwach domowych.....	28
Tabela 23 Ocena dobrostanu psychicznego	31
Tabela 24 Miejsce zamieszkania a poczucie dumy z bycia mieszkańcem Szprotawy	33
Tabela 25 Wiek a powody zamieszkiwania w Szprotawie	34
Tabela 26 Ocena wybranych aspektów życia w Szprotawie	35
Tabela 27 Wiek a ocena dostępności oświaty.....	36
Tabela 28 Interesujące i warte poznania miejsca w Szprotawie.....	39
Tabela 29 Działania, które należy podjąć w najbliższych latach w Szprotawie, aby jej mieszkańcom żyło się lepiej	42
Tabela 30 Zapotrzebowanie na działania władz w obszarach rewitalizacji	43
Tabela 31 Miejsce zamieszkania a poparcie dla zmian rewitalizacyjnych w domu kultury.....	43
Tabela 32 Wiek a poparcie dla zmian rewitalizacyjnych w domu kultury.....	43
Tabela 33 Miejsce zamieszkania a poparcie dla zmian rewitalizacyjnych w bibliotece	44
Tabela 34 Wiek a poparcie dla zmian rewitalizacyjnych w bibliotece	45
Tabela 35 Zapotrzebowanie na prace rewitalizacyjne w obszarze starówki.....	45
Tabela 36 Zakres potrzeb rewitalizacyjnych w obszarze domu kultury	46
Tabela 37 Zakres potrzeb rewitalizacyjnych w obiekcie biblioteki miejskiej	46
Tabela 38 Charakterystyka obszarów problemowych	47
Tabela 39 Charakterystyka obszarów problemowych wg wskaźników przyjętych dla opisu podsystemu społecznego	50

Tabela 40 Charakterystyka obszarów problemowych wg wskaźników przyjętych dla opisu podsystemu gospodarczego.....	51
Tabela 41 Charakterystyka obszarów problemowych wg wskaźników przyjętych dla opisu podsystemu technicznego	52
Tabela 42 Charakterystyka obszarów problemowych w oparciu o pogłębioną diagnozę czynników społecznych	55
Tabela 43 Charakterystyka obszaru rewitalizacji.....	57
Tabela 44 Charakterystyka natężenia zjawisk kryzysowych w obszarach problemowych	61
Tabela 45 Spójność pomiędzy celami, a projektami rewitalizacyjnymi	64

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Obraz zjawiska migracji na terenie powiatu żagańskiego wraz z wieloletnią prognozą.....	15
Wykres 2 Ilość osób bezrobotnych na terenie Gminy Szprotawa w latach 2010-2013 z oznaczoną wielomianową linią trendu oraz prognozą na 12 miesięcy	17
Wykres 3 Ubóstwo w powiatach woj. lubuskiego w latach 2011-2013	18
Wykres 4 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w powiecie żagańskim wśród ludności ogółem w Gminie Szprotawa.....	18
Wykres 5 Pomoc wzajemna mieszkańców Szprotawy	20
Wykres 6 Członkostwo w organizacjach społecznych.....	20
Wykres 7 Zaangażowanie mieszkańców w działania na rzecz społeczności lokalnej.....	21
Wykres 8 Powody kontaktów społecznych mieszkańców Szprotawy	23
Wykres 9 Poczucie dumy z bycia szprotawianinem/szprotawianką	32
Wykres 10 Rodzaje skojarzeń z miejscem zamieszkania.....	33
Wykres 11 Powody zamieszkiwania w Szprotawie	34
Wykres 12 Zadowolenie z zamieszkiwania w Szprotawie	35

Załącznik Nr 1 Wskaźniki produktu i rezultatu

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa	Wartość docelowa
Wskaźniki produktu			
Liczba obiektów dostosowanych do osób z niepełnosprawnościami	szt	0	3
Udział projektu w odniesieniu do obszaru objętego programem rewitalizacji	%	0	1,409
Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0	0,1698
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt	0	1
Liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem	szt	0	1
Liczba zabytków objętych wsparciem	szt.	0	3
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoby	0	200
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (CI)	osoby	0	20
Liczba przeprowadzonych szkoleń podnoszących kompetencje i umiejętności życiowe	szt	0	16
Liczba miejsc przygotowanych pod przyjazne podwórka	szt	0	4
Liczba spotkań integracyjnych	szt	0	16
Liczba przeprowadzonych zajęć	szt	0	62
Liczba zawartych kontraktów socjalnych	szt	0	200
Liczba osób uczestniczących w pracach społecznie-użytecznych	osoby	0	20
Liczba przyznanych zasiłków	szt	0	180
Liczba wydarzeń kulturalnych	szt	0	8
Liczba zorganizowanych warsztatów	szt	0	18
Liczba odbytych spotkań	szt	0	20
Liczba zorganizowanych festynów	szt	0	3
Wskaźniki rezultatu			
Liczba nowo utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych	osób	0	21
Liczba nowo utworzonych miejsc pracy	osób	0	9
Liczba nowych funkcji na obszarze zrewitalizowanym	szt	0	6
Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem	osób/rok	0	83.000
Liczba osób korzystających z obiektów zabytkowych objętych wsparciem	osoby	0	28
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu	osoby	0	80
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0	60
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu	osoby	0	26
Liczba osób biernych zawodowo poszukujących pracy po opuszczeniu programu	osoby	0	26
Liczba uczestników projektu, którzy po zakończeniu udziału w projekcie dokonali postępu w procesie aktywizacji społeczno-zatrudnieniowej i zmniejszenia dystansu do zatrudnienia	osoby	0	112
Liczba uczestników projektu, którzy podjęli zatrudnienie w okresie 3 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie	osoby	0	26
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych	osoby	0	400
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym uczestniczących w warsztatach	osoby	0	80
Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych	osoby	0	1.500

Źródło: opracowanie własne Urzędu Miejskiego w Szprotawie

1. Przedsięwzięcia inwestycyjne – podstawowe

Przedsięwzięcie Nr 1		
1.	Tytuł projektu inwestycyjnego	Przebudowa z rozbudową dawnego budynku klasztoru Magdalenek, przy ul. Plac Kościelny 2 w Szprotawie na Centrum Aktywności Społecznej
2.	Zakres rzeczowy projektu wraz z opisem	Projekt będzie polegał na przystosowaniu dawnego budynku klasztoru Magdalenek w Szprotawie na Centrum Aktywności Społecznej. Zakres rzeczowy projektu przewiduje, w szczególności: - przebudowę i zmianę sposobu użytkowania wszystkich pomieszczeń przyziemia i piwnic, - przebudowę i modernizację pomieszczeń na I piętrze - przebudowę i modernizację pomieszczeń na II piętrze, - przebudowę i modernizację pomieszczeń na poddaszu, - dopasowanie komunikacji do wymogów osób niepełnosprawnych i p.poż., - przebudowę i modernizację wszystkich pomieszczeń socjalno-sanitarnych, - termomodernizacji budynku, - wymianę instalacji elektrycznej wraz z przebudową rozdzielni głównej i uwzględnieniem instalacji fotowoltaicznej, - wymianę instalacji oświetleniowej, - przebudowę instalacji wentylacyjnej z wykonaniem instalacji rekuperacji, - przebudowę instalacji centralnego ogrzewania z uwzględnieniem wykorzystania paneli słonecznych, - wymianę instalacji wodno-kanalizacyjnej i p.poż., - izolację pionową i poziomą fundamentu budynku, - remont dachu wraz z obróbkami blacharskimi (z wymianą rur spustowych rynien i instalacji odgromowej), - remont i wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, - ocieplenie budynku, - remont elewacji zewnętrznej budynku, - wymianę istniejących schodów i wykonanie ich z drewna dębowego, - naprawę tynków zewnętrznych i położenie nowych wraz ze zmianą kolorystyki elewacji, - renowację stropu ozdobnego na parterze, - rozbudowę budynku z przeznaczeniem na toalety pełniące funkcje ogólnodostępnych toalet miejskich oraz przeszkloną windę zewnętrzną, - zagospodarowanie terenu (w tym: przebudowę ciągów pieszo-jezdných wokół obiektu i oświetlenia zewnętrznego, zagospodarowanie zieleni).
3.	Uzasadnienie realizacji projektu	Obiekt jest nieużytkowany i wpisany do rejestru zabytków pod poz. 3323. Projekt ma na celu nadać mu nowe funkcje społeczne, gospodarcze, kulturalne edukacyjne. Centrum Aktywności Społecznej ma być miejscem aktywizacji międzypokoleniowej w celu zmniejszenia ryzyka ubóstwa i wykluczenia społecznego, które przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Przebudowane pomieszczenia będą wykorzystywane z przeznaczeniem: - na prowadzenie baru i kawiarni przez spółdzielnię socjalną, której działalność będzie opierała się na społecznej reintegracji jej członków (tj. działaniach mających na celu odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu oraz zawodowej reintegracji jej członków (tj. działania zmierzających do odbudowania i podtrzymania zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy)),

		- dla organizacji Senior Wigor (Uniwersytet Trzeciego Wieku), które będą prowadziły działania w zakresie edukacji i rozwoju sprawności intelektualnej (wykłady naukowe z różnych dziedzin wiedzy, lektoraty, kursy, warsztaty), działalności kulturalnej (spotkania z poetami, pisarzami w ramach dyskusyjnego Klubu Książki i Dyskusyjnego Klubu Filmowego, spotkania kulturalno-oświatowo-rozrywkowe, wieczory słowno-muzyczne, wystawy fotograficzne, wieczory poetycko-muzyczne, różnorodne spotkania integracyjne), działalności twórczej artystycznej (warsztaty muzyczne, fotograficzne, rękodzieła, literackie), promowania zdrowia i zdrowego trybu życia oraz utrzymania sprawności fizycznej (spotkania z lekarzem w ramach patronatu na działalnością Koła Diabetyków, zajęcia gimnastyczne i rehabilitacyjne). - na punkt informacji turystycznej i promocję lokalnej przedsiębiorczości, - na izbę historii, która będzie zbiorem kilku tysięcy najstarszych i najciekawszych eksponatów, zdjęć i dokumentów związanych z historią Szprotawy oraz okolic. Działalność izby będzie polegała na promowaniu miasta i edukacji o jej historii poprzez udostępnianie do zwiedzania wszystkim zainteresowanym, także zorganizowanym wycieczkom, grupom szkolnym i turystom. Wstęp, oprowadzenie i wykłady będą świadczone nieodpłatnie.
4.	Wpływ projektu na problemy społeczno-gospodarcze i techniczne w obszarze rewitalizowanym	Projekt wpłynie na: - nadanie obiektowi zdegradowanemu nowych funkcji społecznych, kulturalnych, edukacyjnych, gospodarczych, - umożliwienie prowadzenia zajęć o charakterze społeczno-edukacyjnym dla osób starszych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, - stworzenie nowych miejsc pracy, - stworzenie dogodnych warunków lokalowych do integracji i aktywizacji społecznej mieszkańców zwłaszcza osób wykluczonych społecznie, - stworzenie możliwości do aktywnego spędzania czasu dla osób starszych i zagrożonych wykluczeniem społecznym - zapewnienie dostępu dla osób niepełnosprawnych, - ochronę i zachowanie obiektu zabytkowego, - poprawa estetyki obszaru, - poprawę jakości życia mieszkańców, - poprawa infrastruktury technicznej, - ożywienie gospodarcze i społeczne obszaru rewitalizacji. Projekt jest zgodny z następującymi celami szczegółowymi i kierunkami działań rewitalizacyjnych: Cel szczegółowy 1 (sfera społeczna) Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym oraz poprawę dostępności i jakości usług publicznych. Kierunek działania 1.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem Kierunek działania 1.2. Wsparcie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej Kierunek działania 1.3. Integracja międzypokoleniowa Cel szczegółowy 2 (sfera gospodarcza) Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i wzrost zatrudnienia Kierunek działania 2.1. Tworzenie warunków dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości Kierunek działania 2.2. Tworzenie nowych miejsc pracy Cel szczegółowy 3 (sfera techniczna) Rozwój infrastruktury technicznej służącej wsparciu zaspokajaniu potrzeb mieszkańców Kierunek działania 3.1. Poprawa stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej
5.	Podmiot realizujący/Partner	Gmina Szprotawa/ Powiat Żagański

6.	Miejsce realizacji	Szprotawa, Plac Kościelny 2
7.	Przewidywany harmonogram realizacji	2016-2018
8.	Szacunkowa wartość	5.143.795,74 zł brutto (2016 – 73.185,00 zł, 2017- 2.578.445,44 zł, 2018 - 2.492.165,30 zł)
9.	Źródła finansowania	- środki unijne: RPO Lubuskie 2020 (Działanie 9.2.1.) (3.501.530,59 zł) - środki własne : Budżet Gminy (1.642.265,15 zł)
10.	Prognozowane wskaźniki	<u>Wskaźniki produktu:</u> ➤ powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – (0,1698 ha) ➤ liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.. ➤ liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt.. ➤ udział projektu w odniesieniu do obszaru objętego programem rewitalizacji – 0,19% <u>Wskaźniki rezultatu:</u> ➤ liczba nowych funkcji na obszarze zrewitalizowanym – 4 szt. ➤ liczba nowo utworzonych miejsc pracy – 1 osoba

Przedsięwzięcie Nr 2

1.	Tytuł projektu inwestycyjnego	Modernizacja Szprotawskiego Domu Kultury
2.	Zakres rzeczowy projektu wraz z opisem	Projekt będzie polegał na kompleksowej przebudowie Szprotawskiego Domu Kultury. Zakres rzeczowy projektu zakłada: - remont i zmianę sposobu użytkowania wszystkich pomieszczeń piwnic, - przebudowę i modernizację pomieszczeń na parterze poprzez rozbudowę strefy wejściowej (tj. dobudowę wiatrołapu, rozbudowę holu z szatnią), rozbudowę kawiarni (tj. powiększenie sali konsumpcyjnej, dobudowę zaplecza sanitarnego dla gości, przebudowę kuchni i zaplecza), rozbudowę bocznej sali, przebudowę sali widowiskowej (tj. sceny, pomieszczeń ze sceną i widowni), - przebudowę i modernizację pomieszczeń na I piętrze od strony sceny i patio, - przebudowę pomieszczeń na II piętrze poprzez modernizację wszystkich pomieszczeń, dobudowanie kondygnacji na potrzeby galerii wystawowej w miejscu obecnego stropodachu, - dopasowanie komunikacji do wymogów osób niepełnosprawnych (w tym budowa windy) i p.poż. (druga klatka schodowa), - przebudowę wszystkich pomieszczeń socjalno-sanitarnych, - termomodernizację budynku, - wymianę wewnętrznej instalacji elektrycznej wraz z przebudową rozdzielni głównej i uwzględnieniem instalacji fotowoltaicznej, - wymianę instalacji oświetleniowej, - przebudowę instalacji wentylacyjnej z wykonaniem instalacji rekuperacji, - przebudowę instalacji centralnego ogrzewania z uwzględnieniem wykorzystania paneli słonecznych, - wymianę instalacji wodno-kanalizacyjnej (wraz z kan. deszczową) i p.poż., - wykonanie klimatyzacji w sali widowiskowej, - wykonanie instalacji teletechnicznej, - zagospodarowanie terenu (w tym m.in.: przebudowę ciągów pieszo-jezdných wokół obiektu i oświetlenia zewnętrznego, adaptację terenu przed wejściem głównym na strefę rekreacyjno-plenerową, zagospodarowanie zieleni).
3.	Uzasadnienie realizacji projektu	Budynek jest w złym stanie technicznym i niedostosowanym do osób niepełnosprawnych. Ostatni gruntowny remont budynku odbył się w latach 70-tych. Dach budynku jest zdewastowany i nieszczelny co powoduje przecieki wody do sal i sukcesywne ich zawilgacanie. Występują częste awarie instalacji elektrycznej i wodno-kanalizacyjnej. Sala widowiskowa nie posiada spadów, w związku z czym uczestnicy wydarzeń kulturalnych mają ograniczone pole widzenia i właściwego odbioru działań scenicznych. Ponadto nieruchome rampy sceniczne ograniczają możliwości scenograficzne i oświetleniowe. Małe garderoby nie zapewniają odpowiedniego standardu przyjęć artystów. Brak jest galerii i szyn wystawienniczych. Aktualnie wystawy odbywają się w korytarzu. Brak jest również wentylacji budynku, a istniejąca stara wentylacja sali widowiskowej jest bardzo głośna, co uniemożliwia jej włączanie podczas wydarzeń kulturalnych. Brak jest również miejsc parkingowych oraz infrastruktury na wystawę plenerową. Projekt ma na celu stworzenie dogodnych warunków do prowadzenia i rozszerzenia działalności Szprotawskiego Domu Kultury na wysokim poziomie, a tym samym zwiększenia dostępności do kultury w szczególności dla osób niepełnosprawnych oraz wykluczonych społecznie. Projekt wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców.

4.	Wpływ projektu na problemy społeczne i techniczne w obszarze rewitalizowanym	Projekt wpłynie na: - poprawę infrastruktury technicznej budynku wraz z zagospodarowaniem, - zwiększenie dostępu do obiektów infrastruktury kultury, - dostosowanie istniejącego obiektu do nowych funkcji kulturalnych i edukacyjnych, - umożliwienie organizacji wydarzeń kulturalnych wysokiej jakości dla społeczności lokalnej, - poprawę funkcjonowania instytucji kultury, - poprawę warunków do organizacji wydarzeń kulturalnych, - zwiększenie ilości wydarzeń kulturalnych organizowanych w gminie, a co za tym idzie zwiększenie ilości osób biorących udział w wydarzeniach, - zapewnienie dostępu do dóbr kultury dla osób niepełnosprawnych, - zwiększenie udziału mieszkańców w kulturze, - stworzenie możliwości do aktywnego spędzania czasu dla osób starszych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, - poprawę bezpieczeństwa i estetyki. - rozwój społeczno-gospodarczy obszaru rewitalizacji, - poprawa jakości życia mieszkańców, - ożywienie społeczne obszaru rewitalizacji. Projekt jest zgodny z następującymi celami szczegółowymi i kierunkami działań rewitalizacyjnych: Cel szczegółowy 1 (sfera społeczna) Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym oraz poprawę dostępności i jakości usług publicznych. Kierunek działania 1.3. Integracja międzypokoleniowa Kierunek działania 1.4. Rozwój oferty usług kulturalnych Cel szczegółowy 3 (sfera techniczna) Rozwój infrastruktury technicznej służącej wsparciu zaspokajaniu potrzeb mieszkańców Kierunek działania 3.1. Poprawa stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej
5.	Podmiot realizujący/Partner	Szprotawski Dom Kultury
6.	Miejsce realizacji	Szprotawa, ul. Mickiewicza 1
7.	Przewidywany harmonogram realizacji	2017-2019
8.	Szacunkowa wartość	4.000.000,00 zł brutto (2018-2.000.000,00zł, 2019 – 2.000.000,00zł)
9.	Źródła finansowania	- środki unijne: RPO Lubuskie 2020 (Działanie 4.4.1.) / Program MKiDN – Rozwój infrastruktury kultury – priorytet 1 Infrastruktura kultury (2.600.000,00zł) - środki własne : Budżet Instytucji Kultury (1.400.000,00zł)
10.	Prognozowane wskaźniki	<u>Wskaźniki produktu:</u> ➤ liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem – 1 szt., ➤ liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt., ➤ udział projektu w odniesieniu do obszaru objętego programem rewitalizacji – 0,69% <u>Wskaźniki rezultatu:</u> ➤ liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem – 20.000 osób/rok

2. Przedsięwzięcia inwestycyjne - uzupełniające

Przedsięwzięcie Nr 3		
1.	Tytuł projektu inwestycyjnego	Adaptacja zakładu opiekuńczo-leczniczego na Zakład Aktywności Zawodowej w Szprotawie
2.	Zakres rzeczowy projektu wraz z opisem	Projekt polega na adaptacji budynku po byłym zakładzie opiekuńczo-leczniczym na Zakład Aktywności Zawodowej. Zakres projektu polega na: - przystosowaniu do potrzeb osób niepełnosprawnych pomieszczeń produkcyjnych lub pomieszczeń służących świadczeniu usług oraz pomieszczeń socjalnych, - remoncie budynku (w tym: roboty murowe i rozbiórkowe, tynki i okładziny wewnętrzne, stolarka, malowanie, elewacja i elementy zewnętrzne, pokrycie dachowe, instalacje, winda), - zakupie sprzętu rehabilitacyjnego (tj., sprzęt do kinezyterapii i fizykoterapii, - wyposażeniu kuchni, pralni, biur i gabinetów.
3.	Uzasadnienie realizacji projektu	Potrzeba realizacji projektu wynika z braku dostatecznej liczby miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami. Projekt ma na celu aktywizację zawodową i społeczną osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Budynek jest nieużytkowany i zostaną mu nadane nowe funkcje społeczno- gospodarcze. W obiekcie świadczone będą usługi w zakresie przygotowania i cateringu posiłków w szczególności dla podopiecznych OPS-u (ok.330 osób), usług pralniczych i magla, usług rehabilitacyjnych (na potrzeby pracowników Zakładu), a także świadczenia drobnych usług w zakresie prac zleconych. W ramach proponowanej aktywności zawodowej osoby niepełnosprawne z terenu gminy Szprotawa i okolicznych miejscowości zatrudnione będą we wszystkich zakresach planowanej działalności zakładu.
4.	Wpływ projektu na problemy społeczno-gospodarcze i techniczne w obszarze rewitalizowanym	Projekt wpłynie na: - stworzenie nowych miejsc pracy i poprawę warunków życia zwłaszcza dla osób niepełnosprawnych, - aktywizację zawodową i społeczną osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, - przygotowanie osób niepełnosprawnych do pracy poza zakładem i wyrównaniu ich szans w nowym miejscu pracy, - doksztalcanie, przekwalifikowanie i szkolenie osób niepełnosprawnych, - zaspokajanie potrzeb związanych z rehabilitacją zawodową i społeczną zatrudnionych osób niepełnosprawnych, - poprawa infrastruktury technicznej, - poprawę estetyki obszaru, - ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru. Projekt jest zgodny z następującymi celami szczegółowymi i kierunkami działań rewitalizacyjnych: Cel szczegółowy 1 (sfera społeczna) Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym oraz poprawę dostępności i jakości usług publicznych. Kierunek działania 1.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem Cel szczegółowy 2 (sfera gospodarcza) Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i wzrost zatrudnienia Kierunek działania 2.2. Tworzenie nowych miejsc pracy Cel szczegółowy 3 (sfera techniczna) Rozwój infrastruktury technicznej służącej wsparciu zaspokajaniu potrzeb mieszkańców Kierunek działania 3.1. Poprawa stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej

5.	Podmiot realizujący/Partner	Gmina Szprotawa
6.	Miejsce realizacji	Szprotawa, ul. Niepodległości 10
7.	Przewidywany harmonogram realizacji	2015-2016
8.	Szacunkowa wartość	1.931.912,49 zł brutto
9.	Źródła finansowania	- środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych: 842.087,95 zł: 2015 – 646.105,95 zł, 2016- 195.982,00 zł - środki własne: Budżet Gminy – 1.089.824,54 zł: 2015 – 33.824,54 zł, 2016 – 320.000,00 zł, wkład rzeczowy wniesiony w postaci własności nieruchomości – 736.000,00 zł)
10.	Prognozowane wskaźniki	<u>Wskaźniki produktu 2016 r.:</u> ➤ liczba obiektów dostosowanych do osób z niepełnosprawnościami – 1 szt., ➤ udział projektu w odniesieniu do obszaru objętego programem rewitalizacji - 0,15%% <u>Wskaźniki rezultatu 2017 r.:</u> ➤ liczba nowo utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych – 21 osób, ➤ liczba nowo utworzonych miejsc pracy – 8 osób

Przedsięwzięcie Nr 4

1.	Tytuł projektu inwestycyjnego	Remont dachu w budynkach, przy ul. Świerczewskiego 2 i 3 w Szprotawie
2.	Zakres rzeczowy projektu wraz z opisem	Przedsięwzięcia będą polegały na remontach dachów z pokryciem z dachówek karpiówek wraz z przemurowaniem kominów w budynku Wspólnoty Mieszkaniowej Świerczewskiego 2 i 3 w Szprotawie. Zakres rzeczowy projektów będzie obejmował: - ułożenie pokrycia z papy termozgrzewalnej na dachu płaskim w części tylnej budynku nr 2, - wymianę pokrycia dachowego ceramicznego na nowe z dachówki karpiówki, - wymianę łat, - montaż łat i kontrłat, - wymianę rynien, rur spustowych, obróbek i opierzeni blacharskich na nowe z blachy tytanowo cynkowej, - montaż ław i stopni kominarskich, - przemurowanie kominów, - naprawa i uzupełnienie tynków na ogniomurach wraz z przemalowaniem, - wykonanie termoizolacji z wełny mineralnej pomiędzy elementami konstrukcji więźby dachowej.
3.	Uzasadnienie realizacji projektu	Budynki wpisane są do rejestru zabytków pod poz. 1995 oraz wojewódzkiej ewidencji zabytków. Potrzeba realizacji projektu wynika ze złe stanu technicznego budynków. Pokrycia dachowe posiadają liczne nieszczelności i ubytki, które powodują przecieki wody do wnętrza budynku. Celem projektu jest ochrona przed degradacją i zachowanie dziedzictwa kulturowego budynków dla przyszłych pokoleń. Projekt przyczyni się do wzrostu atrakcyjności kulturowej i turystycznej.
4.	Wpływ projektu na problem techniczny w obszarze rewitalizowanym	Projekt wpłynie na: - ochronę zabytków przed degradacją, - poprawę stanu infrastruktury technicznej, - wzrost efektywności energetycznej, - poprawę bezpieczeństwa i jakości życia dla mieszkańców, - zwiększenie atrakcyjności obszaru. Projekt jest zgodny z następującymi celami szczegółowymi i kierunkami działań rewitalizacyjnych: Cel szczegółowy 3 (sfera techniczna) Rozwój infrastruktury technicznej służącej wsparciu zaspokajaniu potrzeb mieszkańców Kierunek działania 3.2. Poprawa stanu technicznego budynków mieszkalnych
5.	Podmiot realizujący/Partner	Szprotawski Zarząd Nieruchomościami „Chrobry” Sp. z o.o.
6.	Miejsce realizacji	Szprotawa, ul. Świerczewskiego 2-3, Piastowska 1
7.	Przewidywany harmonogram realizacji	2017
8.	Szacunkowa wartość	Budynek Świerczewskiego 2 - 28.000,00 zł brutto Budynek Świerczewskiego 3 – 40.500,00 zł brutto
9.	Źródła finansowania	- środki własne: 34.250,00 zł brutto - budżet gminy: 34.250,00 zł brutto
10.	Prognozowane wskaźniki	<u>Wskaźniki produktu:</u> ➤ liczba zabytków objętych wsparciem – 2 szt.,

		➤ udział projektu w odniesieniu do obszaru objętego programem rewitalizacji - 0,039% <u>Wskaźniki rezultatu:</u> ➤ liczba osób korzystających z obiektów zabytkowych objętych wsparciem – 28 osób
--	--	--

Przedsięwzięcie Nr 5

1.	Tytuł projektu inwestycyjnego	Remont budynku Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szprotawie wraz z jego dostosowaniem dla potrzeb osób niepełnosprawnych.
2.	Zakres rzeczowy projektu wraz z opisem	Projekt będzie polegał na generalnym remoncie dachu wraz z przylegającymi do niego zdobieniami oraz dostosowaniem budynku dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Zakres rzeczowy projektu zakłada: - wymiana pokrycia dachowego i okien dachowych, - renowację zdobień i gzymsów, - wymianę opierzenia, - remont świetlika, - wymianę rynien, - zakup i montaż windy zewnętrznej oraz platformy wewnętrznej, - odwilgocenie pomieszczeń piwnicy - wymianę okien w całym budynku - przystosowanie pomieszczeń piwnicy do użytkowania
3.	Uzasadnienie realizacji projektu	Budynek wpisany jest do ewidencji zabytków - nr rejestru L-38/00. Stan obecny dachu biblioteki jest bardzo zły. Dach i rynny przeciekają w kilku miejscach, co powoduje tworzenie się wilgoci wewnątrz budynku i niszczenie zdobień elewacji. Rynny również przeciekają a opierzenia są powyginane. Budynek biblioteki jest trzy kondygnacyjny i nie posiada windy, w związku z czym korzystanie ze zbiorów biblioteki położonych na wyższych kondygnacjach jest utrudnione dla osób starszych i z niepełnosprawnościami. Osoby te nie mogą też uczestniczyć w inicjatywach kulturalnych odbywających się na wyższych piętrach. W obecnym stanie budynek jest niedostępny dla osób niepełnosprawnych ruchowo oraz seniorów w podeszłym wieku. Piwnica budynku jest mocno zawilgocona, co uniemożliwia jej wykorzystanie dla celów użytkowych. Zamierza się w tych pomieszczeniach utworzyć salkę językową oraz harcówkę. W pozostałych natomiast powstałoby archiwum i magazyny książek. Wymiana okien w całym budynku jest konieczna ze względu na zły stan obecnych, które są nieszczelne, szyby pękają ze starości, mają liczne ubytki.
4.	Wpływ projektu na problem społeczny i techniczny w obszarze rewitalizowanym	Projekt wpłynie na : - ochronę zabytku przed degradacją - poprawę infrastruktury technicznej, - nadaniu nowych funkcji społecznych i edukacyjnych - zwiększenie dostępności budynku dla osób z niepełnosprawnościami , - zwiększenie liczby korzystających ze zbiorów biblioteki, - zwiększenie liczby osób uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych , - wzrost efektywności energetycznej budynku - zwiększenie atrakcyjności obszaru. Projekt jest zgodny z następującymi celami szczegółowymi i kierunkami działań rewitalizacyjnych: Cel szczegółowy 1 (sfera społeczna) Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym oraz poprawę dostępności i jakości usług publicznych. Kierunek działania 1.4. Rozwój oferty usług kulturalnych

		Cel szczegółowy 3 (sfera techniczna) Rozwój infrastruktury technicznej służącej wsparciu zaspokajaniu potrzeb mieszkańców Kierunek działania 3.1. Poprawa stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej
5.	Podmiot realizujący/Partner	Miejska Biblioteka Publiczna w Szprotawie
6.	Miejsce realizacji	Szprotawa, ul. Niepodległości 16
7.	Przewidywany harmonogram realizacji	2018-2019
8.	Szacunkowa wartość	800.000,00 zł brutto
9.	Źródła finansowania	środki MKiDN w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa - 600.000 zł , środki finansowe instytucji kultury – 40.000,00 zł, wkład rzeczowy instytucji kultury wniesiony postaci własności nieruchomości – 160.000,00 zł
10.	Prognozowane wskaźniki	<u>Wskaźniki produktu:</u> - liczba zabytków objętych wsparciem – 1 szt - udział projektu w odniesieniu do obszaru objętego programem rewitalizacji - 0,34 % (0,2900 ha/85ha) <u>Wskaźniki rezultatu :</u> - liczba osób korzystających z obiektu zasobów kultury objętych wsparciem – 63.000 osób/ rok - liczba nowych funkcji w obszarze zrewitalizowanym – 2 szt.

3. Przedsięwzięcia nieinwestycyjne – podstawowe

Przedsięwzięcie Nr 1		
1.	Tytuł projektu nieinwestycyjnego	Aktywna integracja alternatywą na lepsze jutro
2.	Zakres rzeczowy projektu wraz z opisem	Projekt będzie polegał na realizacji Programu Aktywności Lokalnej dla mieszkańców gminy, w tym z obszaru rewitalizacji, tj. Śródmieścia. W ramach projektu przewiduje się następujące działania: 1. Aktywna integracja – będą to działania z obszaru aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej stosownie do potrzeb i możliwości objętych indywidualną ścieżką reintegracji. Uczestnicy projektu zostaną skierowani na szkolenia podnoszące ich kompetencje życiowe i umiejętności społeczno-zawodowe prowadzone przez Klub Integracji Społecznej. Planuje się również przygotowanie miejsc pod przyjazne podwórka wraz z ich wyposażeniem (m.in. zakup i montaż huśtawek, piaskownicy, ławki, zjeżdżalni, zestawu do gry w siatkówkę i koszykówkę itp.). Ponadto odbędą się spotkania integracyjno-informacyjne i sportowe oraz wyjazdy i różnorodne imprezy integracyjne. Jednocześnie prowadzone będą zajęcia z rękodzieła, usprawniające ruchowo w zakresie rehabilitacji i gimnastyki korekcyjnej. 2. Praca socjalna –polegać będzie na zawarciu i realizacji kontraktów socjalnych. Kontrakt socjalny to umowa zawarta pomiędzy pracownikiem socjalnym OPS, a uczestnikiem projektu w celu wzmocnienia aktywności samodzielności życiowej, zawodowej, czy też przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu. 3. Prace społecznie – użyteczne – wykonywane przez uczestników projektu na rzecz przyjaznych podwórek. 4. Zasiłki i pomoc w naturze – w ramach działania wypłacane będą uczestnikom projektu zasiłki zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.
3.	Uzasadnienie realizacji projektu	Realizacja projektu wynika z wysokiego poziomu ubóstwa i bezrobocia, wykluczenia społecznego oraz niskiej aktywności mieszkańców obszaru rewitalizacji. Celem projektu jest wzrost zdolności do zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym z obszaru rewitalizacji oraz polepszenie warunków techniczno – funkcjonalnych i estetyki otoczenia budynków mieszkaniowych ze szczególnym uwzględnieniem tworzenia trwałych elementów infrastruktury, miejsc wypoczynku, placów zabaw dla dzieci i małej architektury. Uczestnikami będą zarówno kobiety jak i mężczyźni z niedostosowaniem do rynku pracy wykształceniem, niskim stopniem aktywności społecznej, posiadające umiarkowany i lekki stopień niepełnosprawności, a w efekcie zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym. W wyniku realizacji projektu na obszarze rewitalizowanym powstaną nowe funkcje rekreacyjno-sportowe w postaci przyjaznych podwórek.
4.	Wpływ projektu na problemy społeczne w obszarze rewitalizowanym	Projekt wpłynie na : - aktywizację i integrację społeczną osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, - podniesienie zdolności do zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, - podniesienie poziomu aktywności zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, - podniesienie kompetencji społecznych i zawodowych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, - zwiększenie szans do zatrudnienia na rynku pracy,

		- ukazanie możliwości tworzenia aktywnych form spędzania wolnego czasu, - poprawę estetyki obszaru, - podniesienie jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, - ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru rewitalizacji. Projekt jest zgodny z następującymi celami szczegółowymi i kierunkami działań rewitalizacyjnych: Cel szczegółowy 1 (sfera społeczna) Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym oraz poprawę dostępności i jakości usług publicznych. Kierunek działania 1.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem Kierunek działania 1.3. Integracja międzypokoleniowa
5.	Podmiot realizujący/Partner	Ośrodek Pomocy Społecznej w Szprotawie
6.	Miejsce realizacji	Gmina Szprotawa, w tym obszar rewitalizacji 1 - Śródmieście
7.	Przewidywany harmonogram realizacji	2017-2020
8.	Szacunkowa wartość	2.000.000 zł brutto (1.000.000,00 zł / 2 lata)
9.	Źródła finansowania	- środki unijne: RPO Lubuskie 2020 (Działanie 7.1) 85% 1.700.000,00 zł (w tym 850.000,00 zł / 2 lata) - środki własne: Budżet OPS: 300.000,00 zł (w tym 150.000,00 zł / 2 lata)
10.	Prognozowane wskaźniki	<u>Wskaźniki produktu:</u> ➤ liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 200 osób (100 osób / 2 lata) ➤ liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (CI) – 20 osób (10 osób / 2 lata) ➤ liczba przeprowadzonych szkoleń podnoszących kompetencje i umiejętności życiowe - 16 szt. (8 / 2 lata) ➤ liczba miejsc przygotowanych pod przyjazne podwórka – 4 szt. (2 / 2 lata) ➤ liczba spotkań integracyjnych - 16 szt. (8 / 2 lata) ➤ liczba przeprowadzonych zajęć – 12 szt. (6 / 2 lata) ➤ liczba zawartych kontraktów socjalnych – 200 szt. (100 / 2 lata) ➤ liczba osób uczestniczących w pracach społecznie-użytecznych – 20 osób (10 / 2 lata) ➤ liczba przyznanych zasiłków– 180 szt. (90/ 2 lata) <u>Wskaźniki rezultatu:</u> ➤ liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu – 26 osoby ➤ liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 80 osób ➤ liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu – 60 osób ➤ liczba osób biernych zawodowo poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 26 osób ➤ liczba uczestników projektu, którzy po zakończeniu udziału w projekcie dokonali postępu w procesie aktywizacji społeczno-zatrudnieniowej i zmniejszenia dystansu do zatrudnienia – 112 osób ➤ liczba uczestników projektu, którzy podjęli zatrudnienie w okresie do 3 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie – 26 osób

Przedsięwzięcie Nr 2		
1.	Tytuł projektu nieinwestycyjnego	Święto Śródmieścia
2.	Zakres rzeczowy projektu wraz z opisem	Projekt będzie polegał na organizowaniu i prowadzeniu różnorodnych wydarzeń kulturalnych na rzecz aktywizacji i integracji społeczności zmarginalizowanych i wykluczonych społecznie z obszaru rewitalizacji przez 2-3 dni w miesiącu maju. W ramach projektu planuje się przeprowadzić następujące wydarzenia: - spotkanie z mieszkańcami Śródmieścia i zaproszenie do giełdy pomysłów, - warsztaty muzyczne, - warsztaty plastyczne i artystyczne, - rękodzieła, - kiermasz artykułów, tzw. wymiana sąsiedzka, prezentacje mieszkańców – Czy znasz swojego sąsiada?, gry, konkursy, zabawy integracyjne, - wystawa ze święta w Domu Kultury wraz z projekcją filmową, - koncert profesjonalny z udziałem mieszkańców Śródmieścia.
3.	Uzasadnienie realizacji projektu	Potrzeba realizacji projektu wynika z niskiej aktywności mieszkańców obszaru rewitalizacji zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Projekt wzmocni funkcję społeczno-kulturalną Szprotawskiego Domu Kultury.
4.	Wpływ projektu na problemy społeczne w obszarze rewitalizowanym	Projekt wypłyne na : - rozwijanie aktywności społeczności lokalnej w obszarze rewitalizacji, - zwiększenie poziomu uczestnictwa w kulturze zwłaszcza osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, - podniesienie poziomu integracji mieszkańców obszaru rewitalizacji, - promocja i zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego. - poprawa jakości życia mieszkańców, - ożywienie społeczne obszaru rewitalizacji. Projekt jest zgodny z następującymi celami szczegółowymi i kierunkami działań rewitalizacyjnych: Cel szczegółowy 1 (sfera społeczna) Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym oraz poprawę dostępności i jakości usług publicznych. Kierunek działania 1.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem Kierunek działania 1.3. Integracja międzypokoleniowa Kierunek działania 1.4. Rozwój oferty usług kulturalnych
5.	Podmiot realizujący/Partner	Szprotawski Dom Kultury
6.	Miejsce realizacji	Szprotawa, Obszar rewitalizacji 1 - Śródmieście
7.	Przewidywany harmonogram realizacji	2020-2023
8.	Szacunkowa wartość	60.000,00 zł brutto (15.000,00 zł / rok)
9.	Źródła finansowania	- środki własne : Budżet Instytucji Kultury
10.	Prognozowane wskaźniki	<u>Wskaźniki produktu:</u> ➤ liczba wydarzeń kulturalnych – 4 szt. (1 szt./rok) <u>Wskaźniki rezultatu:</u> ➤ liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych – 200 osób (50 osób/rok)

Przedsięwzięcie Nr 3

1.	Tytuł projektu nieinwestycyjnego	Coś z niczego dla uśmiechu dziecka
2.	Zakres rzeczowy projektu wraz z opisem	Projekt będzie polegał na organizowaniu i prowadzeniu różnorodnych wydarzeń kulturalnych na rzecz aktywizacji i integracji społeczności zmarginalizowanych i wykluczonych społecznie z obszaru rewitalizacji. Projekt wzmocni funkcję społeczno-kulturalną Szprotawskiego Domu Kultury. Projekt realizowany będzie przez okres styczeń-luty. W ramach projektu planuje się przeprowadzić następujące wydarzenia: - spotkanie z mieszkańcami Śródmieścia, - warsztaty tworzenia strojów okazjonalnych (np. święta gminne, karnawał), - przekazanie strojów dla dzieci uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych, - karnawał, - pudełkowe budowanie, wykorzystanie kartonów do twórczej ekspresji (wykonane dzieła przejdą na własność wykonujących je dzieci).
3.	Uzasadnienie realizacji projektu	Potrzeba realizacji projektu wynika z niskiej aktywności mieszkańców obszaru rewitalizacji zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Projekt wzmocni funkcję społeczno-kulturalną Szprotawskiego Domu Kultury.
4.	Wpływ projektu na problemy społeczne w obszarze rewitalizowanym	Projekt wypłynie na : - rozwijanie aktywności społeczności lokalnej w obszarze rewitalizacji, - zwiększenie poziomu uczestnictwa w kulturze zwłaszcza osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, - podniesienie poziomu integracji mieszkańców obszaru rewitalizacji, - promocja i zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego - poprawa jakości życia mieszkańców, - ożywienie społeczne obszaru rewitalizacji
5.	Podmiot realizujący/Partner	Szprotawski Dom Kultury
6.	Miejsce realizacji	Szprotawa, Obszar rewitalizacji 1 - Śródmieście
7.	Przewidywany harmonogram realizacji	2020-2023
8.	Szacunkowa wartość	20.000,00 zł brutto (5.000,00 zł / rok)
9.	Źródła finansowania	- środki własne : Budżet Instytucji Kultury
10.	Prognozowane wskaźniki	<u>Wskaźniki produktu:</u> ➤ liczba warsztatów - 8 szt. (2 szt./rok) ➤ liczba wydarzeń kulturalnych – 4 szt. (1 szt./rok) <u>Wskaźniki rezultatu:</u> ➤ liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym uczestniczących w warsztatach - 80 osób (20 osób / rok) ➤ liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych – 200 osób (50 osób / rok)

4. Przedsięwzięcia nieinwestycyjne - uzupełniające

Przedsięwzięcie Nr 4		
1.	Tytuł projektu nieinwestycyjnego	Szprotawska biblioteka inspiruje do nauki, zabawy i integracji
2.	Zakres rzeczowy projektu wraz z opisem	Projekt będzie polegał na realizacji różnorodnych działań zmierzających do urozmaicenia i rozszerzenia oferty kulturalnej biblioteki. Zakres projektu przewiduje : - organizację kursów językowych dla dorosłych o różnym stopniu trudności z naciskiem na aspekt praktyczny ukierunkowany na znalezienie pracy, - prowadzenie korepetycji językowych dla dzieci i młodzieży pochodzących z rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym których nie stać na dodatkowe płatne lekcje, - prowadzenie kursów komputerowych w zakresie podstawowej i zaawansowanej obsługi komputerów, - ekranizacje filmów ambitnych i ciekawych połączonych z dyskusją, - organizację spotkań harcersko-zuchowych dla dzieci kształcące postawy obywatelskie i społeczne, - organizację cyklicznych zajęć biblioterapeutycznych dla osób potrzebujących wsparcia, - organizację wystaw literackich a także wystaw prac mieszkańców, - prowadzenie spotkań pro-zawodowych w celu przybliżenia osób wykonujących różne ciekawe profesje, - prowadzenie korepetycji przedmiotowych dla dzieci i rodzin pochodzących z rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym których nie stać na dodatkowe płatne lekcje, - organizację rodzinnych warsztatów rękodzieła zachęcającego do twórczego spędzania czasu wolnego całych rodzin połączone z wystawami prac w galerii, - organizację spotkań z książką w drodze w celu ułatwienia dostępu do literatury mieszkańcom Śródmieścia, - organizację warsztatów dla dzieci pn. „ W krainie eksperymentów” nawiązujących do różnych dziedzin nauk przyrodniczych, - organizację warsztatów z programowania i robotyki dla dzieci.
3.	Uzasadnienie realizacji projektu	Potrzeba realizacji projektu wynika z niskiej aktywności mieszkańców zwłaszcza zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Projekt wzmocni funkcję społeczno-kulturalną Biblioteki
4.	Wpływ projektu na problemy społeczne w obszarze rewitalizowanym	Projekt wpłynie na : - zwiększenia uczestnictwa mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych - wzrost aktywności i integracji mieszkańców, - rozszerzenie oferty kulturalnej , - podniesienia umiejętności i kompetencji zawodowych ,poprzez kursy komputerowe - uatrakcyjnienie możliwości spędzania wolnego czasu , - zwiększenie atrakcyjności obszaru rewitalizacji. - rozszerzenie oferty biblioteki o ciekawe inicjatywy i usługi - poprawa jakości życia mieszkańców,

		- ożywienie społeczne obszaru rewitalizacji ożywienie społeczne obszaru rewitalizacji. Projekt jest zgodny z następującymi celami szczegółowymi i kierunkami działań rewitalizacyjnych: Cel szczegółowy 1 (sfera społeczna) Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym oraz poprawę dostępności i jakości usług publicznych. Kierunek działania 1.1. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem Kierunek działania 1.3. Integracja międzypokoleniowa Kierunek działania 1.4. Rozwój oferty usług kulturalnych
5.	Podmiot realizujący/Partner	Miejska Biblioteka Publiczna w Szprotawie
6.	Miejsce realizacji	Szprotawa, ul. Niepodległości 16
7.	Przewidywany harmonogram realizacji	2020-2023
8.	Szacunkowa wartość	40.000,00 zł brutto (10.000,00 zł/rok)
9.	Źródła finansowania	- środki własne : Budżet Instytucji Kultury
10.	Prognozowane wskaźniki	<u>Wskaźniki produktu:</u> - liczba zorganizowanych warsztatów - 10 szt/rok - liczba odbytych spotkań – 20 szt/rok - liczba zorganizowanych zajęć - 50 szt/rok, - liczba zorganizowanych festynów – 3 szt/rok <u>Wskaźniki rezultatu :</u> - liczba osób uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych - 1.500 osób/rok

Załącznik Nr 3 - Plan finansowy Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Szprotawa na lata 2016-2023

Nazwa projektu	Beneficjent	Planowany koszt całkowity	Źródła finansowania							Program	Okres realizacji
			EFRR	EFS	budżet państwa	budżet gminy	środki instytucji kultury	środki prywatne i inne	wkład rzeczowy		
Przebudowa z rozbudową dawnego budynku klasztoru Magdalenek, przy ul. Plac Kościelny 2 w Szprotawie na Centrum Aktywności Społecznej	Gmina Szprotawa	5.143.795,74	3.501.530,59			1.642.265,15				Regionalny Program Operacyjny-Lubuskie 2020	2016-2018
Modernizacja Szprotawskiego Domu Kultury	SZDK	4.000.000,00	2.600.000,00				1.400.000,00			Regionalny Program Operacyjny - Lubuskie 2020	2017-2019
Adaptacja zakładu opiekuńczo-leczniczego na Zakład Aktywności Zawodowej w Szprotawie	Gmina Szprotawa	515.982,00			195.982,00	320.000,00				Państwowy Program Rehabilitacji Osób niepełnosprawnych	2016
Remont dachu w budynkach przy ul. Świerczewskiego 2 i 3 w Szprotawie	Wspólnota Mieszkaniowa	68.500,00				34.250,00		34.250,00		Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane dla obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków niestanowiących własność gminy	2017
Remont budynku Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szprotawie wraz z dostosowaniem dla potrzeb osób niepełnosprawnych	Miejska Biblioteka Publiczna	800.000,00			600.000,00		40.000,00		160.000,00	Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa	2018-2019
Aktywna integracja alternatywną na lepsze jutro	OPS	2.000.000,00		1.700.000,00		300.000,00				Regionalny Program Operacyjny - Lubuskie 2020	2017-2020
Święto Śródmieścia	SZDK	60.000,00					60.000,00			-	2020-2023
Coś z niczego dla uśmiechu dziecka	SZDK	20.000,00					20.000,00			-	2020-2023
Szprotawska Biblioteka inspiruje do nauki, zabawy i integracji	Miejska Biblioteka Publiczna	40.000,00					40.000,00			-	2020-2023
SUMA		12.648.277,74	6.101.530,59	1.700.000,00	795.982,00	2.296.515,15	1.560.000,00	34.250,00	160.000,00		